Author:
Busé, F.F.A.

Title:
Beknopte handleiding tot het aanleeren van het...
Place:
Arnhem
Date:
1881

94-82204-1
MASTER NEGATIVE #

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DIVISION

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

ORIGINAL MATERIAL AS FILMED - EXISTING BIBLIOGRAPHIC RECORD

Business
422
B96 Busé, F F A
~~(Mont.)~~ Beknopte handleiding tot het aanleeren van het dubbel-boekhouden ... 2., herziene druk, door F. F. A. Busé ... Arnhem, Marle, 1881.
223 p. 19½cm.

RESTRICTIONS ON USE:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35mm REDUCTION RATIO: 12x IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB

DATE FILMED: 9-20-94 INITIALS: [illegible]

TRACKING # : MSH 00600

FILMED BY PRESERVATION RESOURCES, BETHLEHEM, PA.

BIBLIOGRAPHIC IRREGULARITIES

MAIN ENTRY: Busé, F. F. A.

Beknopte handleiding tot het aanleeren van...

Bibliographic Irregularities in the Original Document:

List all volumes and pages affected; include name of institution if filming borrowed text.

_____Page(s) missing/not available:

_____Volume(s) missing/not available:

_____Illegible and/or damaged page(s):

_____Page(s) or volume(s) misnumbered:

_____Bound out of sequence:

X Page(s) or volume(s) filmed from copy borrowed from: ALA - Germany

pages 1 - 4

_____Other:

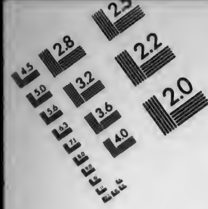
TRACKING#: MSH00600

FILMED IN WHOLE OR PART FROM A COPY BORROWED FROM:

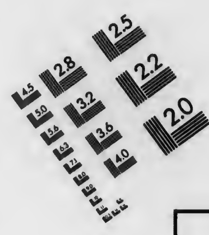
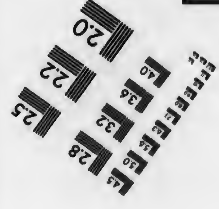
ALA - GERMANY

2.0 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz1234567890

1.5 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz1234567890

PM-MGP 13"x18"
METRIC GENERAL PURPOSE TARGET
PHOTOGRAPHIC

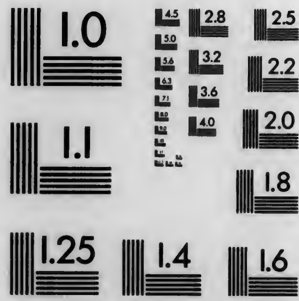

200 mm

150 mm

100 mm

A4

A5

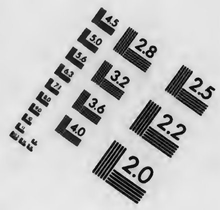

1.0 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz1234567890

1.5 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz1234567890

2.0 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
1234567890

2.5 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
1234567890

PRECISION℠ RESOLUTION TARGETS

1303 Geneva Avenue
St. Paul, MN 55119

4.5 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
1234567890

3.5 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz1234567890

BEKNOPTE HANDLEIDING

TOT HET AANLEEREN VAN HET

DUBBEL-BOEKHOUDEN.

TWEEDE, HERZIENE DRUK.

DOOR

F. T. A. BUSE
Leeraar aan de Hoogere Burgerschool

ARNHEM. — H. W. VAN MARLE.

BEKNOPTE HANDLEIDING

TOT HET AANLEEREN

VAN HET

DUBBEL-BOEKHOUDEN.

TEN GEBRUIKE OP HOOGERE BURGERSCHOLEN
EN ANDERE INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS, ALSMEDE TOT
ZELFONDERRICHT.

TWEEDE, HERZIENE DRUK.

DOOR

F. F. A. BUSÉ,
Leeraar aan de Hoogere Burgerschool, te Arnhem.

ARNHEM. — H. W. VAN MARLE. — 1881.

ERRATA.

Bladz. 47 reg. 5 v. o. staat 9, moet zijn 1.
„ 137 „ 12 v. b. „ N°. 3, „ „ N°. 2.
„ 156 „ 8 v. o. „ Prolongatie, wáár, enz.
Dit moet geheel vervallen, en daarvoor in de plaats komen: Interest.

Snelpersdruk van H. C. A. Thieme te Nijmegen.

INLEIDING.

Het aanleeren van het Boekhouden, waarde lezer, is nuttig voor iedereen, ook al staat hij niet rechtstreeks met den handel in betrekking, want het verschaft ons de middelen om ten allen tijde den waren staat van ons vermogen te leeren kennen en ons te vrijwaren voor schade, die ons door vergissingen of onnauwkeurigheden van ons zelven of van anderen zouden kunnen berokkend worden.

Ik zal u in dit werk met de voornaamste regelen van het Boekhouden bekend maken, en begin tot dat einde met de uitlegging van een zoogenaamd **Kasboekje,** waarin men zijne ontvangsten en uitgaven aanteekent en dat door ieder, die orde in zijne zaken verlangt, dient gehouden te worden.

Vooraf echter moet ik u een paar woorden verklaren, die in het Boekhouden dikwijls voorkomen, namelijk **Debet** en **Credit**.

Wij zeggen van iemand dat hij onze debiteur, of dat hij ons zoo-en-zooveel debet is, als hij ons eene zekere som moet betalen; een ander noemen wij onzen crediteur, omdat hij zoo-en-zooveel van ons te vorderen heeft. Dat is alles waar, maar voor het Boekhouden pluist men

Snelpersdruk van H. C. A. Thieme te Nijmegen.

INLEIDING.

Het aanleeren van het Boekhouden, waarde lezer, is nuttig voor iedereen, ook al staat hij niet rechtstreeks met den handel in betrekking, want het verschaft ons de middelen om ten allen tijde den waren staat van ons vermogen te leeren kennen en ons te vrijwaren voor schade, die ons door vergissingen of onnauwkeurigheden van ons zelven of van anderen zouden kunnen berokkend worden.

Ik zal u in dit werk met de voornaamste regelen van het Boekhouden bekend maken, en begin tot dat einde met de uitlegging van een zoogenaamd **Kasboekje,** waarin men zijne ontvangsten en uitgaven aanteekent en dat door ieder, die orde in zijne zaken verlangt, dient gehouden te worden.

Vooraf echter moet ik u een paar woorden verklaren, die in het Boekhouden dikwijls voorkomen, namelijk **Debet** en **Credit**.

Wij zeggen van iemand dat hij onze debiteur, of dat hij ons zoo-en-zooveel debet is, als hij ons eene zekere som moet betalen; een ander noemen wij onzen crediteur, omdat hij zoo-en-zooveel van ons te vorderen heeft. Dat is alles waar, maar voor het Boekhouden pluist men

het nog een weinig uit, men dringt tot de oorzaak door en vraagt: Waarom is die debiteur ons zoo-en-zooveel schuldig? en dan luidt het antwoord: „Omdat hij goed van ons gekocht heeft; omdat hij iets van ons heeft ontvangen." Nu zijn wo or: dio man is dobet of onzo dobiteur, omdat, en van het oogenblik af dat, hij iets van ons heeft ontvangen.

Van daar de regel in het Boekhouden:

Hij die ontvangt is debet.

Er is iets dat met o n t v a n g e n gelijk staat en daarom ook veroorzaakt dat de persoon, dien het aangaat, debet wordt. Wanneer ik b. v. aan een besteller, die een pakje voor u brengt, de vracht daarvoor betaal, omdat gij toevallig geen geld bij u hebt, dan zijt gij mij die betaalde vracht debet, omdat ik voor u uitgegeven heb. In den grond toch is het juist alsof gij ontvangen hadt. Gij hadt immers even goed dat geld voor de vracht uit mijne hand kunnen ontvangen, om er dan den besteller mede te betalen, met wien i k niets te maken heb.

De tweede regel is daarom:

Hij voor wiens rekening men uitgeeft is debet.

Bij den crediteur is men ook niet tevreden met het gezegde dat hij credit is, omdat hij geld van ons te vorderen heeft. Men vraagt: „waarom heeft hij die pretentie op ons?" En het antwoord luidt: „omdat hij ons iets verkocht, dus gegeven heeft, en wel van dat oogenblik af, is hij onze crediteur."

De derde regel luidt daarom:

Hij die geeft is credit.

Er is iets dat met g e v e n overeenkomt en daarom oorzaak is dat de persoon op wien het betrekking heeft, credit wordt. Wanneer gij m ij eene som gelds schuldig zijt, en v a n e e n a n d e r iets te vorderen hebt, dan

kunt gij dezen persoon verzoeken, mij een zeker bedrag uit te betalen. Als die persoon dat doet, ontvang ik geld dat voor u bestemd was, want met den persoon die mij dat geld geeft, sta ik volstrekt niet in betrekking; ik ken hem wellicht niet eens. Gij zijt dan credit of mijn crediteur, omdat ik voor uwe rekening ontvang. Inderdaad, of die vreemde persoon mij geld geeft, of gij zelf, is mij hetzelfde; in beide gevallen reken ik dat het van u komt, terwijl die vreemde persoon slechts de brenger van het geld is.

Men zegt daarom ook:

Hij voor wiens rekening men ontvangt is credit.

De ~~vier~~ zes regels luiden dus:

Hij die ontvangt is debet.

Hij voor wiens rekening gegeven wordt is debet. [Hij voor wien men eene schuld op zich neemt, is debet.]

Hij die geeft is credit.

Hij voor wiens rekening ontvangen wordt is credit. [Hij aan wien men op zich neemt eene schuld te zullen betalen, is credit.]

Als men een kasboekje wil gaan houden, neemt men een boekje met geliniëerd papier; op elke bladzijde zijn, als in het onderstaande model, twee kolommen aan den linkerkant, de eene voor den naam der maand, de andere voor den datum; dan volgt een vak voor de omschrijvingen, en eindelijk eene geldkolom, bestaande uit twee afdeelingen, de eene voor de guldens, de andere voor de centen en halve centen.

LINKERZIJDE.					RECHTERZIJDE.				
1872. maand.	datum.	Omschrijving.	gl.	ct.	1872. maand.	datum.	Omschrijving.	gl.	ct.

Men gebruikt altijd twee bladzijden naast elkaar, die samen een zoogenaamd folio vormen. De linker noemt men de debetzijde en de rechter de creditzijde. Velen schrijven, om hieraan altijd herinnerd te worden, het woord **Debet** in den linkerbovenhoek der linker bladzijde, en het woord **Credit** in den rechter bovenhoek der rechter bladzijde, waar de gestippelde lijnen staan. Men kan dit echter ook wel onthouden, en zich de moeite van het schrijven besparen. Als ge nu aanteekening gaat houden, stelt dat boekje uwe beurs of uwe kas voor, en in overeenstemming met dit laatste woord schrijft men gewoonlijk boven elke linkerbladzijde het woord **Kassa.** Het geld dat in uwe kas is heeft ze van u ontvangen en is ze dus debet. Daarom schrijft ge op de linker- of debetzijde, nadat ge op den bovensten regel het jaartal hebt geplaatst, een regel lager den naam der maand en de dagteekening, in het volgende vak de woorden „Voor in kas", die beteekenen „Voor hetgeen in de kas ontvangen is", en in de kolom der guldens en centen het bedrag dat de kas ontvangen heeft. Wanneer ge iets koopt, moet ge om te betalen het geld uit de kas nemen, of, om den derden regel toe te passen, de kas moet u dat geld geven, en daarom is ze dan credit. Welnu, dit boekt ge dan op de rechter of creditbladzijde, door in de eerste kolom op den bovensten regel het jaartal, en een regel lager de maand en den datum te stellen, daarachter b. v. „Voor een vel vloeipapier," welke woorden moeten opgenomen worden alsof er stond: „Voor hetgeen de kas mij gegeven heeft tot aankoop van een vel vloeipapier", en in de kolom voor de guldens en centen het bedrag. En zoo gaat het steeds voort: voor elk bedrag dat wij in de kas leggen, en dat zij dus ontvangt, wordt ze gedebiteerd, en voor elke som die wij uitgeven, en die de

kas ons dus eerst moet verschaffen, wordt zij gecrediteerd.

Wees nu zoo goed en houd eens boek van de navolgende ontvangsten en uitgaven.

Op den 1^en^ September hebt gij in kas 5.— gl.
„ „ 1^en^ „ geeft gij uit voor een verjaarcadeautje aan uw broeder *f* 1.—
„ „ 1^en^ „ geeft gij aan kerkgeld uit 0,20 gl.
„ „ 2^en^ „ koopt ge een liniaal voor 65 cents.
„ „ 2^en^ „ ontvangt ge van oom Willem een rijksdaalder ten geschenke.
„ „ 3^en^ „ koopt gij voor 10 cents stalen pennen.
„ „ 3^en^ „ koopt gij een potlood voor 10 cents.
„ „ 5^en^ „ betaalt gij voor vracht van een pakje 40 cents.
„ „ 6^en^ „ koopt ge twee cahiers voor 20 cents.
„ „ 7^en^ „ koopt ge voor 25 cents postzegels.
„ „ 7^en^ „ koopt ge een vel teekenpapier voor 6 cents.

Wanneer ge dit alles behoorlijk geboekt, of anders gezegd, als ge al deze posten in uw kasboekje gebracht hebt, zult ge zien dat uwe kas gedebiteerd staat voor 7,50 gl., en dat zij voor 2,96 gl. is gecrediteerd. Het is nu Zaterdag avond en de kas moet **opgemaakt** worden, dat is, ge moet zien of ge goed boekgehouden hebt. Daartoe trekt ge op een stukje papier de 2,96 gl. van de 7.50 gl. af. Ge vindt dan tot rest 4,54 gl. Nu telt ge het geld dat er in uwe kas over is na, en vindt ge daar dan oók juist 4,54 gl., dan komt de kas uit, of, zoo als men zegt, ze **sluit.** Vindt ge in de kas meer dan 4,54 gl., dan hebt ge vergeten iets op te schrijven dat ge ontvangen en in

Men gebruikt altijd twee bladzijden naast elkaar, die samen een zoogenaamd folio vormen. De linker noemt men de debetzijde en de rechter de creditzijde. Velen schrijven, om hieraan altijd herinnerd te worden, het woord **Debet** in den linkerbovenhoek der linker bladzijde, en het woord **Credit** in den rechter bovenhoek der rechter bladzijde, waar de gestippelde lijnen staan. Men kan dit echter ook wel onthouden, en zich de moeite van het schrijven besparen. Als ge nu aanteekening gaat houden, stelt dat boekje uwe beurs of uwe kas voor, en in overeenstemming met dit laatste woord schrijft men gewoonlijk boven elke linkerbladzijde het woord **Kassa.** Het geld dat in uwe kas is heeft ze van u ontvangen en is ze dus debet. Daarom schrijft ge op de linker- of debetzijde, nadat ge op den bovensten regel het jaartal hebt geplaatst, een regel lager den naam der maand en de dagteekening, in het volgende vak de woorden „Voor in kas", die beteekenen „Voor hetgeen in de kas ontvangen is", en in de kolom der guldens en centen het bedrag dat de kas ontvangen heeft. Wanneer ge iets koopt, moet ge om te betalen het geld uit de kas nemen, of, om den derden regel toe te passen, de kas moet u dat geld geven, en daarom is ze dan credit. Welnu, dit boekt ge dan op de rechter of creditbladzijde, door in de eerste kolom op den bovensten regel het jaartal, en een regel lager de maand en den datum te stellen, daarachter b. v. „Voor een vel vloeipapier," welke woorden moeten opgenomen worden alsof er stond: „Voor hetgeen de kas mij gegeven heeft tot aankoop van een vel vloeipapier", en in de kolom voor de guldens en centen het bedrag. En zoo gaat het steeds voort: voor elk bedrag dat wij in de kas leggen, en dat zij dus ontvangt, wordt ze gedebiteerd, en voor elke som die wij uitgeven, en die de

kas ons dus eerst moet verschaffen, wordt zij gecrediteerd.

Wees nu zoo goed en houd eens boek van de navolgende ontvangsten en uitgaven.

Op den	1^{en}	September	hebt gij in kas 5.— gl.
„	„	1^{en}	„	geeft gij uit voor een verjaarcadeautje aan uw broeder *f* 1.—
„	„	1^{en}	„	geeft gij aan kerkgeld uit 0,20 gl.
„	„	2^{en}	„	koopt ge een liniaal voor 65 cents.
„	„	2^{en}	„	ontvangt ge van oom Willem een rijksdaalder ten geschenke.
„	„	3^{en}	„	koopt gij voor 10 cents stalen pennen.
„	„	3^{en}	„	koopt gij een potlood voor 10 cents.
„	„	5^{en}	„	betaalt gij voor vracht van een pakje 40 cents.
„	„	6^{en}	„	koopt ge twee cahiers voor 20 cents.
„	„	7^{en}	„	koopt ge voor 25 cents postzegels.
„	„	7^{en}	„	koopt ge een vel teekenpapier voor 6 cents.

Wanneer ge dit alles behoorlijk geboekt, of anders gezegd, als ge al deze posten in uw kasboekje gebracht hebt, zult ge zien dat uwe kas gedebiteerd staat voor 7,50 gl., en dat zij voor 2,96 gl. is gecrediteerd. Het is nu Zaterdag avond en de kas moet **opgemaakt** worden, dat is, ge moet zien of ge g o e d boekgehouden hebt. Daartoe trekt ge op een stukje papier de 2,96 gl. van de 7.50 gl. af. Ge vindt dan tot rest 4,54 gl. Nu telt ge het geld dat er in uwe kas over is na, en vindt ge daar dan ook juist 4,54 gl., dan komt de kas uit, of, zoo als men zegt, ze **sluit.** Vindt ge in de kas meer dan 4,54 gl., dan hebt ge vergeten iets op te schrijven dat ge ontvangen en in

uwe kas gelegd hebt; of wel ge hebt voor iets meer opgeschreven dan gij er voor hebt betaald; of iets opgeschreven als betaald, dat nog niet betaald is. Bedraagt het restant in uwe kas minder dan uw boekje aanduidt, dan hebt ge hoogstwaarschijnlijk eene uitgaaf vergeten te noteeren, of ge hebt een bedrag op de creditzijde weggelaten. Welke de fout ook moge zijn, ge rust niet voor ge ze gevonden hebt, en eindelijk vindt ge tot uwe voldoening dat uwe kas accoord is. Nu moet uwe kas worden **afgesloten;** want als ge om de week uwe kas opmaakt, moet iedere week ook op zich zelve staan. Dit doet ge volgenderwijze: de kas heeft deze week ontvangen 7,50 gl.; zij heeft uitgegeven 2.96 gl., en heeft nog in bezit 4.54 gl. Nu geeft zij u (waarbij gij haar natuurlijk de behulpzame hand biedt) de 4,54 gl., die ze nog over heeft, terug. Zij wordt dan credit, en gij schrijft op hare creditzijde: Sept. | 7 | Voor saldo..... *f*4 | 54 | . Nu heeft de kas evenveel aan u gegeven, als zij van u ontvangen heeft, hetgeen gij aanduidt door onder de beide geldkolommen eene inktstreep te trekken, de debet- en de creditzijde op te tellen, en er de bedragen (hier 7,50 gl.) onder te plaatsen. Daarna trekt gij, één regel lager, onder de beide bedragen weder een inktstreep, en de afsluiting is gereed. Terstond echter legt gij de overgebleven 4,54 gl. op nieuw in de kas, en schrijft daarom op de debetzijde, op den eersten regel onder de laatste inktstreep: Sept. | 8 | ... voor saldo..... *f*4 | 54 | en daarmede is de kas of de rekening der kas weder **geopend**. Ge merkt wel op dat we de kas hebben afgesloten op 7 September, en dat we ze weder openen op 8 September; men moet zich dus verbeelden, dat de opmaking op Zaterdag avond even voor 12 uur plaats heeft, en dat het saldo te 12 uur weer in de kas gelegd wordt.

Gewoonlijk zullen uwe ontvangsten niet zoo veel regels beslaan als uwe uitgaven, zoodat de rechter bladzijde vol is, terwijl op de linker bladzijde slechts een of twee regels beschreven zijn. Als dit voorkomt, namelijk als een van beide bladzijden op twee regels na vol is — want op de onderste twee regels schrijft men geen ontvangsten of uitgaven — trekt men onder beide geldkolommen, op den tweeden regel van onder, eene inktstreep, telt ze elk afzonderlijk op, plaatst het bedrag onder elke kolom met het woord Transporteeren er voor, brengt die beide sommen, voorafgegaan van het woord Transport, op de twee volgende bladzijden over en gaat daar voort tot het einde van de week, wanneer de gewone afsluiting plaats heeft.

HET ENKEL BOEKHOUDEN.

Als iemand, zoo als in het vorige hoofdstuk is verklaard, een kasboek houdt, kan men nog niet zeggen dat hij in den vollen zin des woords boek houdt, want voor de eenvoudigste wijze van boekhouden die er bestaat, wordt meer gevorderd, gelijk uit de volgende bepaling blijkt.

Boekhouden is het geregeld aanteekenen van elke verandering in onze bezitting, zoodanig dat daaruit blijkt òf en hoeveel wij in een zeker tijdsverloop gewonnen of verloren hebben; òf, en hoeveel, wij in een zeker tijdsverloop vooruit of achteruit zijn gegaan.

In een kasboekje vindt men slechts de veranderingen die een gedeelte der bezitting, namelijk het geld, ondergaat, en men komt daardoor alleen niet tot de kennis of men vooruit of achteruit gegaan is. Het zal u later duidelijk worden, hoe iemand die een kasboek houdt ook zonder veel meer moeite, volkomen boek zou kunnen houden.

Kooplieden die in het klein handelen, dat wil zeggen die bij kleine hoeveelheden of partijen koopen en verkoopen, en ook sommigen die in het groot handel drijven, houden zoogenaamd Enkel boek, omdat dit betrekkelijk weinig tijd vereischt en door hen voldoende wordt geacht om een overzicht van hunne zaken te geven.

Wanneer zulk een koopman eene handelszaak begint, maakt hij allereerst een **Inventaris** op.

Hiertoe neemt hij een of meer vellen geliniëerd papier met eene kantlijn links en twee geldkolommen rechts, zoo als in het onderstaand model.

Hij schrijft op dezen Staat, in rubrieken of afdeelingen verdeeld, alles wat hij bezit met de waarde er achter in de eerste geldkolom. Het gezamenlijk bedrag van de verschillende posten eener zelfde rubriek wordt in de achterste geldkolom geplaatst of zoo als men het noemt, uitgetrokken. De eerste rubriek bevat b. v. het geld of **Kassa**; de tweede de **Vaste goederen,** zoo als huizen en landerijen; de derde de **Roerende goederen**, als meubelen; de vierde de **Koopmanschappen**, die men wellicht reeds heeft ingeslagen. Zijn er op dat oogenblik personen die hem geld verschuldigd zijn, zoo vormen die eene afzonderlijke rubriek onder het hoofd **Debiteuren.** Al deze bedragen bij elkander opgeteld, vormen het onzuiver vermogen van den koopman, of zoo als men het gewoonlijk noemt, zijn **Actief.**

Zijn er tijdens het opmaken van den Inventaris personen die geld van den koopman te vorderen hebben, zoo

plaatst hij deze allen onder het opschrift **Crediteuren.** De som die elk te vorderen heeft, wordt in de eerste kolom, en het totaal van hunne vorderingen in de tweede kolom geplaatst. Dit eindbedrag, het **Passief vermogen** of kortweg het **Passief**, wordt van het **Actief** afgetrokken, en zoo verkrijgt men het **Zuivere vermogen.**

De eerste Inventaris dien men aldus opmaakt, heet No. 1.

Als de koopman geregeld elk jaar zulk een Inventaris opmaakt, dan zal hij kunnen zien òf en hoeveel hij vooruit of achteruit gegaan is. Bedraagt het zuivere vermogen b. v. op Inventaris No. 2 1050,20 gl. meer dan op Inventaris No. 1, dan is hij in het eerste jaar 1050,20 gl. vooruitgegaan.

Als de Inventaris No. 1 gereed is, gaat de koopman zijne boeken aanleggen. Wij zullen alleen van zijne hoofdboeken spreken, en de hulp- en bijboeken vooreerst laten rusten. Het eerste hoofdboek is het **Memoriaal**, dat door kooplieden, die enkelvoudig boekhouden, veelal Journaal genoemd wordt, maar dat wij, om latere verwarring te voorkomen, **Memoriaal** moeten heeten. Dit boek is geheel geliniëerd als de zoo even beschreven Inventaris. De koopman is volgens de wet verplicht, daarin, zonder witte vakken, kantteekeningen of bovenschrijvingen, naar orde des tijds, aanteekening te houden van al zijne schulden en schuldvorderingen, alle inkoopen en verkoopen, alle ontvangsten en betalingen van gelden, kortom van al wat er in zijn handel voorvalt; zoodat het Memoriaal kan genoemd worden een geregeld verhaal van al wat op den handel eens koopmans betrekking heeft. 't Is echter voor iemand die in de zaak niet betrokken is, geen amusant verhaal. Alles is er in de minst mogelijke woorden uitgedrukt, en in plaats van

met een soort van inleiding te beginnen, valt men telkens met de deur in huis, door het woord of de woorden die de hoofdhandeling uitdrukken, in groot en zwaar schrift voorop te plaatsen. B. v.

Amsterdam, 1 September 1880.

Gekocht van J. Jansen, 100 balen rijst bedragende. .			*f* 1750	
2.				
Betaald aan J. Jansen, alhier.			*f* 1000	

Eer men het Memoriaal begint te gebruiken, wordt het gepagineerd, door in den linker of rechter bovenhoek van iedere bladzijde het cijfer 1, 2, 3 enz. te stellen. Gelijk ge ziet, staat de datum boven iedere afzonderlijke handeling of, zoo als men in het Boekhouden zegt, boven iederen post. Men opent het Memoriaal altijd met eene vermelding van hen die, overeenkomstig den Inventaris, iets van ons te vorderen hebben of iets aan ons verschuldigd zijn, en daarop volgen dan de overige posten naar orde des tijds. Gij begrijpt terstond, dat het Memoriaal een gewichtig boek is, en gij ziet wel in dat wanneer dit boek goed bijgehouden wordt, de zaken niet licht in de war kunnen loopen, en zoo ze in de war mochten zijn, altijd weder in orde kunnen gebracht worden. Bovendien kan men er zeer gemakkelijk in nagaan, of iets op zekeren

bepaalden tijd is geschied of niet, daar men elken datum met geringe moeite kan naslaan; en dit komt menigmaal voor.

In het Memoriaal, waar de posten eenig en alleen gerangschikt zijn naar de orde des tijds, staan de handelingen en de personen met wie men zaken doet, door elkander. Nu eens koopt men van A, dan weder verkoopt men aan B, morgen komt C ons betalen, een dag later betalen wij A. Allerlei verschillende zaken en personen volgen elkander dag aan dag op. Wanneer nu eens een dier personen na eenigen tijd wil weten hoe de rekening tusschen hem en ons staat, — en een tijd van afrekenen komt er toch met allen — dan zouden wij ons Memoriaal van 't begin tot het einde moeten nazien, om te weten hoeveel hij van ons ontvangen, en hoeveel hij ons gegeven heeft. 't Best zou dan zijn dat wij een vel papier naast ons legden, geliniëerd als ons Kasboekje en met zijn naam er boven. Dat vel papier stelt dan dien persoon voor, even als het kasboekje onze kas. Komen wij aan een post in ons Memoriaal, waarin vermeld staat dat hij iets van ons ontvangen heeft en dus debet is, dan schrijven wij dit met den datum op de linker- of debetzijde van ons vel papier, en ontmoeten wij een post waarin hij als gever of crediteur voorkomt, dan noteeren wij dit op de rechter- of creditzijde van hetzelfde blad, en zoo voortgaande zullen wij ten slotte op de linkerzijde alles vinden wat hij ontvangen, en op de rechterzijde alles wat hij gegeven heeft. Door optelling van beide zijden vinden wij het bedrag van zijn Debet, en ook dat van zijn Credit. Is het Debet grooter dan het Credit, dan is hij ons het verschil der beide sommen schuldig, en is het Credit grooter dan het Debet, dan duidt het verschil aan hoeveel hij nog van ons te vorderen heeft. Daar het dikwijls

gebeurt, dat men moet weten hoe de rekening van de personen staat met wie men handel drijft, en dit althans eenmaal 's jaars geregeld het geval is, is men waarschijnlijk al spoedig op de gedachte gekomen, om dat niet op losse stukken papier te doen, maar daarvoor een boek aan te leggen, en zoo is men tot het tweede hoofdboek, namelijk het **Grootboek** of zoo als het door sommigen genoemd wordt, het **Rekening-Courant boek** gekomen. Dit boek dat, gelijk de meeste koopmansboeken, in folio formaat is, en door lijvigheid uitmunt, is geliniëerd gelijk ons kasboekje, doch meestal met twee geldkolommen op iedere bladzijde. Men gebruikt er ook altijd twee bladzijden naast elkaar, de linker voor het Debet, en de rechter voor het Credit, die te zamen een folio vormen. Eer men het Grootboek begint te gebruiken, foliëert men het, dat is, men schrijft op de eerste en tweede bladzijde in de hoeken bovenaan het cijfer 1, op de derde en vierde het cijfer 2., enz.

Bij het Grootboek behoort een **Alphabetisch Register,** of **Klapper,** waarvoor men een lang en smal, geliniëerd boek kan nemen. Midden boven de eerste bladzijde plaatst men de letter A, boven de tweede B, boven de derde C, enz., en op elke bladzijde trekt men een lijn, op korten afstand van de rechterzijde, van boven naar beneden, zoodanig dat er aan die zijde een kolommetje ontstaat, waarin ruimte voor een paar cijfers is.

Eens in de maand gaat de koopman in het Memoriaal post voor post van die maand na. Staat op den 1 Juni vermeld dat hij aan zeker persoon, b. v. W. Pool, alhier, 10 mud tarwe verkocht heeft voor 80 gld., dan geeft hij dien persoon een Hoofd in het Grootboek, dat is, hij schrijft zijn naam boven de linkerbladzijde van fol. 1, terwijl hij op de rechterzijde het woord alhier plaatst. Eer hij nu met de boeking verder gaat, stelt hij den naam

Pool (W.), met het cijfer 1 in het kolommetje er achter, in het Alphabetisch register op het Grootboek, op de bladzijde die voor de letter P is aangewezen. Om nu den post te boeken, zegt hij bij zich zelven: Pool heeft van mij gekocht; hij heeft dus ontvangen, hij is debet; en nu schrijft hij, na eerst op den bovensten regel der linker- of debetzijde het jaartal geplaatst te hebben, een regel lager in de eerste kolom Juni, in de tweede het cijfer 1, in de derde „voor 10 mud tarwe", en in de geldkolom *f* 80,—. Die rekening in het Grootboek zal er dan uitzien als hieronder is aangewezen.

1 W. POOL. alhier. 1

1872.									
Juni	1	voor 10 mud tarwe	*f* 80	—					

Luidt de volgende post, b. v. op 2 Juni: „GEKOCHT van R. SNOEK, alhier, 6 mud aardappelen" . . . . . *f* 18,— zoo opent hij in het Grootboek op fol. 2 eene rekening voor R. Snoek, gelijk hij dat op fol. 1 voor W. Pool gedaan heeft, en schrijft zijn naam in het Alphabetisch register onder de letter S met het cijfer 2 in het kolommetje er achter. Hij redeneert nu weder: Snoek heeft aan mij verkocht, heeft dus gegeven, is credit; en als de boeking dienovereenkomstig heeft plaats gehad, zal fol. 2 het onderstaande bevatten.

2 R. SNOEK alhier. 2

					1872.				
					Juni	2	voor 6 mud aardappelen	*f* 18	—

Telkens als hij een post uit het Memoriaal in het Grootboek heeft overgebracht, plaatst hij voor den post in het Memoriaal een teekentje, b. v. een kruisje of eene letter, ten blijke dat de overbrenging in het Grootboek heeft plaats gehad. En zoo gaat hij nu post voor post verder. Is in een post geen persoon vermeld, zoo als somtijds gebeurt, dan slaat hij dien over, dat is, dan brengt hij hem niet in het Grootboek. Ik zal u niet behoeven te zeggen, dat indien men onder het overbrengen van de posten uit het Memoriaal in het Grootboek een persoon aantreft dien men reeds gehad heeft, aan zulk een persoon geen nieuw Hoofd wordt gegeven. Men brengt alles wat denzelfden persoon betreft op eene en dezelfde rekening, en om met zekerheid te weten of een persoon reeds een Hoofd heeft of niet, raadpleegt men het Alphabetisch register, dat daarom dan ook met de grootste nauwkeurigheid moet worden bijgehouden.

Vele kooplieden die enkelvoudig boek houden, richten de posten in het Memoriaal, wanneer daarin personen voorkomen, eenigszins anders in, dan hierboven, met het oog op hetgeen later volgen zal, is opgegeven. Hij die den post in het Memoriaal schrijft, gaat al terstond na

of de persoon, in den post genoemd, debet of credit is, en plaatst den uitslag van zijn onderzoek boven aan den post. Dit is zeer gemakkelijk voor hem die het Grootboek bijhoudt; want die behoeft nu niet te denken: hij vindt in het Memoriaal opgegeven wat hij te doen heeft. Hij heeft slechts te zorgen dat hij duidelijk en goed schrijft, want daarop is een koopman bijzonder gesteld.

De twee bovengenoemde posten zouden in het Memoriaal dan te boek gesteld worden gelijk hieronder is aangegeven.

Amsterdam, 1 Juni 18 .

W. POOL, alhier DEBET.		
voor 10 mud tarwe aan hem verkocht . .	*f* 80	00
2		
R. SNOEK, alhier CREDIT.		
voor 6 mud aardappelen van hem gekocht . .	*f* 18	00

Behalve het Memoriaal en het Grootboek houdt een koopman altijd een **Kasboek,** juist op dezelfde wijze als het Kasboekje, dat ge nu, hoop ik, reeds voor u zelven houdt, en nog verscheidene hulpboeken, die wij weder met stilzwijgen voorbijgaan, omdat bekendheid met die boeken en hun inrichting geen vereischte is, om u, wat ik thans beoog, een denkbeeld van het Enkelvoudig Boekhouden te geven. Wanneer het Memoriaal en het Grootboek behoorlijk bijgehouden zijn, kan de koopman in die twee boeken alle inlichting erlangen die hij omtrent zijne zaak kan wenschen. Wil hij weten wat op zekeren datum gebeurd, of waar zeker artikel gebleven is, zoo ziet hij in het Memoriaal; verlangt hij inlichting omtrent de zaken van een bepaalden persoon, hij vindt die in het Grootboek.

Wanneer het eerste jaar om is, maakt hij zijn Inventaris No. 2 op. De koopman zegt dan dat hij zijne Balans gaat opmaken, en ofschoon dit een woord, is dat eigenlijk alleen in het Dubbel Boekhouden tehuis behoort, steekt er volstrekt geen kwaad in ook in het Enkel Boekhouden die uitdrukking te gebruiken. Bij het opmaken van Inventaris No. 2 kan hij No. 1 tot leiddraad nemen. De eerste rubriek aldaar, dit hebben wij aangenomen, bevat het geld of **Kassa.** De koopman maakt zijne kas op, en het saldo is dan het eerste bedrag op zijn nieuwen Inventaris. Dan komen de **Vaste** of **Onroerende Goederen.** Deze brengt hij op den nieuwen Inventaris tegen hetzelfde bedrag, waarop hij ze op Inventaris No. 1 heeft geschat; of wel hij schat ze, als het huizen betreft, elk jaar ½ % of 1 % lager dan het vorige, omdat deze in den regel langzamerhand in waarde afnemen. De **Roerende Goederen** of meubelen, die dan aan de beurt zijn, dienen ook jaarlijks een paar percent lager geschat te worden, want zoo als ge weet, die verslijten, en brengen zelden op wat ze nieuw gekost hebben. Nu volgen de **Koopmanschappen**, en daar komt hij zoo gemakkelijk niet af. Die rubriek veroorzaakt een drukte, waartegen hij op een warmen zomerdag nog al zou opzien, en het is daarom gelukkig dat dit werk niet in het warme seizoen behoeft plaats te hebben, want een koopman maakt altijd zijne balans op 31 December op, en ofschoon het overige gedeelte van het werk wel eens een paar maanden later wordt gedaan, moeten toch al de onderdeelen van de rubriek **Koopmanschappen** in de laatste dagen van de maand December worden berekend, en gij zult spoedig bemerken waarom. Alle koopmanschappen of goederen, die voorhanden zijn, moeten worden opgemeten of gewogen, en de waarde daarvan worden bere-

kend naar den prijs dien de goederen op den dag, waarop de berekening geschiedt, gelden. Dit nu, is iets dat niet een paar maanden kan uitgesteld worden, want dan zou de voorraad intusschen eene groote verandering ondergaan hebben, en vele prijzen zouden wellicht aanmerkelijk veranderd zijn. Voor andere deelen der bezitting kan dit uitstel geen kwaad. — Nu is hij aan de rubriek **Debiteuren**, de laatste van hetgeen men het **Actief** des koopmans noemt, genaderd, en moet hij het Grootboek voor den dag halen. 't Best is nu dat hij twee vliegen in één klap slaat, namelijk dat hij niet alleen de Debiteuren, maar tegelijkertijd ook de Crediteuren zoekt, die later toch ook op den Inventaris moeten komen. Hij legt daartoe een half vel papier voor zich en richt dat in zoo als hieronder is aangewezen.

FOLIO. 1	NAAM. 2	WOONPLAATS. 3	Debet. 4	Credit. 5	Saldo Debet. 6	Saldo Credit. 7

Hij begint met Folio 1 van het Grootboek, telt de debetzijde en ook de creditzijde op, plaatst het folio in de eerste kolom op bovenstaanden Staat, in de tweede en derde kolom den naam en de woonplaats, in de vierde kolom de som van de debetposten, in de vijfde die der

creditposten. Bedragen die sommen even veel, dan komt er in de zesde en zevende kolom niets; is het Debet meer dan het Credit, dan stelt hij het verschil of saldo in de zesde kolom, en in de zevende niets; is het Credit meer dan het Debet, zoo blijft de zesde kolom open, terwijl hij in de zevende kolom het verschil of saldo plaatst. Wanneer hij hiermede gereed is, kan hij met den Inventaris voortgaan. Onder het hoofd **Debiteuren** plaatst hij alle personen, wier saldo op den zoo even verklaarden Staat in de debetkolom voorkomt; want dat saldo beteekent dat zij zóó veel meer van ons ontvangen dan aan ons gegeven hebben, of zoó veel nog aan ons schuldig zijn. Is hij hiermede klaar, dan staat alles wat de koopman bezit en wat hij nog te vorderen heeft, op den Inventaris, en hij vindt zijn **actief vermogen** door optelling van al de rubrieken bij elkander. Als ge verder nagaat wat bij Inventaris N°. 1 gezegd is, zal het u duidelijk zijn, dat het **passief vermogen** des handelaars gevonden wordt door het gezamenlijk bedrag te nemen van al wat anderen nog van hem te vorderen hebben, en die personen en bedragen staan kant en klaar op den zoo even ingevulden Staat. Hij behoeft slechts de namen der personen op te zoeken, die meer credit dan debet zijn, en wier saldo daarom in de zevende of laatste kolom is uitgetrokken. Deze neemt hij onder de rubriek **Crediteuren** in den Inventaris op, en de som van de bedragen, die elk hunner te vorderen heeft, stelt hij in de laatste geldkolom op den Inventaris, dus onder het bedrag van het **actief**. Hij trekt nu het **passief** van het **actief** af, en vindt zoo het **zuiver vermogen** bij het begin des tweeden jaars. Nu vergelijkt hij het **zuiver vermogen** aan het begin des eersten jaars met dat des tweeden. Is het **zuiver vermogen** op Inventaris N°. 2

hooger dan dat op No. 1, zoo heeft hij gewonnen, en hij vindt door eenvoudige aftrekking hoeveel de **winst** bedraagt. Is het echter andersom, dan moet hij het **zuiver vermogen** op Inventaris N°. 2 aftrekken van dat op N°. 1, en het verschil wijst zijn **verlies** in het eerste jaar aan. Hier moet ik eene opmerking maken. Als de boeken nauwkeurig gehouden zijn, en men er dus geen één fout in heeft gemaakt, is de gevonden winst of het gevonden verlies juist; òf de boeken nauwkeurig gehouden zijn, kan men echter aan het gevonden getal niet zien. Wèl zou men uit dat getal kunnen afleiden dat de boekhouding goed was, indien men langs twee geheel verschillende wegen tot diezelfde uitkomst was gekomen, maar daarop is het Enkelvoudig Boekhouden niet ingericht, en ik mag u niet verbergen, dat dit naar mijn inzien zijne zwakke zijde is, hoewel ik er overigens, om zijn eenvoudigheid, mede ingenomen ben.

Ik moet u nu nog spreken over het **afsluiten en weder openen van het Grootboek.** Als ge eens even wilt nalezen, wat wij omtrent het opmaken van het Kasboekje gezegd hebben, zal u het afsluiten en openen van het Grootboek spoedig duidelijk zijn. De koopman neemt het Grootboek vóór, en den Staat waarop hij het Debet en Credit van elken persoon heeft geplaatst, naast zich. Hij slaat fol. 1 op en ziet op den Staat in de kolommen 4 en 5. Kolom 4 zegt hem hoeveel de persoon op fol. 1 in het Grootboek voorkomende, ontvangen, en 5 hoeveel hij gegeven heeft. Zijn die sommen gelijk, dan trekt hij onder de beide geldkolommem in het Grootboek eene inktstreep, stelt onder elk derzelve de som, en onder elke som weder eene inktstreep, en daarmede is de afsluiting afgeloopen. Nu gaat hij naar fol. 2. De Staat zegt hem weder hoeveel de persoon, wiens rekening hij

nu voor zich heeft, ontvangen en gegeven heeft. Laat ons eens aannemen dat het Debet hier grooter dan het Credit is, dan vindt hij in kolom 6 van den Staat hoeveel het Saldo bedraagt. Nu onderstelt hij, even als wij bij ons Kasboekje deden, dat die persoon hem betaalt, dan wordt hij zooveel credit, en de koopman schrijft dus op de creditzijde van dien persoon: December 31. Voor saldo *f*....... Nu is het bedrag op beide zijden even groot, en wel zooveel als in kolom 5 (Debet) staat. Hij trekt onder de geldkolom op de debet- en op de creditzijde eene lijn en plaatst onder beide het Totaal. Onder deze totalen trekt hij weder eene lijn, en de **afsluiting** is gereed. Dat die persoon hem zooveel betaalde, was echter slechts eene onderstelling die de koopman voor een oogenblik ter afsluiting der rekening gemaakt heeft. Hij **opent** daarom terstond de rekening van dien persoon weder, door hem op 1 Januari van het volgende jaar voor dat bedrag te debiteeren, en schrijft daartoe op de debetzijde: Jan. 1 Voor saldo..... *f*..... Laat ons nu aannemen dat de persoon dien hij op fol. 3 vindt, meer credit dan debet is. Dit zal weder uit den Staat blijken. Nu onderstellen wij dat hij van den koopman ontvangt wat hij nog te vorderen heeft, dan wordt hij het saldo debet, en dus wordt er op zijne debetzijde geschreven: December 31. Voor saldo..... *f*...... Nu bedraagt de debet- even veel als de creditzijde. De koopman stelt, na een streep getrokken te hebben, onder beide geldkolommen het bedrag, dat op den Staat in de creditkolom is uitgetrokken, en na onder deze sommen eene lijn te hebben getrokken, is de afsluiting afgeloopen. 't Was echter maar weer eene onderstelling, dat hij het saldo van den koopman ontving. Deze opent dus terstond zijne rekening weder door op de creditzijde te schrijven: Januari 1. Voor saldo...... *f*......

Zou men die afsluiting niet achterwege kunnen laten? Ja wel, als men slechts den Staat van Debiteuren en Crediteuren voor den Inventaris behoorlijk opmaakt. Maar bedenk eens welk een werk die Staat dan na eenige jaren zou opleveren. De optellingen zouden al grooter en grooter worden, en daarmede zou de kans op fouten vermeerderen. Bovendien is het zeer ordelijk, dat men alles wat op een zeker jaar betrekking heeft, gescheiden houdt van hetgeen in een ander jaar geschiedt.

De boeken zijn nu weder gereed voor het nieuwe jaar. De koopman behoeft van Inventaris N°. 2 de Debiteuren en Crediteuren niet in het Memoriaal op te nemen, want hij heeft hunne rekeningen in het Grootboek na de afsluiting terstond weder geopend, en hij behoeft dus slechts te beginnen met de eerste de beste zaak, die plaats heeft, in zijn Memoriaal te vermelden, en alles gaat weer den ouden gang.

Wanneer ge hetgeen ik u omtrent het Boekhouden tot dus ver verteld heb goed begrijpt, kunnen we aan wat anders beginnen, en dan zult ge spoedig de pen weder ter hand moeten nemen. Straks komen wij nog met een enkel woord op het Enkel Boekhouden terug.

HET DUBBEL BOEKHOUDEN.

Het Dubbel Boekhouden, zoo zegt men gewoonlijk, is het geregeld aanteekenen van elke verandering in onze bezitting, zoodanig dat daaruit blijkt, niet alleen hoeveel men in een zeker tijdsverloop gewonnen of verloren heeft, maar ook waarop winst genoten, of verlies geleden is.

Als ge deze bepaling met die van het Enkelvoudig Boekhouden vergelijkt, zult ge wellicht bij u zelven zeggen: „Nu, dat verschil is ook niet groot. Ik zal nu weten, dat ik b. v. op de koffie heb verloren, en op de thee gewonnen, enz.” Gij hebt gelijk: als alle woorden in denzelfden zin worden opgenomen, is er weinig verschil. Maar dat is het geval hier juist niet met het woord „blijkt”. Ik heb daar vroeger al op gedoeld, toen ik zeide, dat het bedrag, hetwelk men voor de winst of het verlies vindt, juist zal zijn, indien men nauwkeurig heeft boek gehouden, en anders niet. Het Enkel Boekhouden geeft echter geen middel aan de hand, om tot zekerheid te brengen dat men nauwkeurig heeft boek gehouden; zoodat daar het woord blijken alleen beteekent, dat het Boekhouden ook tot het vinden van winst of verlies leidt; terwijl dat zelfde woord bij het Dubbel Boekhouden aanduidt, dat men voor de winst of het verlies een bedrag vindt, van welks juistheid men verze-

kerd kan zijn, of wèl, zoo men niet tot zulk bedrag kan komen, de zekerheid erlangt dat er hier of daar een fout in de boeken moet zijn. Doch dit is niet het eenige kenmerk van het Dubbel Boekhouden. Het is, afgezien van die specificatie (zóó veel winst op de koffie, zóó veel verlies op de tabak, enz.) zoodanig ingericht, dat men ten allen tijde door eene eenvoudige optelling kan zien of men al de posten behoorlijk uit het Memoriaal in het Grootboek heeft overgebracht. Ik zal u zeggen hoe men dat aanlegt, maar u eerst nog eens aan de volgende vier regels herinneren.

Debet is hij die ontvangt.

Debet is hij voor wiens rekening wordt uitgegeven.

Credit is hij die geeft.

Credit is hij voor wiens rekening ontvangen wordt.

Ik raad u aan over te lezen wat vroeger omtrent die vier regels gezegd is, en dan aandachtig na te gaan hoe de volgende vier memoriaalposten volgens de methode van het Dubbel Boekhouden behandeld worden.

Amsterdam, 1 September 1872.

GEKOCHT van S. JANSEN, alhier 100 balen rijst, bedragende . .			*f* 1750	20
2				
VERKOCHT aan W. POOL, alhier 100 balen rijst, bedragende . .			*f* 1820	40
3				
ONTVANGEN van W. POOL, alhier			*f* 1820	40
4				
BETAALD aan S. JANSEN, alhier .			*f* 1750	20

Volgens de enkele methode zouden wij hier eenvoudig zeggen: S. Jansen geeft, hij is dus credit; Pool ontvangt, en hij moet daarom gedebiteerd worden, enz.;

en nadat we hieraan in het Grootboek uitvoering gegeven hadden, zou de zaak, op het zetten van de teekentjes in het Memoriaal na, afgeloopen zijn. In het Dubbel Boekhouden redeneert men eenigszins anders. Men begint met te zeggen: als er iemand is die eene zekere waarde ontvangt, dan is er ook iemand die evenveel geeft; of omgekeerd: als er iemand is die eene zekere waarde geeft, dan is er ook iemand die evenveel ontvangt. Deze waarheid passen wij op de overbrenging van de posten in het Grootboek toe, door in elken post niet alleen den ontvanger of debiteur, maar ook den gever of crediteur te boeken. Bij den eersten der vier bovenstaande posten vragen wij: Wie is hier debet? en het antwoord luidt: de koopman, die van S. Jansen eene waarde in rijst van 1750,20 gl. ontvangen heeft. Om dit antwoord nu in het Grootboek te kunnen overbrengen, moeten wij beginnen met den koopman daarin eene rekening, of, zoo als men zegt, een folio te geven, en dat klinkt nog al vreemd, omdat het Grootboek of Rekening Courantboek uit zijn aard bestemd is om alleen onze Debiteuren en Crediteuren te bevatten. En toch, het moet gebeuren, indien wij ons plan willen uitvoeren, om den ontvanger in iederen post te debiteeren en den gever te crediteeren; want in iederen post [1]) zal de koopman zelf Debiteur of Crediteur zijn. Wij geven den koopman zelfs een onbepaald aantal rekeningen, wel wetende dat als wij hem maar één folio geven, dat folio zeer spoedig vol zal zijn; dat hij dan voor zich zelven een ander folio in het Grootboek zal moeten zoeken, en daar na weêr een ander, en nog eens een ander. Telkens moet hij dan de debet- en de creditzijde optellen, en de

1) **Hierop is eene enkele uitzondering, waarop later zal gewezen worden.**

transporten op het nieuwe folio overbrengen, zoo als ge bij het kasboekje geleerd hebt. Verder zult gij u wel kunnen voorstellen, dat zijne rekening al spoedig een vreemd mengelmoes zou bevatten. Denk maar eens na: Van daag koopt (ontvangt) hij een huis, morgen effecten, overmorgen graan, dan weer geld, dan weer een wissel, enz. Dat zou alles dan door en onder elkander op de debetzijde van zijne rekening staan, en zoo zou het op de creditzijde ook gesteld zijn. Daar wij dus vooruit weten dat de koopman verscheidene folio's noodig heeft, en wij alles zoo niet door elkander willen hebben, besluiten wij maar terstond een onbepaald aantal rekeningen te nemen en de verschillende deelen van zijne bezitting van den beginne af gescheiden te houden. Bovendien bereiken wij hierdoor een van de voorname doeleinden van het Dubbel Boekhouden, namelijk het vinden van de winst of het verlies op elk bijzonder deel der bezitting, zoo als u later duidelijk zal worden. Wij behoeven nu boven elke dier rekeningen zijn naam niet te schrijven, maar plaatsen daar eenvoudig den naam van die zaken, waarvoor hij zich op die rekening wil debiteeren en crediteeren. In de boekhouderstaal zou men zeggen: de koopman krijgt zooveel hoofden in het Grootboek als er noodig zijn om zijne zaken behoorlijk uit elkander te houden. Eenige van die hoofden zijn: **Kassa** voor het geld, **Goederen** voor de koopmanschappen, waarin hij handel drijft, of **Koffie, Thee, Suiker,** indien men hem voor die artikelen afzonderlijke hoofden wil geven; **Effecten,** voor de staatspapieren, enz.

Om nu tot onzen post terug te keeren, herhalen wij op de vraag: „Wie ontvangt hier?" het antwoord: „De koopman, en die is dus debet." Onder welk hoofd in het Grootboek? Onder het hoofd **Goederen,** want hij heeft

rijst ontvangen, en voor alle koopwaren hebben wij in het Grootboek maar één hoofd, namelijk **Goederen.** Wij nemen nu aan, dat wij voor de goederen in het Grootboek fol. 1 hebben genomen, en debiteeren den koopman door daar op de linkerzijde te schrijven: September 1 voor 100 balen rijst f 1750,20. Wij weten nu, en hebben geboekt, wie hier ontvangt, en hoeveel. Er moet iemand zijn die evenveel gegeven heeft, en op onze vraag: Wie is hier credit? volgt terstond het antwoord: S. Jansen, alhier, die de rijst aan den koopman geleverd heeft. Wij geven daarom aan S. Jansen een hoofd in het Grootboek, door zijn naam op de linker bladzijde van fol. 2 en het woord alhier op de rechter bladzijde te schrijven. Nadat dit verricht is, crediteeren wij hem door op de rechterzijde te schrijven: Sept. 1 voor zijne rekening over 100 balen rijst f 1750,20. Wij merken nu op, dat er op folio 1 van het Grootboek f 1750,20 op de linker- of debetzijde, en op fol. 2 evenveel, dus ook f 1750,20, op de rechter- of creditzijde is geboekt.

In den tweeden post is het antwoord op de vraag: Wie is hier debet? W. Pool, alhier, omdat hij ontvangt. Wij openen daarom eene rekening voor hem op fol. 3, en schrijven daar op de debetzijde: September 2 voor 100 balen rijst aan hem verkocht f 1820,40. — Op de tweede vraag: Wie geeft hier? is het antwoord spoedig gevonden, namelijk, de koopman. Wat geeft hij? Rijst. Wij crediteeren hem derhalve onder het hoofd **Goederen,** door op de rechterzijde van die rekening te schrijven: September 2 voor 100 balen rijst f 1820,40. Ge ziet het, weder wordt er f 1820,40 op eene debetzijde, en f 1820,40 op eene creditzijde van het Grootboek geboekt.

In den derden post staat vermeld, dat de koopman van W. Pool de som van 1820,40 gl. ontvangt. De zaak is.

dus vrij eenvoudig. De koopman ontvangt en is debet. Wat ontvangt hij? Geld. Voor de geldzaken geven wij hem het hoofd **Kassa** op fol. 4, en onder dat hoofd debiteeren wij hem, door op de linkerzijde te boeken: September 4. Voor ontvangen van W. Pool, alhier, *f* 1820,40. Op de vraag: Wie geeft hier? ligt het antwoord weder voor de hand, natuurlijk W. Pool, die den koopman het geld komt brengen. W. Pool staat in het Grootboek op fol. 3, en daar schrijven wij dus op de credit- of rechterzijde: September 3. Voor betaald *f* 1820,40. Ten derde male hebben wij dus weder evenveel op eene debet- als op eene creditzijde gebracht.

Nu gaan we aan den vierden post. Daar staat: Betaald aan S. Jansen, alhier, *f* 1750,20. — Onze eerste vraag is weder: Wie is hier debet? En het antwoord is: S. Jansen, die ontvangt en die in het Grootboek reeds eene rekening heeft op fol. 2. Wij schrijven daarom op de debetzijde van fol. 2: September 2. Voor ontvangen *f* 1750,20. Op onze tweede vraag: Wie is hier credit? luidt het antwoord: de koopman, omdat hij geeft. Wat geeft hij? Geld. Voor de geldzaken hebben wij hem reeds een hoofd op fol. 4 gegeven, en wij crediteeren hem daar, door op de rechterzijde te schrijven: September 2. Voor betaald aan S. Jansen alhier *f* 1750,20. Ge bemerkt dat er weder 1750,20 gl. op eene debetzijde, en 1750,20 gl. op eene creditzijde in het Grootboek gekomen is.

Wat moet nu van deze boeking het gevolg zijn? Dat ten allen tijde, na het volledig boeken van een post, de som van al de bedragen op de debetzijden gelijk is aan de som van al de bedragen op de creditzijden, en dat wij door de optellingen te bewerkstelligen, kunnen zien of wij tot dus ver alle posten goed uit het Memoriaal in het Grootboek overgebracht hebben. Is dit het geval niet,

dan waarschuwen ons deze optellingen dat er eene fout gemaakt is, en dan gaan we zoeken tot wij ze gevonden hebben. Om hetgeen hierboven gezegd is duidelijk te maken, zullen wij de vier folio's, die wij voor de vier zoo even geboekte posten in het Grootboek hebben, hier laten volgen, maar om ruimte te winnen, zullen we ze maar onder elkaar plaatsen in stede van, zoo als in de werkelijkheid gewoonlijk het geval is, voor elk twee volle bladzijden te nemen. Des te gemakkelijker zal de optelling vallen.

Met een oogopslag zult ge nu zien, dat de som van de vier debetzijden gelijk moet zijn aan de som van de vier creditzijden, want de beide optellingen bestaan uit dezelfde getallen, al komen ze in beide niet in dezelfde volgorde voor; en daar het met het boeken der posten altijd op deze wijze gaat, zult ge nu wel overtuigd zijn van hetgeen ik straks zeide.

Vele leerlingen maken, als ze tot hiertoe gekomen zijn, gewoonlijk eene opmerking. Wel, zeggen ze dan, als de koopman altijd even veel debet als credit wordt, wint hij ook niets. Ik kan u uit het bovenstaande gedeelte van een Grootboek duidelijk maken, dat ze zich hierin toch vergissen. Zoo als de zaken hier voorgesteld zijn, bezat de koopman op den 1n September niets. Hij kocht op den 1n van S. Jansen 100 balen rijst voor 1750,20 gl., en verkocht die den 2n weder aan W. Pool voor 1820,40 gl. Op den 3n kwam Pool de verschuldigde 1820,40 gl. betalen, en op den 4n betaalde de koopman aan S. Jansen de 1750,20 gl. die dezen toekwam. De koopman heeft van Pool niets meer te vorderen, en Jansen niets meer van den koopman. Toch heeft deze nog 70,20 gl. in kas, zoo als de rekening **Kassa** aanwijst, en dat is zijn winst. Waar die winst van daan komt, zien wij onder het hoofd **Goederen.**

1 GOEDEREN

1872. Sept.	1	Voor 100 balen rijst	1	*f* 1750	20

2 S. JANSEN,

1872. Sept.	4	Voor ontvangen	1	*f* 1750	20

3 W. POOL,

1872. Sept.	2	Voor 100 balen rijst aan hem verkocht	1	*f* 1820	40

4 KASSA.

1872. Sept.	3	Voor ontvangen van W. Pool, alhier	1	*f* 1820	40

Ik moet uwe aandacht nog vestigen op de smalle kolommetjes die zich in het Grootboek, op de debet- en de creditzijden, vóór de geldkolommen bevinden, en waarin gij overal het cijfer 1 ziet staan. Dit kolommetje met het daarin voorkomende cijfer dient om te verwijzen naar de bladzijde, waarop deze post te vinden is, niet in het Memoriaal, maar in een ander boek dat ik nog niet genoemd heb, en wàarmede ik u nu bekend zal maken.

Wat kan dat voor een boek zijn? We hebben een Memoriaal en een Grootboek, en we hebben gezien, dat de koopman aan die twee hoofdboeken benevens een Kasboek genoeg heeft. Dit zou volkomen waar zijn, indien alle posten in het Memoriaal zoo eenvoudig waren als de vier bovenstaande; maar dat is lang niet altijd het geval.

1

1872. Sept.	2	Voor 100 balen rijst.	1	*f* 1820	40

alhier. 2

1872. Sept.	1	Voor rekening over 100 balen rijst	1	*f* 1750	20

alhier. 3

1872. Sept.	3	Voor betaald	1	*f* 1820	40

4

1872. Sept.	4	Voor betaald aan S. Jansen alhier	1	*f* 1750	20

Dikwijls is het zeer moeilijk den Debiteur en den Crediteur op te sporen, en daarom is het van belang dat men, na deze gevonden te hebben, schriftelijk den grond opgeve waarop men debiteert en crediteert, opdat men ten allen tijde het gedane werk kunne nagaan en beoordeelen. Ten gevolge van het vroeger besproken splitsen der bezittingen kan het bovendien gebeuren, dat de koopman onder verschillende hoofden te gelijk ontvangt of debet is, en evenzoo kan het in een en denzelfden post plaats hebben dat de Crediteuren onder verschillende hoofden voorkomen. Het gezamenlijk Debet onder die verschillende hoofden moet dan, volgens het vroeger behandelde, gelijk zijn aan het gezamenlijk bedrag der Crediteuren, en men is niet altijd in staat uit het hoofd na te gaan of die bedragen sluiten,

terwijl zij dikwijls van het eindbedrag van denzelfden post in het Memoriaal verschillen, en men zich dus op de getallen in dit laatste boek niet verlaten kan. Bovendien is het hoogst nuttig dat men in het Grootboek, waar men slechts één regel voor iederen post gebruikt, korte, duidelijke uitdrukkingen bezige, veel korter dan ze in het Memoriaal voorkomen, en dat men deze uitdrukkingen vooraf vaststelle. Een en ander heeft den koopman doen besluiten om tusschen het Memoriaal en het Grootboek een ander boek in te schuiven, namelijk het **Journaal**, dat wij, in overeenstemming met het zoo even gezegde, volgenderwijze omschrijven: Het Journaal is een boek, waarin de koopman de posten uit het Memoriaal in zoodanigen vorm overschrijft, dat daaruit duidelijk blijkt wie in elken post debet, en wie credit is, met eene korte omschrijving van den grond waarop men debiteert of crediteert; terwijl iedere journaalpost bovendien aanwijst dat er evenveel op eene of meer debetzijden, als op eene of meer creditzijden van het Grootboek wordt gebracht. Dit boek mag wel onder de hoofdboeken worden gerekend, en de persoon, die met het bijhouden van dat boek is belast, heeft voorzeker het gewichtigste gedeelte van het werk te verrichten, daar door zijn arbeid het bijhouden van het Grootboek eene bijna werktuigelijke zaak wordt, zoo als ge spoedig zult zien.

Hieronder vindt ge de posten gejournaliseerd, die wij vroeger uit het Memoriaal rechtstreeks in het Grootboek hebben overgebracht.

Amsterdam, 1 September 1872.

		Goederen				
		voor 100 balen rijst	*f* 1750	20		
	aan	**S. Jansen,** alhier				
		voor zijne rekening over 100 balen rijst			*f* 1750	20
		2				
		W. Pool, alhier				
		voor 100 balen rijst aan hem verkocht .	*f* 1820	40		
	aan	**Goederen**				
		voor 100 balen rijst			*f* 1820	40
		3				
		Kassa				
		voor ontvangen van W. Pool, alhier .	*f* 1820	40		
	aan	**W. Pool,** alhier				
		voor aan mij betaald			*f* 1820	40
		4				
		S. Jansen, alhier				
		voor van mij ontvangen	*f* 1750	20		
	aan	**Kassa**				
		voor betaald aan W. Pool, alhier . .			*f* 1750	20

Zoo als ge bemerkt, is de vorm zeer eenvoudig. Eerst schrijft men in vrij groot schrift den naam van den Debiteur, of zoo de koopman zelf de Debiteur is, den naam der rekening die hij voor de betrokken zaak in zijn Grootboek heeft of zal openen; een regel lager plaatst men de omschrijving en daarachter trekt men in de eerste geldkolom het geld uit. Vervolgens trekt men een regel lager onder de eerste geldkolom, en op dezelfde lijn in het voorste kolommetje, eene inktstreep, om daardoor aan te duiden, dat er niemand meer debet is. Men is dan halfweg. Vervolgens schrijft men den naam van den Crediteur of de Crediteuren, in even groot schrift als de Debiteur of de De-

biteuren, op den volgenden regel met het woord aan er voor in het tweede kolommetje. Een Crediteur heeft altijd het woord aan voor zich, en behalve door zijne plaats onder de inktstrepen, die men de half-afsluiting zou kunnen noemen, is hij ook door dat woord van een Debiteur onderscheiden. Dat woord is niet uit de lucht gegrepen: het beteekent dat de Debiteur, voor het bij hem vermelde, debet is aan den Crediteur die het hem gegeven heeft. Een regel lager komt weder eene omschrijving te staan, en in de tweede geldkolom het bedrag. Daarna sluit men den geheelen post door eene inktstreep af, alleen eene opening voor den volgenden datum openlatende.

Gelijk ik vroeger reeds gezegd heb, dienen de omschrijvingen bij den Debiteur en den Crediteur zoodanig te wezen, dat degene die een begrip van boekhouden heeft, daaruit kan zien dat de boeking juist is. Daartoe moet eene omschrijving bij een Debiteur een ontvangen, of uitgeven voor rekening van dien Debiteur uitdrukken, en die bij den Crediteur een geven of voor rekening van dien Crediteur ontvangen aanduiden. Gij kent echter het gezegde: „Tijd is geld", en dat kennen de boekhouders ook. Daarom hebben ze er steeds op gezonnen om het Journaal zoo beknopt te maken als maar eenigszins met de duidelijkheid bestaanbaar is. Vooreerst heeft men het zich tot regel gemaakt om zekere woorden, die eigenlijk op zich zelven noch een ontvangen, noch een geven uitdrukken, altijd slechts bij den Crediteur te bezigen, waardoor zij dan, door het aangenomen gebruik, een geven aanduiden. Hiervan ziet gij een voorbeeld in de woorden „voor zijne rekening over" bij den Crediteur in den eersten post, die opgevat moeten worden alsof er stond „voor de

rekening die hij mij gegeven heeft over 100 balen rijst door hem aan mij verkocht." Als deze woorden nu nimmer anders dan bij den Crediteur gebezigd worden, krijgen ze, door het gebruik, voor een boekhouder de volle beteekenis die er aan gehecht moet worden. Verder laat een boekhouder het woord geld weg in de uitdrukkingen „voor van mij ontvangen" en „voor aan mij betaald", alweer ten gevolge van een aangenomen regel, dat als er niet bijstaat wat men ontvangen heeft, er altijd geld bedoeld wordt. Bij „betaald" spreekt dit wel van zelf. Eindelijk heeft men, ook al ter bekorting, gezegd: Als ik bij één van beiden, 't zij bij den Debiteur of Crediteur, eene volledige en duidelijke omschrijving geef, dan behoeft de andere omschrijving zoo uitvoerig niet te zijn, daar die dan slechts in ééne beteekenis kan opgevat worden. Dit vindt ge toegepast in de omschrijving bij den Debiteur in den eersten der vier bovenstaande journaalposten. De woorden „voor 100 balen rijst" duiden noch een geven, noch een ontvangen aan, en dat wordt ook niet noodig geacht, omdat de omschrijving bij den Crediteur volledig is, en dus omtrent de beteekenis van de omschrijving bij den Debiteur geen twijfel kan ontstaan. Het is duidelijk dat men zich streng aan den aangenomen regel moet houden, daar anders de verkorte omschrijvingen den naam van verklaringen niet meer zouden verdienen. Ik zal in 't vervolg nog wel gelegenheid hebben hierop terug te komen.

Nu rest mij nog u mede te deelen wat iemand, die Dubbel boek wenscht te gaan houden, steeds te doen heeft, nadat hij een Inventaris heeft opgemaakt van al hetgeen hij bezit en van hetgeen hij te betalen heeft. Gij herinnert u, dat hij volgens de Enkele methode dan alleen in zijn Memoriaal en Grootboek behoeft te brengen

de personen die geld aan hem schuldig, dus debet zijn, en de personen die geld van hem te vorderen hebben of zijne Crediteuren zijn. Bij het Dubbel Boekhouden, daarentegen, wordt de geheele inhoud van den Inventaris verkort in het Memoriaal geschreven, en zulk een eerste post begint met de woorden: **Het kapitaal** dat ik op heden in mijn handel geef bestaat uit het navolgende: — en hierop volgen dan zijne bezittingen behoorlijk gesorteerd.

Laat de twee volgende posten het verkort copie van de lijst onzer bezittingen en schulden voorstellen.

Amsterdam, 1 Januari 1872.

Het kapitaal dat ik op heden bij het oprichten mijner zaak in mijnen handel geef, bestaat uit het navolgende:				
Contanten.			*f* 20000	—
Een Huis en Erve door mij zelven bewoond, getaxeerd op . . .			„ 12000	—
¼ aandeel in het schip „de Hoop," waarvan boekhouder is F. Schepers, ter waarde van.			„ 18000	—
20 Certificaten 2½% Nederlandsche Werkelijke Schuld elk groot 1000 gl. à 56%	*f* 11200	—		
6/m interest	„ 247	50	„ 11447	50
1 wissel op Amsterdam N° 1 per 1 Februari			„ 1200	—
400 balen Java rijst, bedragende volgens rekening.			„ 7021	40
			f 69668	90
1				
Mijne schuld op heden bedraagt: aan W. Perk, alhier. . . .			*f* 3850	40

Een paar opmerkingen voordat wij verder gaan.

1° Als een ander boekhouder is van een schip, waarin de koopman aandeel heeft, behoeft deze slechts zijn gedeelte in de kosten der uitrusting te betalen, en na opmaking der rekening door den boekhouder, die mede aandeelhouder in het schip is, zijn aandeel in de winst, in ontvangst te nemen,

2° De berekening van de werkelijke waarde van Effecten hebt ge in de rekenkunde zeker reeds geleerd. Gij weet dus dat de Effecten eene nominale en eene reëele waarde hebben. In ons geval is de nominale waarde 20000,-gl, en de reëele waarde $\frac{20000}{100} \times 56$ gl. = 11200 gl. Van bovenstaande effecten wordt de interest, à 2½ % 's jaars, betaald op 1 Januari en 1 Juli, op welke datums men de coupons van de stukken kan afknippen en als geld gebruiken. De coupons die op elk dier beide tijdstippen worden afgeknipt, vertegenwoordigen dus den interest van ieder stuk in 6 maanden. Om den interest van 20000 gl. in 6 maanden te berekenen, heeft men de volgende eenvoudige berekening $\frac{\overset{K}{20000} \times \overset{I}{2.5} \times \overset{T}{6}}{\overset{K}{100} \times \overset{T}{12}} = 250$ gl. Hiervan moet echter 1 % worden afgetrokken voor de administratiekosten van het kantoor, dat de coupons tegen geld inwisselt. De zuivere interest is dus 250 — 2,50 gl. = 247,50 gl.

Laat ons nu nagaan hoe men deze eerste twee posten volgens de methode van het Dubbel Boekhouden in het Grootboek, en dus eerst in het Journaal, brengt. In deze posten, even goed als in die welke een inkoop, een verkoop, enz. bevatten, moeten de Debiteur, of de Debiteuren, en de Crediteur, of de Crediteuren, opgespoord worden. Om dit te kunnen doen, merke men op dat hij, die een handelszaak begint, van particulier in koopman

verandert. In zijne hoedanigheid van koopman ontvangt hij de geheele bezitting, en gij weet dat de koopman (zie bladz. 26) zooveel hoofden in zijn Grootboek mag nemen als hij noodig acht, om zijne bezitting in deelen te splitsen. Hij zal zich dien overeenkomstig debiteeren onder de hoofden: **Kassa, Vaste Goederen, Scheepsaandeelen, Effecten, Wissels in Hollandsch geld** en **Goederen** voor een gezamenlijk bedrag van 69668,90 gl. Hij geeft dit alles in zijne hoedanigheid van kapitalist, of zoo als men het in het Boekhouden noemt, als geldschieter; en gelijk hij als koopman voor de hoofden in zijn Grootboek andere woorden in plaats van zijn naam gebruikt, zoo bezigt hij voor zich als geldschieter ook niet zijn eigen naam, maar een woord dat niemand anders dan hem zelven kan aanduiden, en dat tevens past bij de hoedanigheid waarin hij credit wordt, namelijk **Kapitaal,** want daardoor wordt hij in staat gesteld te geven en als Crediteur op te treden.

Soms is de hoedanigheid van geldschieter niet, of slechts gedeeltelijk, met die van koopman in denzelfden persoon vereenigd. In dat geval moet de vreemde persoon die het kapitaal geheel of gedeeltelijk voorschiet, onder een hem zelven aanduidend hoofd voor het geven van het kapitaal, of een gedeelte daarvan, gecrediteerd worden.

In den tweeden post zien wij dat de kapitalist, op het oogenblik dat de handel begint, eene schuld heeft te betalen, en hij dus vroeger iets ontvangen heeft. De koopman neemt op zich deze schuld te voldoen. Dientengevolge wordt de kapitalist dat bedrag debet aan den koopman, terwijl deze daarentegen dezelfde som aan W. Perk verschuldigd is. Van daar dat Kapitaal gedebiteerd en W. Perk gecrediteerd wordt.

Van dit oogenblik af worden de zaken door den man in zijne hoedanigheid van koopman gedreven en eerst aan het einde van het jaar legt deze van zijn beheer rekenschap af — aan zich zelven, in hoedanigheid van kapitalist. Hoe dit geschiedt, leert men bij het opmaken van de balans, dat te zijner tijd zal behandeld worden.

Wij zullen thans het Dubbel Boekhouden in praktijk gaan brengen. Ik zal u daarbij op weg helpen, om u later alleen te laten voortgaan, terwijl wij eindelijk samen de balans zullen opmaken.

MEMORIAAL.

1 Amsterdam, 1 Januari 1872.

Het kapitaal waarmede ik mijn handel begin, bestaat uit het navolgende:				
Contanten			*f* 20000	—
Een Huis en Erve, door mij zelven bewoond, getaxeerd op.			„ 12000	—
$^1/_4$ Aandeel in het schip „de Hoop," waarvan boekhouder is F. Schepers alhier, ter waarde van.			„ 18000	—
20 Certificaten $2^1/_2$ % Nederlandsche Werkelijke Schuld, elk groot 1000 gl. à 56 %	*f* 11200	—		
6 maanden interest.	„ 247	50		
			„ 11447	50
Een wissel op Rotterdam per 1 Februari N°. 1			„ 1200	—
400 balen Java rijst, bedragende volgens rekening			„ 7021	40
			f 69668	90
1.				
Achterstallige Schuld aan W. Perk, alhier			*f* 3850	40
2.				
Gekocht van A. Paling, alhier, 15 vaten N. Amerikaansche tabak, bedragende volgens Inkoopboek, fol. 1.			*f* 4200	—
(Indien de koopman aan ieder met wien hij zaken doet, een hoofd in zijn Grootboek gaf, zou dit spoedig				

JOURNAAL.

Amsterdam, 1 Januari 1872. 1

1		**Kassa.** voor in specie voorhanden . .	*f* 20000	—		
2		**Vaste goederen.** voor een Huis en Erve . . .	„ 12000	—		
3		**Scheepsaandeelen.** voor $^1/_4$ in het schip „de Hoop,"	„ 18000	—		
4		**Effecten.** voor 20 certificaten $2^1/_2$ % N. W. S. elk groot 1000 gl. . . .	„ 11447	50		
5		**Wissels in Holl. geld.** voor 1 wissel op Rotterdam N°. 1.	„ 1200	—		
6		**Goederen.** voor 400 balen Java rijst . .	„ 7021	40		
7	aan	**Kapitaal.** voor hetgeen ik in mijn handel geef			*f* 69668	90
		1.				
7		**Kapitaal.** voor achterstallige schuld . .	*f* 3850	40		
8	aan	**W. Perk**, alhier. voor het aan hem verschuldigde.			*f* 3850	40
		2.				
6		**Goederen.** Voor 15 Vaten N.-A. tabak . .	*f* 4200	—		
9	aan	**Diverse Crediteuren.** A. Paling, alhier. Voor zijne rekening over 15 vaten N.-Amerikaansche tabak . . .			*f* 4200	—

van het begin tot het einde in gebruik zijn. Om dit te voorkomen, geeft hij slechts een afzonderlijk hoofd aan degenen, met wie hij veel handel drijft. Van W. Perk is dit verondersteld; als het voor anderen in den loop des jaars noodig blijkt, krijgen zij ook eene afzonderlijke rekening. Voor de overigen, zoo als in bovenstaanden post A. Paling, heeft de koopman twee verzamelrekeningen, de eene Diverse Debiteuren, de andere Diverse Crediteuren genoemd. Begint iemand, met wien hij nu en dan slechts zaken doet, met geven, zoo als hierboven het geval is, dan komt hij in het Grootboek onder het hoofd Diverse Crediteuren, en dan blijft hij voor de gevolgen dezer zaak onder dat hoofd. Als de koopman dus later A. Paling de geleverde tabak betaalt, zal deze debet worden onder het hoofd Diverse Crediteuren, waar hij voor het geven van de tabak gecrediteerd is, en waar hij dus reeds staat.

Koopt daarentegen iemand, met wien wij slechts van tijd tot tijd handelen, iets van ons, dan debiteeren wij hem onder het hoofd Diverse Debiteuren, en komt hij ons later betalen, dan crediteeren wij hem onder dat zelfde hoofd, waar hetgeen op hem betrekking heeft, vroeger ook geboekt is. Om derhalve te weten of iemand onder het hoofd Diverse Debiteuren of Diverse Crediteuren gebracht moet worden, is het noodig allereerst te onderzoeken, of de post waarmede

men bezig is, het begin eener zaak, dan wel het gevolg eener andere handeling voorstelt. Verder moet men opmerken, dat iedere handeling met hare gevolgen op zich zelve staat, zoodat het kan voorkomen dat dezelfde persoon, dien men bij het begin van zekere zaak onder het hoofd Diverse Debiteuren geboekt heeft, terstond daarop bij het begin eener andere zaak onder het hoofd Diverse Crediteuren moet worden te boek gesteld.)

Gekocht van B. Storm, alhier, 100 balen Java koffie, bedragende volgens Inkoopboek fol. 1			
Welk bedrag ik hem heden betaalde.		f 3470	—
(Deze post bevat twee handelingen. 1°. De koopman koopt van B. Storm 100 balen Java koffie voor 3470.— gl. 2°. Hij betaalt aan B. Storm 3470.— gl.			
Bij de eerste handeling moet B. Storm voor 3470.— gl. gecrediteerd, en bij de tweede voor datzelfde bedrag gedebiteerd worden. Als iemand echter op hetzelfde oogenblik een zeker bedrag debet, en evenveel credit wordt, vernietigen die twee toestanden elkander, en daarom behoeven wij Storm noch te debiteeren, noch te crediteeren. Storm heeft immers het geld voor de goederen die hij aan den koopman verkocht heeft, ontvangen, en dus is deze zaak tusschen hen beide afgedaan. De bezitting van den koopman ondergaat intusschen eene verandering; zijne goederen worden vermeerderd, en zijn geld wordt minder. Hij ontvangt de koffie onder het hoofd Goederen, en geeft het bedrag daarvoor in geld onder het hoofd Kassa).			

6		**Goederen.**				
		Voor 100 balen Java koffie . .	f 3470	—		
1	aan	**Kassa.**				
		Voor betaald aan B. Storm, alhier			f 3470	—

MEMORIAAL.

 4 Januari.

Verkocht aan C. Karp, te Leiden, 100 balen Java rijst, bedragende volgens Verkoopboek fol. 1 . . .	*f* 1872	40
(Sommige boekhouders brengen alleen personen in de plaats zelve woonachtig onder de hoofden Diverse Debiteuren, en Diverse Crediteuren; andere strekken dit ook tot de overige plaatsen in hun eigen land, maar nimmer daarbuiten, uit. Zie overigens de aanteekening onder den post van den 3den).		

4.

Verkocht aan D. Tromp, alhier, 100 balen Java koffie, bedragende volgens Verkoopboek fol. 1 . . .	*f* 3490	40
Het bedrag heden per Kassa ontvangen.		
(In dezen post heeft het omgekeerde plaats van hetgeen men in dien van den 3den vindt. De aanteekening aldaar zal kunnen strekken om de journaliseering van dezen post te verklaren).		

JOURNAAL.

4 Januari.

10		**Diverse Debiteuren.** C. Karp te Leiden. Voor 100 balen Java rijst aan hem verkocht	*f* 1872 40		
6	aan	**Goederen.** Voor 100 balen Java rijst . .		*f* 1872	40

4.

9		**Kassa.** Voor ontvangen van D. Tromp, alhier	*f* 3490 50		
6	aan	**Goederen.** Voor 100 balen Java koffie . .		*f* 3490	50

MEMORIAAL.

5 4 Januari.

Overgenomen van de Effecten in de Kas 20 halfjarige Coupons N.W.S. elk groot 12.37^5 gl., verschenen 1 dezer	*f* 247	50
(Bij het overbrengen van den eersten post uit het Memoriaal in het Journaal en Grootboek, is de koopman voor de verschenen coupons onder het hoofd Effecten gedebiteerd. Nu hij de coupons heeft afgeknipt, en ze in de kas legt, om ze als geld te gaan gebruiken, kunnen ze niet langer onder het hoofd Effecten blijven. De koopman ontvangt ze nu onder het hoofd Kassa, en geeft ze onder het hoofd Effecten. Men kan in zulk een geval zeggen, dat de coupons van de eene rekening des koopmans op eene andere worden overgeschreven.)		
6.		
à Deposito gegeven aan den Kassier D. van Pell, alhier	*f* 10000	—
(Wanneer een koopman meer geld in kas heeft dan hij vooreerst voor zijne betalingen zal behoeven, geeft hij een gedeelte daarvan à deposito aan de eene of andere bank- of kasvereeniging, aan een bankier of kassier. Hij ontvangt dan een zekeren kleinen interest, b. v. 3%; terwijl hij anders zijn geld renteloos in zijn kas moest laten liggen. Degene die de gelden à deposito neemt, gebruikt ze, tot dat ze weder opgevraagd worden, en verdient er al weder een hoogeren interest mede. Hij, aan		

JOURNAAL.

4 Januari. 5

1		**Kassa.** Voor overname van 20 halfjarige Coupons	*f* 247	50		
4	aan	**Effecten.** Voor overdracht van 20 halfjarige Coupons			*f* 247	50
		6.				
11		**D. van Pell**, kassier alhier, voor à deposito ontvangen . .	*f* 10000	—		
1	aan	**Kassa.** Voor betaald aan D. van Pell, alhier			*f* 10000	—

wien men gelden à deposito geeft, ontvangt altijd een afzonderlijk hoofd in het Grootboek.)

7.

Gekocht van E. de Jager te Rotterdam 4 vaten meekrap, bedragende volgens Inkoopboek fol. 1	*f* 1240	80		
Vaten . . .	„ 12	—		
			f 1252	80

(De koopman kan de meekrap niet ontvangen zonder de vaten waarin ze bevat is. Voor die dingen welke hij moet ontvangen en weder overdoen, zonder dat hij daarin eigenlijk handel drijft, geeft hij zich het afzonderlijke hoofd Onkosten, en onder dat hoofd wordt hij debet voor de hier ontvangen vaten. Deze vaten zal hij later weder aan dengeen berekenen die de meekrap van hem koopt. Maar vele zaken in zijn handel moet hij ontvangen, zonder dat hij ze tegen hetzelfde of zelfs een minder bedrag aan anderen kan overgeven. Onder deze kan men rangschikken vracht van goederen, pakhuishuur, den arbeid, dien hij van zijne bedienden en knechts dagelijks ontvangt; het vervoer van brieven dat ten zijnen behoeve geschiedt en dat hij niet altijd op de rekening van anderen kan stellen, enz. Onder het hoofd Onkosten debiteert de koopman zich dus voor die artikelen welke hij tegen wil en dank ontvangt, maar zonder welke hij zijne zaak niet drijven kan; ter-

7.

6		**Goederen.** Voor 4 vaten meekrap . . .	*f* 1240	80		
12		**Onkosten.** Voor	„ 12	—		
9	aan	**Diverse Crediteuren.** E. de Jager, te Rotterdam. Voor zijne rekening over 4 vaten meekrap			*f* 1252	80

wijl hij zich onder datzelfde hoofd crediteert, als hij die artikelen, of hetgeen hij er voor betaald heeft, op rekening van anderen stelt, en het dus beschouwt alsof hij dat bedrag voor rekening van een ander heeft uitgegeven.

E. de Jager wordt in dezen post voor het geheele bedrag gecrediteerd, want hij geeft zoowel de meekrap als de vaten waarin de meekrap zich bevindt. De omschrijving bij Onkosten laat men achterwege, omdat het zaken van ondergeschikt belang zijn, en men in het Memoriaal altijd vinden kan, waarin de ontvangen of gegeven Onkosten — dat is artikelen, waarin men eigenlijk geen handel drijft — bestaan).

Verkocht aan F. Saalman, alhier, 4 vaten meekrap, bedragende volgens Verkoopboek fol. 1	f 1280	50		
Vaten . . ,	„ 12	—		
			f 1292	50
(F. Saalman ontvangt de meekrap en de vaten, waarin ze afgeleverd wordt; hij is dus het geheele bedrag debet. De koopman geeft die beide zaken en crediteert zich onder het hoofd Goederen voor de meekrap, en voor de vaten onder het hoofd Onkosten.)				
11.				
Gekocht van G. Kerkhof, alhier, 10 vaten Maryland tabak, bedragende volgens Inkoopboek fol. 1	f 1512	40		
Contant 1 %	„ 15	12		
			f 1497	28
(In bovenstaanden post vindt men een voorbeeld van hetgeen op bladz. 32 is gezegd. De eindcijfers in het Memoriaal en Journaal stemmen niet overeen, doordien de koopman den interest, in dezen post voorkomende, afzonderlijk wil boeken. Hij koopt en ontvangt 10 vaten tabak van G. Kerkhof, die 1512.40 gl. zou te vorderen hebben, indien hij, overeenkomstig de conditie van den verkoop, zijn geld over 2 maanden ontving, maar 1% moet laten vallen, nu hij contant zal betaald worden. 1512.40 gl. is de prijs op tijd van de tabak; 1497.28 gl. de contante waarde. De koopman debiteert zich nu onder het				

10		**Diverse Debiteuren.** F. Saalman, alhier. Voor 4 vaten meekrap aan hem verkocht	f 1292	50		
6	aan	**Goederen.** voor 4 vaten meekrap. . . .			f 1280	50
12	aan	**Onkosten.** voor			„ 12	—
					f 1292	50
		11.				
6		**Goederen.** voor 10 vaten Maryland tabak.	f 1512	40		
9	aan	**Diverse Crediteuren.** G. Kerkhof, alhier. Voor rekening over 10 vaten Maryland tabak			f 1497	28
13	aan	**Interest.** Voor 2/m rente			„ 15	12

hoofd Goederen voor den prijs op tijd, dus voor een hooger bedrag, dan hij schuldig is. Hij crediteert G. Kerkhof echter slechts voor de contante waarde, en zich zelven voor het verschil tusschen deze beide bedragen, dat is 15,12 gl., onder het hoofd Interest. Als men het dus goed nagaat, ziet men dat de koopman zich voor niet meer dan de contante waarde heeft gedebiteerd; want voor het te hooge Debet op de Goederen, staat hij Credit onder het hoofd Interest. Waarom geschiedt de boeking met dezen omslag? Het zou immers veel gemakkelijker zijn, indien de koopman zich onder het hoofd Goederen voor de contante waarde debiteerde, en G. Kerkhof onder het hoofd Diverse Crediteuren voor evenveel crediteerde. Dit is zoo, maar de koopman wil kunnen nagaan, hoeveel hij verdient door zijn geld aan anderen in gebruik te geven; want als hij iets koopt op voorwaarde dat hij over 2 maanden moet betalen, en hij betaalt terstond, dan geeft hij een ander het gebruik van zijn geld voor den tijd van 2 maanden, en daarvan kan hij even goed huur vorderen, als wanneer hij iemand het gebruik van iets anders voor een zekeren tijd afstaat. Omgekeerd wil hij ook weten, hoeveel hij derft of verliest, door het geld voor goederen die hij op tijd geleverd heeft, terstond in ontvang of gebruik te nemen. Als dit voorkomt, moet hij zich onder het hoofd

Interest voor het in gebruik ontvangen van het geld debiteeren.

Menigeen maakt uit deze korting voor contant op dat de betaling terstond plaats heeft, en dat dus Kassa voor het geven van het geld moet gecrediteerd worden, en niet G. Kerkhof voor het geven van de goederen. Dit is echter eene verkeerde opvatting. Het woord contant sluit volstrekt niet in zich, dat de betaling reeds geschied zou zijn, of althans op hetzelfde oogenblik plaats heeft. Tusschen den dag waarop de koop of verkoop à contant plaats heeft, en het tijdstip waarop de betaling geschiedt, verloopen soms nog eenige dagen; terwijl het bovendien in het Boekhouden een vaste gewoonte is, dat men de werkelijke betaling of de ontvangst van gelden door de woorden betaald of ontvangen aanduidt. Wij hebben dus hier niet met het geld zelf te doen, maar met het gebruik van het geld, dat de koopman zeer spoedig zal geven.

Bij het boeken van een post als dezen moet nog worden in aanmerking genomen, dat men bij het spreken over het gebruik van geld steeds

van den koopman, en niet van dengeen met wien hij handelt, uitgaat. In bovenstaanden post kan men even goed zeggen, dat „Kerkhof gebruik van geld ontvangt", als dat „de koopman gebruik van geld geeft"; maar de eerstgenoemde aanhef zou, wat de boeking betreft, op een dwaalspoor leiden.

12.

Betaald aan W. Perk, alhier, in mijne kwitantie N°. 1. op D. van Pell, kassier, alhier	*f* 3850	40

(De koopman is 3850,40 gl. aan W. Perk schuldig. Om die som te voldoen, schrijft hij eene kwitantie, waarin hij verklaart 3850,40 gl. ontvangen te hebben van D. van Pell, zijn kassier, en geeft die kwitantie aan W. Perk, welke daarop het geld bij D. van Pell laat halen. W. Perk is daarom debet voor het ontvangen, en D. van Pell credit voor het geven van het geld, terwijl de laatste de kwitantie bewaart, om daarmede later desgevorderd te bewijzen, dat hij dit bedrag voor rekening des koopmans heeft uitbetaald. Men ziet dat de koopman zich zelven in zijne boeken noch debiteert, noch crediteert; en dit is juist: de bezitting, die hij onder eigen beheer heeft, ondergaat geen de minste verandering, daar de betaling geschiedt uit de gelden die hij aan D. van Pell in bewaring heeft gegeven. (Zie de noot op bladz. 25.)

12.

8		**W. Perk**, alhier. voor mijne kwitantie op D. van Pell, alhier.	*f* 3850	40		
11	aan	**D. van Pell**, kassier, alhier, voor mijne kwitantie N°. 1. .			*f* 3850	40

MEMORIAAL.

10 12 Januari.

Betaald aan G. Kerkhof, alhier .	*f* 1497	28
(Zie de verklaring onder den post van den 2den.).		
15.		
Getrokken op C. Karp, te Leiden, een wissel aan de order van D. van Pell, kassier alhier, per 4 Februari.	*f* 1872	40

(Een wissel is een geschrift, gedagteekend uit eene plaats, waarbij men iemand in eene andere gemeente woonachtig, verzoekt eene zekere som gelds op een bepaald tijdstip aan een derden persoon te voldoen, aan welken persoon tevens het recht wordt gegeven een ander persoon in zijne plaats dat geld te laten ontvangen; welke laatste zijn recht al weder aan een ander kan overdragen, enz. In bovenstaanden post verzoeken wij C. Karp, te Leiden, die ons sedert 4 Januari geld schuldig is, het bedrag van onze vordering te willen voldoen aan D. van Pell, of eenig ander persoon die door overdracht eigenaar van den wissel zal worden. Dit geschrift stellen wij aan D. van Pell ter hand, en deze zal dus op 4 Februari het bedrag er voor kunnen ontvangen, of zijn recht om die som te ontvangen aan een ander overdragen, natuurlijk tegen ontvangst van het bedrag, of onder voorwaarde

JOURNAAL.

12 Januari. 10

9		**Diverse Crediteuren.** G. Kerkhof, alhier Voor ontvangen	*f* 1497	28		
1	aan	**Kassa.** Voor betaald aan G. Kerkhof, alhier			*f* 1497	28
		15.				
11		**D. van Pell,** kassier, alhier. Voor mijne remise op Leiden, per 4 Februari	*f* 1872	40		
10	aan	**Diverse Debiteuren.** C. Karp, Leiden. Voor mijne traite.			*f* 1872	40

dat dit bedrag later zal verrekend worden. De persoon die den wissel trekt, dus hier de koopman, heet de trekker; de persoon op wien de wissel getrokken is, in ons geval C Karp, te Leiden, wordt de betrokkene of acceptant genoemd; de persoon, aan wien de betrokkene verzocht wordt te betalen, hier D. van Pell, heet de nemer, en elk ander persoon, die tengevolge van overdracht eigenaar er van is geworden, de houder des wissels. Den vorm waarin zulk een geschrift gesteld wordt, vindt ge aan het einde van dit werk, en ik verzoek u naar dat voorbeeld een paar andere wissels te schrijven.

Men kan ook zeggen: een wissel is een geschreven schuldvordering van

A op B, welke A aan C verkoopt, met de bepaling er bij dat C die weder kan verkoopen aan een ander b.v. D, deze weder aan een ander b.v. E, enz.

Van deze laatste verklaring uitgaande, zegt men dan: de koopman verkoopt zijne schuldvordering op C. Karp te Leiden aan D. van Pell alhier. D. van Pell, die deze schuldvordering even als eene koopwaar van hem heeft gekocht, zonder hem het geld er voor te betalen, wordt gedebiteerd.

Van het oogenblik waarop de koopman zijne schuldvordering op C. Karp verkoopt, heeft hij van C. Karp niets meer te vorderen; het is juist alsof C. Karp hem betaald heeft, en deze is dus credit.

Het komt er dus op neer, dat de koopman een anderen debiteur in plaats van C. Karp gekregen heeft, namelijk D. van Pell die nu debet wordt. Het is in bovenstaanden post overeenkomstig den wensch van den koopman, dat D. van Pell, die zijn kassier is, hem het geld voor de gekochte schuldvordering niet zal geven. De koopman heeft dat geld op dit oogenblik niet noodig, en D. van Pell zal het bij het andere geld dat hij van den koopman heeft, voegen, tot dat deze er over zal beschikken. Men zegt dan dat men aan den kassier zoo-en-zoo veel heeft gefourneerd.

Het gebruik van wissels levert in den handel groote gemakken op. Ver-

onderstel dat de koopman van zekeren A te Rotterdam 2000 gl. te vorderen heeft, en dat hij aan zekeren B aldaar 1500 gl. schuldig is. Nu trekt hij een wissel van 1500 gl. op A, of anders gezegd, hij verkoopt 1500 gl. van zijne schuldvordering op A aan B. B kan nu bij A die in dezelfde stad woont, het geld laten halen, of hij kan de schuldvordering weder aan een ander te Rotterdam of elders verkoopen, en zoo zeer gemakkelijk het geld er voor ontvangen. B heeft nu niets meer van den koopman te vorderen, en de pretentie van den koopman op A is met 1500 gl. verminderd, terwijl beide schulddelgingen zijn geschied, zonder dat de koopman geld naar B te Rotterdam heeft behoeven te zenden, en zonder dat A te Rotterdam geld aan den koopman heeft behoeven over te maken. De overige 500 gl. van de schuldvordering des koopmans op A, komt later op dezelfde wijze als boven, of op eene andere wijze, terecht.

Wissel is de algemeene benaming van het bedoelde geschrift. Het wordt

ook nog traite en remise genoemd. De trekker en de betrokkene noemen den wissel gewoonlijk traite. Zoo zal de koopman tot A sprekende of aan hem schrijvende zeggen: „Ik heb eene traite op u afgegeven"; of, „mijne traite op u bedraagt 1500 gl." Schrijft hij daarentegen over hetzelfde geschrift aan B, die het van hem gekocht heeft, zoo zal hij het woord remise gebruiken, en b. v. zeggen: „Mijne remise op A is groot 1500 gl." Dit onderscheid wordt, gelijk in den laatsten post te zien is, in de omschrijvingen in acht genomen, en deze winnen daardoor in duidelijkheid en beknoptheid).

18.

Verkocht aan H. Scharp, alhier, op promesse, 2 maanden dato, 300 balen Java rijst, bedragende volgens Verkoopboek fol. 1		*f* 5640	20

(H. Scharp koopt (ontvangt) van den koopman eene partij rijst, en geeft eene promesse in de plaats, waarbij hij belooft 2 maanden na den dag waarop de promesse is afgegeven, het bedrag te betalen — aan wien? aan dengeen die op den 18 Maart eigenaar van de promesse zal zijn. Eene promesse, namelijk, is een geschrift, waarbij iemand belooft op zeker tijdstip eene zekere som te zullen betalen aan een ander persoon, of aan dengeen die door dezen persoon daartoe

18.

5		**Wissels in Hollandsch geld.** Voor eene promesse van H. Scharp, alhier, N°. 2. . . .	*f* 5640	20		
6	aan	**Goederen.** Voor 300 balen Java rijst . .			*f* 5640	20

zal worden aangewezen. Even als bij de wissels heeft de houder het recht deze promesse aan een ander over te dragen, enz. 't Komt dus al weder neer op eene schuldvordering die men op een ander heeft, en die men als eene koopwaar kan verkoopen. Als de koopman verkiest, kan hij terstond daarvoor bij een kassier geld bekomen, en dus kan men zeggen dat de promesse zoo goed als geld is. Uit een en ander volgt nu, dat H. Scharp, door het afgeven zijner promesse, evenveel geeft, als hij aan rijst ontvangt, en dat we hem dus (zie den post op 3 Januari) buiten de zaak kunnen laten. De bezitting van den koopman ondergaat intusschen hier weder eene verandering. Hij wordt eene promesse van 5640,20 gl. rijker,

18.

Factuur gezonden aan L. Schulz te Bremen over 10 vaten Noord-Amerikaansche tabak, bedragende:				
de tabak	f 2800	–		
de onkosten	„ 76	40		
mijne provisie à 2 pCt.	„ 57	52	f 2933	92

en heeft 300 balen rijst minder in zijn pakhuis. Hij debiteert zich dus onder het hoofd Wissels in Hollandsch geld (zie den eersten post van 1 Januari), en hij crediteert zich onder het hoofd Goederen, voor het geven van de rijst).

18.

14		**L. Schulz, te Bremen** $^{z}/_{R}$. Voor hem gezonden factuur over 10 vaten Noord-Amerikaansche tabak	f 2933	92		
6	aan	**Goederen.** Voor 10 vaten N.-Amerik. tabak.			f 2800	–
12	aan	**Onkosten.** Voor.			„ 76	40
15	aan	**Provisie.** Voor.			„ 57	52
					f 2933	92

(Eene factuur is eene rekening, waarop niet alleen de goederen en de prijs daarvan zijn opgegeven, maar ook de wijze van verzending en de merken van de vaten, kisten of balen, waarin ze gepakt zijn; terwijl men er verder ook eene gespecificeerde opgave der uitgeschoten onkosten en, zoo noodig, de berekende provisie op vindt. Zulk eene factuur wordt, gewoonlijk per post, verzonden, zoodra de goederen afgezonden zijn. L. Schulz wordt hier gedebiteerd voor het ontvangen dier factuur, of liever, voor de goederen die de koopman aan hem afgezonden heeft. De letters z/R achter zijn naam beteekenen zijne rekening, en worden daaraan toegevoegd, om aan te toonen dat het hier eene zaak geldt die de koopman op last van Schulz heeft uitgevoerd. Schulz heeft namelijk aan den koopman order gegeven om 10 vaten N.-Amerik. tabak te koopen en hem die te doen toekomen. De koopman zendt hem uit zijn eigen pakhuis 10 vaten die hij in voorraad heeft, tegen den prijs dien hij er zelf voor betaald heeft, of wel tegen den prijs dien Schulz hem heeft opgegeven, en brengt hem de uitgeschoten onkosten — dat is allerlei zaken die hij zelf met en door de tabak heeft moeten ontvangen, tot dat ze voor Bremen geladen was, — in rekening, en debiteert hem bovendien voor de kennis en moeite die hij voor Schulz bij het inkoopen der tabak en bij het verzenden naar

Bremen aangewend en die Schulz dus ontvangen heeft. Dit alles wordt in één bedrag samengevat. Handel van dezen aard noemt men Commissie-handel, in tegenoverstelling van Eigen handel, en de koopman treedt hier op als commissionair. Het ligt in den aard der zaak dat tusschen ver van elkander gelegen plaatsen meer commissiehandel dan eigen handel wordt gedreven; want men kan zich moeilijk van de eerlijkheid en soliditeit van alle personen die op eene verwijderde plaats wonen en met ons handel zouden willen drijven, overtuigen, en daarom zoekt men op eene plaats van waar men goederen wil trekken, of waar men goederen wil verkoopen, één of wellicht meer personen uit, wint omtrent deze de noodige informatiën in, en draagt hun bij voorkomende gelegenheden den inkoop of verkoop van goederen op. Bij een inkoop moet een commissionair dezen bewerkstelligen, de goederen in ontvangst nemen, ze betalen, ze verzenden, en aan zijn lastgever de factuur er van doen toe-

komen. Deze doet hem dan de verschuldigde gelden toekomen, of geeft den commissionair last voor het bedrag een wissel op hem te trekken. De berekening van de goederen, de onkosten en de provisie geschiedt in de munt van het land waarin de commissionair woont, en dit is wel de voornaamste reden waarom de koopman voor hetgeen hij als commissionair voor een ander doet, aan dezen in het Grootboek eene rekening geeft, wier hoofd aanduidt dat op die rekening alleen zaken geboekt worden, welke hij op last van den betrokken persoon heeft gedaan. Heeft hij een last volbracht, niet voor een enkelen persoon, maar voor eene firma, b. v. Schneider en C°., of James en Harrison, dan plaatst hij achter hun naam H/R — dat is hunne rekening.

19.

Gekocht van W. Perk, alhier, 1000 gezouten kalfsvellen, bedragende volgens Inkoopboek fol. 2	*f* 4180	70		
½ % courtage	„ 20	90		
			f 4201	60

(De koopman moet hier onder het hoofd Provisie gedebiteerd worden

De drie Crediteuren of, liever gezegd, de drie hoofden waaronder de koopman credit wordt, behoeven na het boven gezegde weinig toelichting. Alleen zij opgemerkt, dat de provisie berekend wordt van den koopprijs der goederen en van de onkosten, dus van het beloop van al wat de koopman als commissionair voor zijn principaal uitgegeven heeft of uitgeven zal, en verder dat de prijs van de kennis en moeite door den koopman in deze zaak geleverd, op *f* 57.52 wordt bepaald, ofschoon ze niets gekost hebben, zoodat deze som zuivere winst is.)

19.

6		**Goederen** Voor 1000 gezouten kalfsvellen.	*f* 4180	70		
15		**Provisie.** Voor op 1000 gezouten kalfsvellen	„ 20	90		
8	aan	**W. Perk,** alhier. Voor zijne rekening over 1000 gez. kalfsvellen.			*f* 4201	60

voor 20.90 gl., zijnde de helft van de courtage die W. Perk aan den makelaar betaald heeft of betalen zal.

Een makelaar is een persoon, door het bestuur eener gemeente benoemd en beëedigd, die in den handel als tusschenpersoon optreedt. Hij tracht voor iemand die wenscht te koopen een verkooper, en omgekeerd voor iemand die wenscht te verkoopen, een kooper te vinden. Onderstel, b.v., dat A iets wenscht te koopen, dan geeft hij aan een makelaar dit artikel op met den prijs dien hij er voor wenscht te besteden. De makelaar gaat er nu op uit en vindt dat artikel bij B, of heeft het soms van B al ten verkoop opgekregen. Komt de prijs dien de kooper wenscht te besteden, over-

19

Verkocht aan M. Reep, alhier, 5 vaten N.-Amerikaansche tabak, bedragende volgens Verkoopboek fol. 2. .	*f* 1580	–		
Contant 1% .	„ 15	80		
			f 1564	20

(In dezen post vindt men het omgekeerde van hetgeen in dien van den 11[den] voorkomt. De koopman zal hier het geld dat hem volgens de conditiën van verkoop eerst over twee maanden toekomt, contant ontvangen, en debiteert zich onder het hoofd Interest voor dat in gebruik ontvangen van geld.)

een met den prijs door den verkooper gevraagd, dan noteert de makelaar den koop in zijn notitieboekje. Hij geeft aan A en B ieder een briefje, waarin hij verklaart, dat hij van den heer B gekocht heeft voor den heer A dat en dat artikel tegen dien en dien prijs. Nu is de koop gesloten, en nu eerst weet A, dat hij gekocht heeft van B, en B, dat hij verkocht heeft aan A. De makelaar bemoeit zich noch met de aflevering der goederen, noch met de betaling. Zoodra hij aan A en B elk een koopbriefje heeft uitgereikt, is zijn werk afgeloopen. Hij brengt aan den verkooper b. v. 1 % van den koopprijs als courtage of loon in rekening, en deze stelt daarvan weder de helft, dus b. v. ½ %, op rekening van den kooper, – zoo als onze post aanwijst).

19.

10		**Diverse Debiteuren.**				
		M. Reep, alhier.				
		Voor 5 vaten N.-A. tabak aan hem verkocht	*f* 1564	20		
13		**Interest.**				
		Voor.	„ 15	80		
6	aan	**Goederen.**				
		Voor 5 vaten N.-A. tabak . . .			*f* 1580	–

MEMORIAAL.

Afgegeven aan D. van Pell, kassier, alhier, mijne assignatie op M. Reep, alhier,		*f* 1564	20

(Eene assignatie is een geschrift waarbij, even als bij den wissel, een persoon (hier M. Reep) verzocht wordt eene zekere som te betalen aan een anderen persoon (hier D. Pell), of diens order — dat wil zeggen aan elken anderen persoon die door overdracht eigenaar of houder van de assignatie zal zijn. Eene assignatie wordt gewoonlijk slechts getrokken of afgegeven op een persoon die op dezelfde plaats woont als de trekker, en wanneer ze op eene andere plaats is afgegeven, mag er niet in staan „Waarde genoten", of „Waarde in rekening", gelijk in een wissel het geval is.

De boeking van dezen post kan aldus worden verklaard: De koopman heeft eene schuldvordering op M. Reep. Door de aan de order van D. van Pell getrokken assignatie verkoopt hij zijne schuldvordering aan dezen, en daar hij er geen geld voor ontvangt, is D. van Pell debet. Van dit oogenblik af heeft de koopman van M. Reep voor de geleverde goederen niets meer te vorderen, en deze moet derhalve gecrediteerd worden, om het vroegere debet te vernietigen.)

JOURNAAL.

11		**D. van Pell,** kassier, alhier. Voor mijne assignatie op M. Reep, alhier.	*f* 1564	20			
10	aan	**Diverse Debiteuren.** M. Reep, alhier. Voor mijne traite			*f* 1564	20	

Ontvangen van F. Reuter, te Keulen. 20 last haver om ze voor zijne rekening te verkoopen. De betaalde onkosten bedragen . .		*f*	120	70

(In dezen post komen twee, elk op zich zelve staande, zaken voor.

1°. De koopman ontvangt eene partij goederen om die voor rekening van F. Reuter te verkoopen.

2°. Hij betaalt bij ontvangst dier goederen 120.70 gl. onkosten.

Indien alleen het onder 1 vermelde in het Memoriaal stond, zou er niets in het Journaal en Grootboek moeten overgebracht worden, en zou er ook weinig over te brengen zijn, want de waarde van de goederen is niet eens opgegeven. Er zou dan in het Memoriaal onder den post P. M. staan, welke letters beteekenen Pro Memoria en aanduiden, dat deze zaak, ofschoon de koopman noch debiteur noch crediteur wordt, van genoegzaam gewicht is om ze in het Memoriaal op te nemen.

Maar nu komt de vraag: waarom is de koopman niet debet? Hij ontvangt toch eene partij goederen. Dit is zoo, maar men moet wel onderscheid maken tusschen in eigendom ontvangen en in bewaring ontvangen. Als de koopman iets ontvangt dat hij gekocht heeft, dan wordt dit zijn eigendom; als hij daarentegen iets voor iemand bewaart, om er naar opgave mede te handelen, dan is het zijn eigendom niet, en hij wordt dus niet debet. De koopman treedt hier weder als commissionair op, en als zoodanig heeft hij in last de haver te verkoopen en te leveren, het geld daarvoor van den kooper te ontvangen, en dit aan zijn principaal te doen toekomen, na aftrek van de gemaakte onkosten en de provisie die hij voor zijne moeite rekent. Waarom verkoopt Reuter de haver niet aan den koopman zelf? — Omdat deze geen lust heeft de haver te koopen. Waarom laat hij de haver dan door den koopman verkoopen, in plaats van zelf een kooper te Amsterdam op te sporen? — Omdat hij in den koopman vertrouwen stelt, en het dus zeker acht dat hij, als de haver tegen den hoogstmogelijken prijs verkocht is, van den koopman het geld daarvoor zal ontvangen; iets waarvan hij lang zoo zeker niet kon zijn, als hij zelf de haver aan dezen of genen persoon dien hij niet kende, verkocht had; want als de koopman, als commissionair, de haver verkocht heeft, is hij verplicht den afzender F. Reuter te betalen, of hij van den kooper betaling ontvangt of niet. De koopman

16		**Goederen** van F. Reuter. Voor onkosten	*f*	120	70			
1	aan	**Kassa.** Voor betaalde onkosten. . . .				*f*	120	70

heeft dus in zijne hoedanigheid van commissionair wel eenige risico ten behoeve van een ander, en daarom berekenen sommige commissionairs in gevallen van verkoop, een zeker bedrag, b.v. ½ %, boven de gewone provisie, omdat zij ten behoeve van hun principaal voor de betaling van den kooper borg blijven. Dit wordt del credere genoemd.

Om de boeking van het onder 2 vermelde te begrijpen, moet men weten, dat de koopman als de haver verkocht zal worden, zich zelven niet zal kunnen crediteeren onder het hoofd Goederen, omdat het zijne eigene goederen niet zijn. Het zijn de goederen van F. Reuter. Bij den verkoop zal hij dus F. Reuter een voorloopig hoofd moeten geven, en dit zal zijn Goederen van F. Reuter, geheel in overeenstemming met hetgeen hij voor zich zelven doet,

22.

Geconsigneerd aan J. Hall, te Londen.				
1000 gezouten kalfsvellen, bedragende	f 4180	70		
Onkosten .	„ 72	75		
			f 4253	45

als hij zijn eigen goederen verkoopt. En onder dit voorloopige hoofd debiteert hij nu F. Reuter, volgens den tweeden regel, voor de onkosten die hij voor hem heeft uitgegeven. De Crediteur is natuurlijk de koopman onder het hoofd Kassa.)

22.

17		**Goederen onder J. Hall,** te Londen. Voor geconsigneerd 1000 gezouten kalfsvellen	f 4253	45		
6	aan	**Goederen.** Voor 1000 gezouten kalfsvellen.			f 4180	70
12	aan	**Onkosten.** Voor			„ 72	75
					f 4253	45

(De koopman doet hier wat F. Reuter een paar dagen vroeger gedaan heeft. Hij zendt namelijk eene partij goederen naar Londen, om die daar voor zijne rekening door J. Hall te laten verkoopen. Zoo men de aanteekening onder den vorigen post begrepen heeft, zal het duidelijk zijn, dat de koopman J. Hall niet mag debiteeren voor het in bewaring ontvangen van de goederen, die voorloopig nog het eigendom van den koopman blijven. Eigenlijk heeft hier geen de minste verandering in de bezitting van den koopman plaats, en de geheele boeking komt neer op hetgeen vroeger reeds door het woord overschrijving is aangewezen. Deze goederen namelijk, die op eene andere plaats en door een ander persoon zullen verkocht worden, kunnen niet onder de andere goederen blijven, omdat de koopman vooreerst in zijne boeken wil aanduiden waar ze zijn, en ten andere later gaarne wil weten, welke voordeelen deze zaak in 't bijzonder hem zal opleveren. Hij geeft zich zelven daarom voor deze goederen een afzonderlijk hoofd, debiteert zich onder dat hoofd voor de waarde der goederen en al wat hij verder ten behoeve dezer goederen ontvangen heeft (de onkosten), dus voor het geheele bedrag dat de goederen hem gekost hebben, totdat zij in het schip naar Engeland geladen zijn. Daarentegen crediteert hij zich zelven onder de hoofden Goederen

en Onkosten, waar het debet nu vernietigd moet worden.

Deze zoo genoemde overschrijving kan de koopman in vele gevallen, niet alleen op zich zelven, maar ook op anderen toepassen. Ze berust op de waarheid, dat men in den stand der rekening van een persoon geen de minste verandering brengt, als men hem voor even veel debiteert als crediteert. Men past dit echter alleen toe op personen die meer dan éene rekening in het Grootboek hebben, en onder deze behoort wel in de eerste plaats de koopman zelf die zulk een tal van rekeningen heeft. Wanneer andere personen op meer dan éene rekening in het Grootboek voorkomen, kan men het overschrijven aanwenden om den stand van zaken tusschen die personen en ons zelven eenvoudiger voor te stellen.

Hier kan de opmerking gemaakt worden, dat de koopman zich onder het hoofd Onkosten voor overschrijving van ongelden crediteert, en dat er vroeger toch geen melding van het ontvangen van dergelijke artikelen ten behoeve dezer goederen gemaakt is, of anders gezegd, dat ze niet op de debetzijde der rekening Onkosten geboekt zijn. Dit is eene schijnbare onregelmatigheid die opheldering ver-

eischt. Behalve de tot nu toe besproken hoofdboeken, en de in het Memoriaal genoemde hulpboeken als Inkoopboek, Verkoopboek en eenige andere, houdt de koopman ook een Onkostenboek, waarin hij alle onkosten aanteekent die hij dagelijks te betalen heeft, en die soms groote, soms zeer kleine sommen bedragen. Aan het einde van elke maand telt hij dit boek op, en dan brengt hij het gezamenlijke bedrag in het Memoriaal, Journaal en Grootboek over, alsof al deze onkosten op den laatsten dag der maand waren betaald. In bovenstaanden post crediteert hij zich alzoo onder het hoofd Onkosten voor een bedrag, dat nog niet op de debetzijde van die rekening is gebracht, maar dat daar zeker aan het einde der maand onder eene menigte andere ongelden zal verschijnen.)

— 22. —

Getrokken op L. Schulz, te Bremen aan eigen order 2/m. dato à ~~1.90 gl.~~ 1.89 cent	TLd. 1544	12			
			f	2933	92

(De koopman trekt hier een wissel op L. Schulz, van wien hij geld te vorderen heeft. In plaats van echter zijne schuldvordering aan een ander te verkoopen, draagt hij ze aan zich zelven over. Om dit wel te begrijpen, moet men het onderscheid tusschen eene boekschuld en eene wisselschuld verstaan. Als iemand iets van den koopman ontvangt, b. v.

— 22. —

18		**Wissels in vreemd geld.** Voor een wissel op Bremen N°. 1. TLd. 1544.12	*f*	2933	92		
14	aan	**L. Schulz,** te Bremen $^{z}/_{R}$. . . Voor mijne traite				*f* 2933	92

koffie of suiker, dan wordt die persoon het bedrag debet, hij heeft dan eene schuld aan den koopman, en die schuld heet boekschuld. Trekt de koopman een wissel op dien persoon, dan heeft hij, zooals vroeger

reeds is gezegd, niets meer van dien persoon te vorderen, dat wil zeggen, deze is hem de gekochte koffie of suiker niet meer schuldig; maar nu treedt de nemer van den wissel in de plaats van dengeen die de boekschuld had. Dit in aanmerking nemende, kan men de boeking van bovenstaanden post volgenderwijze toelichten: De koopman neemt, na den wissel geschreven te hebben, dien zelf in ontvang onder het hoofd Wissels in vreemd geld. Die wissel is een papier dat de waarde heeft die er op staat, en dat hij altijd tegen dien prijs — iets meer of minder — kan verkoopen. L. Schulz is van dit oogenblik het bedrag der hem vroeger gezonden factuur niet meer schuldig, en moet daarom onder het hoofd L. Schulz te Bremen Z/R gecrediteerd worden, om zijn boekschuld te vernietigen.

Waarom trekt de koopman een wissel aan zijn eigen order? Hiervoor bestaat eene goede reden. Vooreerst moet men opmerken, dat een getrokken wissel altijd het gevolg eener lastgeving, of althans eener overeenkomst is, en dat men zich stipt aan den opgegeven last of de gemaakte overeenkomst moet houden, als men geen gevaar wil loopen, later bij mogelijk verschil zijn recht te verliezen. Als men dus op 22 Januari zegt: „ik zal heden een wissel 2 maanden dato op u afgeven", dan moet men in den wissel ook zeggen: „Twee maanden na dato gelieve UEd.

te betalen", enz. en dan moet de wissel van den 22en Januari gedateerd zijn. Hetzelfde geldt van een wissel die het gevolg eener lastgeving is. Men moet dus stipt datgene waartoe men last gekregen heeft, doen, en als men den wissel getrokken heeft, moet hij ook, als in bovenstaanden post, geboekt worden, om uit de boeken te doen blijken dat men op den bepaalden tijd getrokken heeft. Ten tweede zal men lichtelijk inzien, dat wissels op eene plaats in het buitenland in den regel getrokken worden in de geldsoort van het land waarin die plaats ligt; zoodat men b.v. eene som Nederlandsche guldens die, door middel van een wissel, te Bremen ontvangen moeten worden, zal moeten herleiden tot Bremer thalers, Louis d'or, en zoo ook eene som in Nederlandsch geld die in Parijs ontvangen moet worden, tot francs. Ten derde eindelijk zal men inzien, dat een wissel, — die nu eenmaal niets anders dan eene koopwaar is — even als elk ander artikel aan den invloed van vraag en aanbod en dus ook aan rijzing en daling onderhevig is. De prijs of koers van een wissel rijst bij veel vraag, of weinig aanbod, en te sterker als deze beide samenkomen. Daarentegen daalt de prijs of koers van een wissel bij veel aanbod of weinig vraag, en nog in meerdere mate bij veel aanbod en weinig vraag.

De koopman trekt op den 22sten volgens overeenkomst of lastgeving een wissel voor het bedrag van 2933.92 gl. en herleidt die som tot Bremer thalers Louis d'or tegen den koers van één thaler voor 1.90 gl. omdat hij op den dag der trekking, volgens dien koers, voor de 1544 Bremer thaler en 12 groten die in den wissel staan, juist het hem toekomende bedrag zou ontvangen. Hij heeft nu aan zijn last voldaan; maar in plaats van den wissel terstond te verkoopen, besluit hij hem nog eenige dagen te houden, in de hoop dat intusschen de koers zal rijzen. En veronderstel dat dit werkelijk het geval is, dat de koers eenige dagen later op 1.92 gl. staat, dan ontvangt hij voor iederen

23.

Betaald aan F. Schepers, alhier, mijn $1/4$ in de kosten van uitrusting van het schip „de Hoop" voor eene reis naar Oost-Indië.		*f* 3750	75

(De koopman ontvangt hier als het ware $1/4$ in een aantal zaken die zich aan boord van het schip „de Hoop" bevinden, en onder welke men onder andere den arbeid der matrozen en de kennis van den kapitein, enz. kan rekenen. Hij debiteert zich daarvoor onder het hoofd Scheepsaandeelen en voegt de waarde van al deze zaken bij de waarde van zijn $1/4$ aandeel in het schip „de Hoop". Hij crediteert zich onder het hoofd Kassa voor het

thaler die op den wissel staat, 2 cents meer, dat is 1544 × 2 cents of 30.88 gl. meer dan hij op den 22sten Januari zou ontvangen hebben, en dit verschil is dan zuivere winst. Eindelijk is het duidelijk, dat als de koopman den wissel aan de order van zeker persoon trekt, deze laatste zich vooraf bereid heeft verklaard om dien te koopen, maar dan ook den wissel op den dag der trekking, en tegen den koers van dien dag, verlangt te ontvangen, ten einde den wissel zelf te gebruiken of daarmede later zijn voordeel te doen. Trekt de koopman daarentegen den wissel aan eigen order, dan kan hij later, wanneer en aan wien hij verkiest, het eigendomsrecht van den wissel overdragen).

23.

3		**Scheepsaandeelen.** Voor $1/4$ in de uitrusting van het schip „de Hoop".	*f* 3750	75		
1	aan	**Kassa.** Voor betaald aan F. Schepers, alhier.			*f* 3750	75

geven van het geld; terwijl F. Schepers noch debet, noch credit wordt, omdat hij op hetzelfde oogenblik dat hij mededeelt hoeveel hij voor den koopman heeft uitgegeven, van dezen dat bedrag terug ontvangt).

23.

Geëndosseerd aan E. de Jager, te Rotterdam, ter afdoening der leverantie op 7 Januari.				
Een wissel op Rotterdam N°. 1 . .	f 1200	–		
En aan hem betaald	„ 52	80		
			f 1252	80

(Tot recht begrip van den Debiteur Diverse Crediteuren, twee woorden die elkander schijnen tegen te spreken, herleze men de aanteekening onder den post van den 3den.

De koopman draagt den wissel op Rotterdam N°. 1 in eigendom aan E. de Jager over, door op den rug (le dos) van den wissel te schrijven:

Voor mij aan de order
van den Heer E. de Jager.
Waarde in rekening.
(Handteekening).

Hij heeft den wissel aan E. de Jager verkocht, zonder er geld voor te ontvangen, juist omdat hij dezen wissel wil gebruiken om zijne schuld aan E. de Jager te voldoen. Dat hij het bedrag voor den wissel niet ontvangen heeft, drukt hij uit door de woorden „waarde in rekening", die beteekenen: „Ik heb den verkoopprijs van den wissel niet van E. de Jager ont-

23.

9		**Diverse Crediteuren.**				
		E. de Jager, te Rotterdam.				
		Voor ontvangen remise en geld.	f 1252	80		
5	aan	**Wissels in Hollandsch geld.**				
		Voor een wissel op Rotterdam N°. 1			f 1200	–
1	aan	**Kassa.**				
		Voor betaald aan E. de Jager, te Rotterdam			„ 52	80
					f 1252	80

vangen, maar zal de waarde daarvan met hem verrekenen. Dit moet men altijd in den wissel, en ook in het endossement, schrijven, indien men het geld voor den wissel, om welke reden dan ook, niet terstond ontvangt. Wordt daarentegen het be-

drag van den wissel terstond uitbetaald, dan schrijft men in den wissel of in het endossement „waarde genoten". Het is dus goed, dat men de woorden „in rekening" of „genoten" niet invult, voordat men weet of men voor den wissel terstond geld zal bekomen of niet. Dit weet men natuurlijk bij het schrijven van een wissel aan eigen order nog niet, en daarom moet men in zulk een wissel die woorden oningevuld laten.)				
23.				
Verkocht aan R. Potter, te Gorkum, 20 last haver, zijnde de partij van F. Reuter te Keulen, bedragende volgens Verkoopboek fol. 2 . . .	*f* 2400	–		
Berekende onkosten.	„ 27	50		
			f 2427	50
(De Crediteur Goederen van F. Reuter is aan het einde van de aanteekening behoorende bij den post van den 21[sten] dezer, verklaard. De 27.50 gl. onkosten zijn uitgaven die de koopman ten behoeve van Potter gedaan heeft. Deze laatste is die som dus, volgens den tweeden regel, debet, waarom ze bij den verkoopprijs van de haver is opgeteld. De koopman die de uitgaaf gedaan heeft, wordt onder het hoofd Onkosten daarvoor credit).				

		23.				
10		**Diverse Debiteuren.** R. Potter, te Gorkum. Voor 20 last haver aan hem verkocht	*f* 2427	50		
16	aan	**Goederen** van F. Reuter, voor 20 last haver			*f* 2400	–
12	aan	**Onkosten.** voor			„ 27	50
					f 2427	50

Verkooprekening gezonden aan F. Reuter te Keulen, over 20 last haver voor zijne rekening verkocht, bedragende:				
de onkosten op 21 Jan. geboekt *f* 120.70				
„ „ bij den verkoop	*f* 40	25		
mijne provisie à 2% van 2400 gl.	„ 48	—		
het netto provenu	„ 2191	05		
			f 2279	30

(De koopman schrijft in de verkooprekening aan F. Reuter:

De goederen hebben opgebracht		*f* 2400.—
onkosten op 21 Jan.	*f* 120.70	
id. bij den verkoop	„ 40.25	
provisie à 2%. .	„ 48.—	
		„ 208.95
Netto provenu . . .		*f* 2191.05

De rekening in het Memoriaal moet echter anders voorgesteld worden, omdat F. Reuter op zijne voorloopige rekening Goederen van F. Reuter reeds op 21 Januari voor de 120.70 gl. gedebiteerd is. Voor den Memoriaalpost raadpleegt de koopman dus de voorloopige rekening van F. Reuter in het Grootboek en zegt: „2400 gl. heeft de haver opgebracht; 120.70 gl. heb ik vroeger voor onkosten uitgegeven: er blijft dus nog 2279.30 gl. te verrekenen over. Maar dan moet van dit bedrag ook niet meer dan 40.25 gl. onk. + 48.— gl. provisie worden afgetrokken, om het netto provenu, of hetgeen F. Reuter toekomt, te vinden." Men ziet echter dat de

16		**Goederen** van **F. Reuter.** Voor overschrijving van onkosten, commissie en netto provenu.	*f* 2279	30
12	aan	**Onkosten.** voor.	*f* 40	25
15	aan	**Provisie.** voor provisie van 20 last haver.	„ 48	—
20	aan	**F. Reuter te Keulen** Z/R. voor netto provenu 20 last haver.	„ 2191	05
			f 2279	30

koopman hetgeen hij door aftrekking gevonden heeft, in zijn Memoriaal door eene optelling voorstelt. 't Is daar alsof hij zeide: „als ik mijn onkosten en provisie krijg, en F. Reuter zijn netto provenu, dan is er juist verrekend wat er nog te verrekenen was", 't geen op hetzelfde als de aftrekking neerkomt.

Na het gezegde zal de boeking in het Journaal niet veel opheldering behoeven. Men merke slechts het volgende op.

Het is het gebruik dat een commissionair bij een verkoop voor anderen zich zelven uit de opbrengst de onkosten terugbetaalt en zijne provisie daarvan afhoudt. Hij doet dit wat zijn boeking betreft door overschrijving. De rekening Goederen van F. Reuter is voorloopig aan F. Reuter gegeven, en onder dit hoofd is hij 2279.30 gl. meer credit dan debet, dus dat bedrag credit. De koopman zegt nu: „Ik zal F. Reuter eene an-

dere, eene definitieve rekening in mijn Grootboek geven. Ik debiteer hem voor 2279,30 gl. op zijne voorloopige rekening, en crediteer hem op zijne nieuwe rekening voor hetzelfde bedrag; — neen, niet voor hetzelfde bedrag; dan zou ik even ver zijn als ik was, want het geheele bedrag komt hem niet toe. Ik crediteer hem daar dus voor hetgeen er overschiet van 2279,30 gl. als ik er mijne onkosten en provisie afgetrokken heb, alzoo voor 2191,05 gl., en mijzelven onder het hoofd Onkosten voor de ongelden die ik voor hem uitgegeven heb, en onder het hoofd Provisie voor de ten zijnen behoeve gedane of geleverde moeite. De boeking komt geheel overeen met hetgeen in de werkelijkheid plaats heeft. Gelijk de koopman zich zelven daar van het geld van F. Reuter, als het ware

27.

Geaccepteerd eene traite van F. Reuter te Keulen, op heden 2/m dato, order J. Blumenthal, groot	*f* 2191	05

(F. Reuter trekt voor het bedrag dat de koopman hem verschuldigd is, een wissel, en om dien gemakkelijker te kunnen verkoopen, verzoekt hij den koopman den wissel te accepteeren, waardoor dan iedereen aan wien de wissel achtereenvolgens te koop wordt aangeboden, kan zien,

ten nadeele van dezen, de gemaakte onkosten en de berekende provisie uitbetaalt, zoo crediteert hij zich ook hier ten nadeele van F. Reuter onder de hoofden Onkosten en Provisie; want Reuter wordt zooveel minder credit als het credit onder de hoofden Onkosten en Provisie samen bedraagt.

Met betrekking tot de Provisie is het niet onaardig op te merken, dat de 48,— gl. waarvoor de koopman zich zelven, in plaats van F. Reuter, crediteert, winst voor hem is, omdat hij voor een vreemden crediteur dien hij zou moeten betalen om van hem af te zijn, een crediteur, namelijk zich zelven, in de plaats bekomt dien hij niet behoeft te betalen.)

27.

20		**F. Reuter te Keulen** Z/R. Voor geaccepteerd terug ontvangen traite	*f* 2191	05		
19	aan	**Geaccepteerde Wissels.** Voor eene traite van F. Reuter te Keulen			*f* 2191	05

dat degeen die den wissel op 27 Maart moet betalen, zich daartoe verbonden heeft. De koopman doet dit door met vrij groot schrift dwars door den wissel „Geaccepteerd" en daaronder zijn naam te schrijven, en daarna zendt hij den wissel aan F. Reuter terug, die hem nu aan Blumenthal ter hand stelt en met dezen verrekent. Eigenlijk doet de koopman dus niets anders dan een paar woorden door den wissel heen schrijven, en hem daarna aan Reuter terugzenden. Maar als de koopman door het ter accepteering ontvangen van een wissel, zoo als boven, of door een eenvoudig bericht of zoogenoemd advies van den trekker weet, dat er een wissel op hem is afgegeven, dan moet hij daarvan aanteekening in zijne boeken houden. Hij zegt in het bovenstaand geval: „F. Reuter heeft voor de zuivere opbrengst van zijn haver niets meer van mij te vorderen; want hij heeft een wissel op mij getrokken, en hij zal het bedrag daarop uitgedrukt van J. Blumenthal ontvangen. Ik heb echter mijne schuld nog niet afgedaan: Reuter heeft zijne schuldvordering op mij aan J. Blumenthal verkocht, en deze is nu mijn crediteur. Maar deze zal den wissel weder aan een ander verkoopen, en dan wordt deze laatste persoon mijn crediteur, enz."

Om nu zijne boeken in overeenstemming met den tegenwoordigen stand der zaak te brengen, debiteert de koopman F. Reuter die het hem

toekomende geld ontvangen heeft of althans spoedig ontvangen zal, en hij crediteert den persoon die nu zijn crediteur wordt. Daar echter bij elke overdracht van den wissel een nieuwe crediteur in plaats van den vorigen treedt, beschouwt hij den houder van den wissel maar terstond als een onbekend persoon, en dezen geeft hij eene rekening in het Grootboek onder het hoofd Geaccepteerde Wissels. Dit hoofd kan als eene verkorting worden beschouwd van de volledige uitdrukking: Houders van wissels die door mij geaccepteerd zijn of waarvan ik advies heb ontvangen. Deze rekening kan nu voor de boeking van elken wissel dienen die door den koopman geaccepteerd wordt, of waarvan hij advies ontvangt. Zij krijgt dan het karakter eener collectieve of verzamelende rekening en komt volkomen met de rekening Diverse Crediteuren overeen. Ontvangt de laatste houder op den vervaldag het bedrag van den wissel, zoo wordt hij onder ditzelfde hoofd debet voor het ontvangen van het geld, en als de koopman het geld uit zijne eigene kas betaalt, wordt deze onder het hoofd Kassa credit.)

29 27 Januari.

Gekocht van S. Roelofs, alhier, 100 vaten Surinaamsche suiker, bedragende volgens Inkoopboek fol. 2. Voor welk bedrag ik hem eene promesse, heden 2/m dato, heb afgegeven.		f 12520	85	

(De koopman ontvangt van S. Roelofs 100 vaten suiker, en geeft hem eene promesse, waarbij hij belooft 2/m na dato het bedrag daarvan te zullen betalen aan S. Roelofs of elk ander persoon die op 24 Maart door overdracht eigenaar van de promesse zal zijn. Eene promesse, waarin men belooft, en eene acceptatie, waarin men aanneemt, eene zekere som op een zekeren bepaalden tijd te zullen betalen, worden in gevallen als boven door den kooper ten gerieve van den verkooper afgegeven. S. Roelofs heeft door den verkoop van de suiker eene schuldvordering op den koopman gekregen, en wanneer hij den post in zijne boeken heeft gebracht, zou hij desnoods kunnen toonen dat hij 12520.85 gl. van den koopman te vorderen heeft. Maar als hij op grond van die schuldvordering aan iemand vroeg hem 10,000 gulden te leenen, zou hij zeer weinigen, waarschijnlijk niemand, bereid vinden om aan zijn verzoek te voldoen, omdat het feit dat Roelofs van den koopman eene zelfs nog grootere som moet hebben, den leener geen de minste waarborg zou geven dat deze zijn geld terug zou ontvangen.

27 Januari. 29

6		**Goederen.** Voor 100 vaten Surinaamsche suiker	f 12520	85		
19	aan	**Geaccepteerde Wissels.** Voor mijne promesse aan S. Roelofs, alhier.			f 12520	85

Kan echter Roelofs een geschrift van den koopman vertoonen, waarbij deze belooft of aanneemt zekere som op den 24 Maart te zullen betalen aan dengene die op dien datum eigenaar of houder van dat geschrift zal zijn, dan kan Roelofs lang voor den 24 Maart iemand vinden die dat papier van hem wil koopen — natuurlijk niet tegen de volle waarde die er op staat, want hij kan van niemand eischen hem zonder korting op een vroeger tijdstip eene som uit te betalen die hij van den koopman eerst op 24 Maart te vorderen heeft, maar dit is eene zaak die Roelofs, en niet den koopman, aangaat. — De koopman zegt voor zijne eigene boeking slechts: „S. Roelofs heeft voor de suiker van mij niets meer te vorderen, want ik heb hem in plaats daarvoor eene promesse gegeven, waarvoor hij desverkiezende terstond geld kan krijgen. Hem kan ik dus debiteeren, en zoodoende zijn credit vernietigen. Ik heb echter nog niet betaald, er is iemand anders die

tengevolge mijner promesse eene schuldvordering van 12520,85 gl. op mij heeft, en dien persoon moet ik crediteeren. Wie die persoon is kan ik niet zeggen: nu is het wellicht nog Roelofs, maar die promesse zal van hand tot hand gaan, en dus kan ik aannemen dat ik den eigenlijken man niet ken. Ik zal daarom dien onbekende in mijn Grootboek onder het hoofd Geaccepteerde Wissels — met welke soort van geschriften mijne promesse gelijk staat —, crediteeren, en wanneer op 24 Maart een persoon — wie is mij om het even — het geld voor de promesse komt halen, zal ik hem, even als den laatsten houder van een geaccepteerden wissel, voor de ontvangst van het geld debiteeren.)

27.

Voorgeschoten aan P. Ruif, gezagvoerder van het Schip „Unie", op bodemerij van dat schip, bestemd naar Livorno, om na behouden aankomst aldaar met premie van 15% terug te betalen		f 1800	–

(Wanneer een schip wegens averij eene vreemde haven moet binnenloopen, gebeurt het soms dat de gezagvoerder, om de kosten voor het herstellen van het schip te kunnen betalen, zijne toevlucht tot het ter leen vragen van de gelden daarvoor moet nemen. Aan dengeen die hem de verlangde som voorschiet, geeft

27.

21		**Bodemerij.** Voor verband op het Schip „Unie", kapitein P. Ruif. . .	f 1800	–		
1	aan	**Kassa.** Voor betaald aan P. Ruif, kapitein van het Schip „Unie".			f 1800	–

hij dan een zoogenaamden bodemerijbrief, waarin hij belooft bij behouden aankomst op de plaats zijner bestemming, of uiterlijk een bepaald getal dagen daarna, de ter leen ontvangen som, met de overeengekomen premie (dus in bovenstaanden post 1800 gl. + 270 gl. = 2070 gl.), aan den geldgever of diens order te zullen terugbetalen. Mocht het schip echter verongelukken, dan verliest de geldgever alle aanspraak op de voorgeschoten som en premie.

Deze laatste bepaling is oorzaak, dat er eene hooge premie gevraagd en gegeven wordt. De geldgever toch heeft kans dat hij het geheele voorgeschoten kapitaal verliest. — Bij de boeking valt P. Ruif geheel weg, daar hij eene zekere som van den koopman ontvangt, maar daarvoor eene soort van promesse in de plaats geeft, waarbij hij aanneemt die som met de premie, zoodra hij te Livorno

28.

Gekocht van W. Perk, alhier, 12/4 kisten China thee, bedragende volgens Inkoopboek fol. 2.	*f* 1428	50		
en van R. van Hoek, alhier, 300 balen Java rijst, bedragende volgens Inkoopboek fol. 2.	„ 5170	20	*f* 6598	70

(Het eenige dat hier valt op te merken is de samenvatting van twee inkoopen in éénen post.)

is, te zullen terugbetalen aan den koopman of aan dengeen die bij zijne aankomst houder van den bodemerijbrief zal zijn. Men kan aannemen dat de koopman die promesse voor 1800 gl. gekocht, en den koopprijs er voor betaald heeft: hij is daarom onder het hoofd Bodemerij debet voor het ontvangen van den bodemerijbrief, en credit onder het hoofd Kassa voor het geven van het geld.

Loopt de zaak later af, zooals de koopman ondersteld en gehoopt heeft, dan wordt de verkoopprijs 2070 gl., zoodat de winst 270 gl. bedraagt. Vergaat daarentegen het schip, dan kan de koopman den verkoopprijs gelijk nul stellen, zoodat de geheele 1800 gl. verlies voor hem wordt.)

28.

6		**Goederen.** Voor 12/4 kisten thee en 300 balen Java rijst	*f* 6598	70		
8	aan	**W. Perk,** alhier. Voor zijne rekening over 12/4 kisten thee			*f* 1428	50
9	aan	**Diverse Crediteuren.** R. van Hoek, alhier. Voor zijne rekening over 300 balen Java rijst.			„ 5170	20

MEMORIAAL.

32 29 Januari.

Verdisconteerd aan H. Neefs, alhier, eene promesse op H. Scharp, alhier, per 18 Maart. . . . . N°. 2.	*f* 5640	20		
Af 49/d. disconto à 4%.	„ 30	29	*f* 5609	91
Het bedrag heden per kassa ontvangen.				

(De koopman wenscht voor de promesse van H. Scharp geld te hebben, tot welk einde hij ze aan H. Neefs verkoopt. Wanneer deze den koopman het bedrag uitbetaalt, geeft hij echter zijn geld voor negen en veertig dagen aan den koopman in gebruik; want eerst na verloop van dien tijd zal Scharp het bedrag der promesse betalen. Neefs verlangt daarom van den koopman 49 dagen rente van het in gebruik te geven geld. Deze rente wordt disconto genoemd, en het verkoopen van den wissel heet in zulk een geval verdisconteeren. Het disconto van wissels en promessen is aan verandering onderhevig. Naarmate er meer vraag naar contant geld is, wordt het disconto, de huur van het geld, hooger; en ook naar evenredigheid het geld schaarscher is, rijst het disconto. Omgekeerd zullen eene geringer vraag naar contant geld, en eene grootere ruimte van geld het disconto doen dalen. Bij de berekening van het disconto lette men op het volgende. Wanneer men iemand eene som gelds voor een zekeren tijd ter leen geeft, berekent men de rente ten honderd. Men zegt b.v. 100

JOURNAAL.

29 Januari. 32

1		**Kassa.** Voor ontvangen van H. Neefs, alhier	*f* 5609	91		
13		**Interest.** Voor 49/d. disconto van eene promesse, N°. 2	„ 30	29		
—						
5	aan	**Wissels in Hollandsch geld.** Voor promesse van H. Scharp, N°. 2.			*f* 5640	20

gl. geeft in een jaar 5 gl. interest, hoeveel dan 2000 gl. in 6 jaar. Of: 100 gl. wordt na 1 jaar 105 gl., hoeveel dan 2000 gl. na 6 jaar. Bij wissels, acceptaties en promessen moet echter de daarop vermelde som beschouwd worden als kapitaal en interest, daar deze de daarop uitgedrukte waarde eerst op den vervaldag hebben, en nu moet men berekenen hoeveel de contante waarde of het kapitaal is. Hieruit volgt dat de interest boven het honderd moet genomen worden, en dat men dus moet zeggen: „van 105 gulden over een jaar, wordt als men contant betaalt 5 gl. afgetrokken, hoeveel dan van 2000 gl. die over 6 jaren moet betaald worden? Hoe waar dit echter ook moge zijn, en hoezeer de koopman het met de theorie eens is, heeft hij toch in de praktijk er niet mee op, omdat hij dan die lastige deeling door 105 of soms nog wel een lastiger deeling heeft uit te voeren. Het disconto wordt

daarom, voor het gemak, ten honderd berekend. Het jaar telt men op 365 dagen, elke maand op zooveel dagen als zij heeft, terwijl men den dag, waarop het verdisconteeren plaats heeft, en den vervaldag mederekent. In bovenstaanden post vindt men dus:

29—31 Januari	3	dagen
Februari	28	„
1—18 Maart	19	„
te zamen	49	dagen.

De berekening van het disconto komt overigens overeen met het voorbeeld op bladz. 37 gegeven. In het bovenstaand geval vindt men op dezelfde wijze $\frac{K \times T \times I}{} \quad \frac{5640 \times 49 \times 4}{100 \times 365} = 30.29$ gl. Heeft men het disconto van verscheidene wissels of promessen tegen hetzelfde disconto te bepalen, dan kan men het bedrag van elken wissel

29.

Ontvangen van F. Wills, te Londen, 100 vaten tabak, om die voor halve rekening met hem te verkoopen, bedragende de factuur £ 2500, 4/6; zijnde voor mijne helft £ 1250.2/3 à 11.80 gl. — *f* 14751 | 33

(In dezen post maakt de boekhouder kennis met een handel in compagnie. Zonder elkanders voortdurende compagnons te zijn, doen de kooplieden wel eens eene zaak voor gemeenschappelijke rekening, en dan

vermenigvuldigen met het aantal dagen dat hij nog te loopen heeft, de komende producten samentellen, de som met het percent vermenigvuldigen, en dit laatste product door 36500 deelen.

Om den post naar behooren te boeken, gaat men van den prijs der promesse op tijd uit, geheel in overeenstemming met hetgeen op blz. 52 omtrent den prijs van goederen gezegd is. De kas, die van H. Neefs de contante waarde van de promesse heeft ontvangen, wordt 5609.91 gl. debet, terwijl de koopman zich onder het hoofd Interest voor het gedurende 49 dagen in gebruik ontvangen van die som debiteert. Daarentegen crediteert de koopman zich onder het hoofd Wissels in Hollandsch geld voor het volle bedrag van de promesse, ad 5640,20 gl., die hij geeft.

29.

22		**Tabak voor halve rekening met F. Wills, te Londen.** Voor mijne helft in 100 vaten tabak	*f* 14751 33	
23	aan	**F. Wills te Londen** M/R. Voor mijn ½ in 100 vaten tabak . . . . £ 1250.2/3		*f* 14751 33

24502 66

zijn ze elkanders tijdelijke compagnons voor die bijzondere zaak. De goederen moeten dan ingekocht en verkocht worden. Hij die met den inkoop belast is, maakt eene inkooprekening op, waarop hij den inkoopsprijs vermeldt, benevens de door hem bij den inkoop gemaakte onkosten, en somtijds ook de provisie of commissie welke hij voor de gedane moeite mag berekenen. Het geheele bedrag wordt in zoovele gelijke deelen verdeeld als er compagnons zijn, en ieder hunner wordt voor zijn deel in den inkoop debet. Heeft de inkoop à contant plaats gehad, dan ligt het in den aard der zaak dat elk der compagnons zijn aandeel ook terstond betalen moet. In het bovenstaande geval zijn er slechts twee compagnons, namelijk F. Wills en de koopman. Deze laatste opent in zijn Grootboek eene rekening waarop hij zich voor zijn aandeel in deze goede-

29.

Betaald voor vracht en onkosten van 100 vaten tabak uit Londen aan den cargadoor P. Laan alhier . .		*f* 421	42
(Zie de aanteekening onder den post van 7 dezer en vergelijk dezen post met dien van 21 Januari.)			

ren debiteert, terwijl hij het hoofd dier rekening zoodanig inricht, dat daaruit blijkt, dat deze zijne goederen in compagnie met een ander zullen verkocht worden. Deze rekening vertegenwoordigt dus den koopman, en niemand anders, voor zijne helft in deze bijzondere partij goederen, en niet, zooals sommigen uit de woorden „voor halve rekening" verkeerdelijk opmaken, de beide eigenaars en de geheele partij. F. Wills wordt voor het halve bedrag der factuur gecrediteerd, omdat hij voor rekening van den koopman heeft uitgegeven, en hij krijgt de letters M/R. achter zijn naam, om daardoor aan te duiden, dat F. Wills op last en voor rekening van den koopman heeft gehandeld. De letters M/R. zijn voor den boekhouder tevens eene herinnering dat hij in zijn Grootboek op de rekening van F. Wills lijnen voor het vreemde geld moet trekken.)

29.

• 12		**Onkosten.** Voor.	*f* 421	42		
• 1	aan	**Kassa.** Voor betaald aan P. Laan, alhier.			*f* 421	42

Verkocht aan R. Janssen, alhier, 100 vaten tabak, zijnde de partij voor halve rekening met F. Wills, te Londen, bedragende volgens Verkoopboek fol. 2	f 31731	50		
Onkosten aan R. Janssen berekend.	„ 145	50	f 31877	—

(De crediteur Goederen in Compagnie kan het best vergeleken worden met dien welken wij op den 21[sten] dezer onder de benaming Goederen van F. Reuter gehad hebben. Evenmin als men toen F. Reuter voor den verkoopprijs zijner goederen gecrediteerd heeft, evenmin wil men hier elk der compagnons voor de helft van den verkoopprijs crediteeren, en wel om dezelfde reden die daar is opgegeven. De koopman geeft zijn compagnon en zich zelven een voorloopig hoofd, en nu kan dit zijn: Goederen in compagnie met F. Wills, of alleen Goederen in Compagnie. In het eerste geval kan die rekening alleen voor de gevallen dienen waarin de koopman in vereeniging met F. Wills handelt, terwijl zij in het laatste ook bij verkoopen in compagnie met anderen dienst kan doen. De koopman kiest deze laatste wijze, en heeft zich daarom ook in den vorigen post onder het hoofd Onkosten voor de vracht, enz. van de tabak moeten debiteeren; want indien hij met dergelijke onkosten handelde als met die op de Goederen van F. Reuter, zou op de rekening Goederen in Compagnie verwarring in de onkosten kunnen ontstaan. Waarom de koopman onder het hoofd Onkosten credit wordt, zal men kunnen verklaren, wanneer men nagaat wat omtrent een dergelijk geval in de aanteekening op bladz. 88 gezegd is).

10		**Diverse Debiteuren.**				
		R. Janssen, alhier.				
		Voor 100 vaten tabak aan hem verkocht	f 31877	—		
24	aan	**Goederen in Compagnie.**				
		voor 100 vaten tabak			f 31731	50
12	aan	**Onkosten.**				
		voor.			„ 145	50
					f 31877	—

Verkooprekening opgemaakt over 100 vaten tabak, verkocht voor halve rekening met F. Wills, te Londen, bedragende				
de onkosten	*f* 720	48		
Mijne provisie à 1%	„ 317	32		
voor ½ van het netto provenu van F. Wills	„ 15346	85		
Mijn ½ in idem.	„ 15346	85		
			f 31731	50

(Om het netto provenu te vinden, handelt men op dezelfde wijze als in den post van den 25sten geschied is. Men vermindert n. l. de bruto opbrengst der tabak met de som van de onkosten en de provisie, en het verschil is het netto provenu, dat men in twee gelijke deelen verdeelt. Om den post in het Journaal en Grootboek over te brengen, redeneert men als volgt. Het bedrag der tabak waarvoor de compagnons gezamenlijk onder het hoofd Goederen in Compagnie gecrediteerd zijn, moet nu op de eigen rekening der compagnons worden overgeschreven. Alvorens hiertoe over te gaan, moet er echter nog iemand gecrediteerd worden, die ten behoeve der compagnie uitgegeven, en werk verricht heeft, namelijk de koopman, onder de hoofden Onkosten en Provisie. Het resteerende netto provenu kan dan gelijkelijk verdeeld en overgebracht worden, de eene helft op de rekening van F. Wills te Londen Z/R, voor wien de koopman dit deel der goederen verkocht heeft, en

24		**Goederen in Compagnie.** Voor 100 vaten tabak	*f* 31731	50		
—						
12	aan	**Onkosten.** Voor.			*f* 720	48
15	aan	**Provisie.** Voor.			„ 317	32
25	aan	**F. Wills te Londen Z/R.** Voor ½ in het netto prov. van 100 vaten tabak			„ 15346	85
22	aan	**Tabak voor ½ rekening met F. Wills te Londen.** Voor ½ in het netto prov. van 100 vaten tabak			„ 15346	85
					f 31731	50

de andere onder het hoofd Tabak voor ½ rek. met F. Wills te Londen, dat den koopman voor deze goederen vertegenwoordigt.)

Geaccepteerd twee traites van F. Wills te Londen, dd. 26 dezer, op zicht, bedragende à 11.80 gl. . . .	£ 1250	2/3	*f* 14751	33
	„ 1250	2/3	„ 14751	33
			f 29502	66

(Op welken grond de koopman den trekker van een wissel debiteert en den houder onder het hoofd Geaccepteerde wissels crediteert, is in de aanteekening behoorende bij den post van den 27sten dezer verklaard. Waarom F. Wills hier onder twee verschilende hoofden wordt gedebiteerd, vereischt eenige toelichting. De eerste wissel dient ter afdoening van hetgeen de koopman voor zijne helft in den inkoopprijs aan F. Wills verschuldigd is. De koopman zegt dus: „F. Wills die voor mijne rekening heeft ingekocht, heeft niets meer te vorderen, en daarom debiteert hij F. Wills M/R." De tweede wissel — die in werkelijkheid getrokken wordt, omdat F. Wills à contant gekocht heeft en met den koopman overeengekomen is dat hij voor het geheele bedrag van den inkoop mag trekken —, moet, wat de boeking betreft, beschouwd worden als een middel tot gedeeltelijke afdoening der schuld welke de koopman aan F. Wills zal hebben, wanneer de tabak verkocht zal zijn. F. Wills trekt dus een wissel voor een gedeelte van hetgeen zijn netto provenu zal bedragen. De koopman boekt daarom volgens de redeneering: „F. Wills heeft van het netto bedrag der goederen die ik

23		**F. Wills te Londen** M/R. Voor geaccepteerd terug ontvangen traite. . . . £ 1250.2/3	*f* 14751	33		
25		**F. Wills te Londen** Z/R. Voor geaccepteerd terug ontvangen traite.	„ 14751	33		
19	aan	**Geaccepteerde Wissels.** Voor 2 traites van F. Wills te Londen.			*f* 29502	66

voor zijne rekening zal verkoopen, zóóveel ontvangen als de wissel bedraagt, en derhalve is F. Wills Z/R. dat bedrag debet." — In zulke gevallen wordt hetgeen het netto provenu meer dan de getrokken wissel bedraagt, later verrekend.)

MEMORIAAL.

38 — 31 Januari.

Betaald aan onkosten in deze maand volgens Onkostenboek	f 721	50		
Idem voor het huishouden	„ 150	72	f 872	22

(De koopman houdt een boek waarin hij alle onkosten aanteekent, en een ander waarin hij de sommen boekt, welke ten behoeve van den kapitalist uit de kas worden genomen. Aan het einde van elke maand telt hij deze beide boeken op, en onderstellend dat al het in deze beide boeken vermelde op den laatsten dag der maand heeft plaats gehad, debiteert hij zich onder het hoofd Onkosten voor het ontvangen van de in het onkostenboek genoemde zaken, en den kapitalist onder het voorloopige hoofd Huishouding voor het ten behoeve dezer laatste ontvangen geld. Hij crediteert zich daarentegen onder het hoofd Kassa voor het uitgegeven bedrag. Van het geld dat voor de huishouding bestemd is, kan weder boek gehouden worden; maar dit behoort in het Huishoudboek, en niet in de koopmansboeken, te huis.)

JOURNAAL.

31 Januari. — 38

12		**Onkosten.** Voor.	f 721	50		
26		**Huishouding.** Voor.	„ 150	72		
—						
1	aan	**Kassa.** Voor betaalde onkosten en huishoudelijke uitgaven in deze maand			f 872	22

HET OVERBRENGEN DER POSTEN UIT HET JOURNAAL IN HET GROOTBOEK.

Van tijd tot tijd, gewoonlijk eenmaal per maand, brengt de koopman de posten uit het Journaal in het Grootboek over, en we zullen ons thans voorstellen, dat dit met de posten der afgeloopen maand Januari moet plaats hebben. De koopman begint dan met het Alphabetisch Register of den Klapper, zie bladzijde 13, op de wijze dáár opgegeven in te richten, tenzij eenige bladzijden vóór in het Grootboek daarvoor reeds in orde gebracht zijn. Als dit afgeloopen is, folieërt hij het Grootboek, door op de eerste linker bladzijde in het linker bovenhoekje, en op de daarnaast gelegen rechter bladzijde in het rechter bovenhoekje, het cijfer 1 te plaatsen. Op de twee volgende bladzijden plaatst hij het cijfer 2, enz. Vervolgens kan hij op elk folio op de linkerbladzijde op den regel boven de hoofdlijn, en wel tegen den linkerkant der bladzijde beginnende, met achteroverliggende letters het woord **Debet,** en op de rechterbladzijde boven de geldkolom op dezelfde lijn het woord **Credit** schrijven. Deze woorden kunnen, gelijk vroeger gezegd is, ook weggelaten worden, als de boekhouder zich voldoende heeft ingeprent dat de linker de debet-, de rechter de creditbladzijde is. Wanneer hij met het folieëren gereed is, neemt hij het Journaal, het Grootboek en het Alphabetisch Register bij zich, en met den eersten post in het Journaal aanvangend, schrijft hij op folio 1 van het Grootboek den naam van de in dien post

het eerst genoemde rekening, n.l. **Kassa,** met vrij groot schrift midden boven de linkerbladzijde op den regel boven de hoofdlijn, of wel boven het midden der beide bladzijden, waarbij hij dan echter zorg draagt, dat de deelen van het woord door de vouw niet te ver uit elkander komen. Daarna vult hij op beide bladzijden in de eerste kolom op den bovensten regel, onder de hoofdlijn, het jaartal (1872) in. Nadat dit geschied is, brengt hij het woord Kassa onder de letter K op het Alphabetisch Register, met het cijfer 1 in het kolommetje er achter, en eindelijk stelt hij het cijfer 1 ook in het eerste kolommetje van het Journaal voor het woord Kassa. Op dezelfde wijze handelt hij met al de in den eersten post voorkomende hoofden. Met den tweeden post in het Journaal komt er eenige verandering in het werk. Kapitaal heeft in den vorigen post reeds eene rekening in het Grootboek gekregen, en wel op fol. 7. De koopman behoeft nu slechts in het Journaal in het eerste kolommetje eene 7 vóór het woord Kapitaal te plaatsen. Van nu af wordt het zaak dat de koopman, voor hij eene nieuwe rekening opent, in het Alphabetisch Register nazie, of de betrokken persoon, of wel hij zelf voor een zeker deel zijner bezitting, reeds een hoofd heeft of niet. En hierbij wordt het klaarblijkelijk van het grootste belang, dat de koopman het Alphabetisch Register nauwkeurig bijhoude, zoodat hij er stellig op kunne rekenen, dat een persoon, of hij zelf voor zeker deel zijner bezitting, nog geen hoofd heeft, indien die persoon of dat deel der bezitting niet op het Alphabetisch Register is ingeschreven. Staat dus de persoon of het deel der bezitting, waartoe hij gekomen is, reeds op het Alphabetisch Register, zoo stelt hij in het Journaal voor den naam slechts het op het Alphabetisch Register voor dien persoon aangewezen folio, en gaat verder. Komt die persoon, of

dat deel der bezitting, nog niet op het Alphabetisch Register voor, dan opent hij daarvoor eene rekening in het Grootboek op het eerste folio dat nog niet in gebruik genomen is, plaatst den naam op de daarvoor bestemde plaats in het Alphabetisch Register met het folio er achter, schrijft dit cijfer in het Journaal voor den naam der rekening en gaat tot een volgenden Debiteur of Crediteur over. Bij diverse Crediteuren in den post van 2 Januari valt op te merken, dat dit hoofd in het Alph. Register onder de C wordt gebracht in den vorm „Crediteuren (Diverse)", en dat personen als A. Paling, ofschoon zij geen afzonderlijk hoofd hebben, toch op het Alphabetisch Register worden gebracht, met het cijfer van Diverse Crediteuren of van Diverse Debiteuren er achter, om aan te duiden dat zij geen afzonderlijk hoofd hebben, waaromtrent anders twijfel kon bestaan. Hetzelfde geldt ook omtrent C. Karp in den post van den 4^den^, enz. Op de rekening Wissels in vreemd geld die bij den post van 22 Januari, bladz. 80, in het Grootboek wordt geopend, moeten lijnen voor eene tweede geldkolom worden getrokken, gelijk in het Model Grootboek fol. 18 te zien is, en evenzoo op de rekening van F. Wills te Londen M/R., fol. 23.

Nadat de koopman in het Grootboek, Alphabetisch Register en Journaal deze voorbereidende werkzaamheden heeft verricht, begint hij de posten van Januari uit het Journaal in het Grootboek over te brengen. Dit is een zeer eenvoudig, bijna machinaal werk. Hij gaat de in het Journaal voorkomende rekeningen geregeld langs en slaat elk op hare beurt in het Grootboek op. Staat voor den naam der rekening in het Journaal het woord aan, dan moet zij gecrediteerd, staat er niets voor, dan moet zij gedebiteerd worden. Hierbij moet echter

worden opgemerkt, dat hij voor de inschrijving van elken post slechts één regel gebruikt, behalve op de beide wisselrekeningen waar hij voor iederen wissel een regel neemt. Met den eersten post aanvangende, vindt de koopman dan vooreerst Kassa zonder het woord aan. Hij slaat fol. 1 op, schrijft op de linker bladzijde op den eersten regel onder het jaartal: Januari | 1 | voor in specie voorhanden | 1 | *f* 20000 | — |. Daarna zet hij vóór het cijfer 1 in het eerste kolommetje van het Journaal een stip, ten teeken dat de boeking van dit gedeelte van den eersten post heeft plaats gehad. Het cijfer 1 dat hij vervolgens vóór de geldkolom in het Grootboek stelt, wijst aan dat de post waarvan het op dien regel geschrevene een deel uitmaakt, op pagina 1 van het Journaal kan gevonden worden. Niet alle boekhouders volgen intusschen deze soort van verwijzing. Velen plaatsen in deze kolom het cijfer van den zoogenoemden tegenoverstaanden Debiteur of Crediteur, en zouden in het bovenstaande geval en bij de volgende vijf debiteuren in het bewuste kolommetje het cijfer 7 van Kapitaal plaatsen. Maar als zij dan in den loop van het werk aan de boeking van den creditpost op de rekening Kapitaal gekomen zijn, zouden zij daar de cijfers van 1 tot 6 in het kolommetje moeten schrijven die het klaarblijkelijk niet alle kan bevatten. Zij behelpen zich dan, en zetten een dwarsstreepje in plaats van die cijfers, om aan te duiden, dat zij ditmaal de cijfers niet kunnen invullen: en dit heeft juist de voorstanders van de eerste wijze doen besluiten, om de cijfers van den tegenoverstaanden debiteur en van den overstaanden crediteur nimmer te plaatsen, — daar zij geen half werk willen doen, — maar er liever de pagina van het Journaal, waar de post in zijn geheel voorkomt en dat altijd ingevuld kan worden, voor in de plaats te stellen.

Het eenige bezwaar dat hiertegen bestaat, is dat men steeds het Journaal bij de hand moet hebben, om een in het Grootboek voorkomend deel van een post in verband met het overige gedeelte te kunnen beschouwen. Met het werk voortgaande, slaat de koopman nu fol. 2, de rekening van de Vaste Goederen, in het Grootboek op. Hij moet weder debiteeren en schrijft daarom op de linkerzijde op den eersten regel: Januari | 1 | Voor een Huis en Erve | 1 | *f* 12000 | — | . Na dit verricht te hebben, zet hij een stip vóór het cijfer 2 in het Journaal. Op dezelfde wijze handelt hij met de vier volgende rekeningen, en dan komt hij eindelijk aan de rekening Kapitaal, die het woord aan voor zich heeft. Nu moet hij in het Grootboek crediteeren en dus op de rechter bladzijde schrijven, maar overigens handelt hij geheel als boven. Als de geheele post in het Grootboek is overgebracht, heeft hij zes sommen op debetzijden uitgetrokken die te zamen evenveel bedragen als de éene som die hij op de rekening Kapitaal op de creditzijde heeft gebracht, en daar hij met elken post op dezelfde wijze handelt, zal na het volledig boeken van elken post de som van alle debetzijden in het Grootboek evenveel moeten bedragen als de som van alle creditzijden, gelijk op bladz. 27 en volgenden reeds is gezegd.

Mocht de leerling bij het overbrengen van de posten der maand Januari nog op moeielijkheden stuiten, zoo raadplege hij het hier volgende

Grootboek

Grootboek.

Grootboek

GROOTBOEK.

VAN BALSE

ALPHABET op het GROOTBOEK.

	Fol.
A.	
B.	
Bodemerij	21
C.	
Crediteuren (Diverse) . . .	9
D.	
Debiteuren (Diverse) . . .	10
E.	
Effecten	4
F.	
G.	
Goederen	6
Goederen van F. Reuter .	16
Goederen onder J. Hall te Londen	17
Geaccepteerde Wissels . .	19
Goederen in Compagnie. .	24
H.	
Hoek (R. van) alhier . . .	9
Huishouding	26
I.	
Interest	13
J.	
Jager (E. de), Rotterdam .	9
Janssen (R.) alhier. . . .	10
K.	
Kassa	1
Kapitaal.	7
Kerkhoff (G.) alhier . . .	9
Karp (C.) te Leiden . . .	10
L.	
M.	
N.	
O.	
Onkosten	12
P. Q.	
Perk (W.) alhier.	8
Paling (A) alhier	9
Pell (D. van) alhier . . .	11
Provisie	15
Potter (R.), Gorcum . . .	10
R.	
Reep (M.), alhier	10
Reuter (F.), te Keulen z/R.	20
S.	
Scheepsaandeelen	3
Saalman (F.), alhier . . .	10
Schulz (L.), te Bremen z/R.	14
T.	
Tabak voor halve rek. met F. Wills te Londen. . .	22
U.	
V.	
Vaste Goederen.	2
W.	
Wissels in Hollandsch Geld	5
id. „ Vreemd „	18
Wills (F.), Londen M/R. . .	23
Wills (F.), „ z/R. . .	25
X. Y.	
Z.	

1 **KASSA.**

1872. Januari	1	Voor in specie voorhanden	1	*f* 20000	—
„	4	„ ontvangen van D. Tromp, alhier	4	„ 3490	50
„	4	„ overname van 20 halfjarige coupons . . .	5	„ 247	50
„	29	„ ontvangen van H. Neefs, alhier	32	„ 5609	91

2 **VASTE**

1872. Januari	1	Voor een Huis en Erve	1	*f* 12000	—

3 **SCHEEPS-**

1872. Januari	1	Voor ¹/₄ in het Schip „de Hoop"	1	*f* 18000	—
„	23	„ ¹/₄ in de uitrusting van „de Hoop"	23	„ 3750	75

4 **EFFECTEN.**

1872. Januari	1	Voor 20 Cert. N.W.S. elk groot 1000 gl. à 56 %. .	1	*f* 11447	50

5 **WISSELS IN**

1872. Januari	1	Voor 1 wissel op Rotterdam. . . . N°. 1. . .	1	*f* 1200	—
„	18	„ 1 promesse van H. Scharp, alhier „ 2. . .	12	„ 5640	20

1

1872. Januari	3	Voor betaald aan B. Storm, alhier	3	*f* 3470	—
„	6	„ „ „ D. Pell, kassier alhier	5	„ 10000	—
„	12	„ „ „ G. Kerkhoff, alhier	10	„ 1497	28
„	21	„ betaalde onkosten	18	„ 120	70
„	23	„ betaald aan F. Schepers, alhier	24	„ 3750	75
„	23	„ „ „ E. de Jager, „	23	„ 52	80
„	27	„ „ „ P. Ruif, kapt. van de „Unie". .	30	„ 1800	—
„	29	„ „ „ P. Laan, alhier.	34	„ 421	42
„	31	„ bet. onk. en huish. uitgaven in deze maand.	38	„ 872	22

GOEDEREN. 2

1872.					

AANDEELEN. 3

1872.					

4

1872. Januari	4	Voor overdracht van 20 halfjarige Coupons . . .	5	*f* 247	50

HOLLANDSCH GELD. 5

1872. Januari	23	Voor 1 wissel op Rotterdam. . . . N°. 1. . .	24	*f* 1200	—
„	29	„ 1 promesse van H. Scharp, alhier „ 2. . .	32	„ 5640	20

6 **GOEDEREN.**

1872. Januari	1	Voor 400 balen Java rijst	1	*f*	7021	40
„	2	„ 10 vaten Noord-Amerik. tabak	3	„	4200	—
„	3	„ 100 balen Java koffie.	3	„	3470	—
„	7	„ 4 vaten meekrap	6	„	1240	80
„	11	„ 10 vaten Maryland tabak.	7	„	1512	40
„	19	„ 1000 gezouten kalfsvellen	15	„	4180	70
„	25	„ 100 vaten Surinaamsche suiker	29	„	12520	85
„	28	„ 12/4 kisten thee en 300 balen rijst	31	„	6598	70

7 **KAPITAAL.**

1872. Januari	1	Voor achterstallige schuld	1	*f*	3850	40

8 **W. PERK,**

1872. Januari	12	Voor mijne kwitantie op D. van Pell, alhier. . .	9	*f*	3850	40

9 **DIVERSE**

1872. Jan.	12	G. Kerkhoff,	alhier.	Voor ontvangen	10	*f*	1497	28
„	23	E. de Jager,	„	„ „ remise en geld.	24	„	1252	80

10 **DIVERSE**

1872. Jan.	4	C. Karp,	Leiden.	Voor 100 b^{n}. Java rijst a/h verk.	4	*f*	1872	40
„	10	F. Saalman,	alhier.	„ 4 v^{n}. meekrap „ „	7	„	1292	50
„	19	M. Reep,	„	„ 5 „ tabak „ „	16	„	1564	20
„	23	R. Potter,	Gorcum.	„ 20 last haver „ „	25	„	2427	50
„	30	R. Janssen,	alhier.	„ 100 v^{n}. tabak „ „	35	„	31877	—

6

1872. Januari	4	Voor 100 balen Java rijst	4	*f*	1872	40
„	4	„ 100 „ „ koffie	4	„	3490	50
„	10	„ 4 vaten meekrap	7	„	1280	50
„	18	„ 300 balen Java rijst	12	„	5640	20
„	18	„ 10 vaten Noord-Amerik. tabak	13	„	2800	—
„	19	„ 5 „ „ „	16	„	1580	—
„	21	„ 1000 gezouten kalfsvellen	19	„	4180	70

7

1872. Januari	1	Voor hetgeen ik in mijn handel geef	1	*f*	69668	90

alhier. 8

1872. Januari	1	Voor het aan hem verschuldigde.	1	*f*	3850	40
„	19	„ rek. over 1000 gezouten kalfsvellen. . . .	15	„	4201	60
„	29	„ „ „ 12/4 kisten thee	31	„	1428	50

CREDITEUREN. 9

1872. Jan.	2	A. Paling,	alhier.	Voor rek. over 15 vat. N.-A. tabak	1	*f*	4200	—
„	7	E. de Jager,	Rotterd.	„ „ „ 4 vaten meekrap.	7	„	1252	80
„	11	G. Kerkhoff,	alhier.	„ „ „ 10 „ Maryl. tab.	7	„	1497	28
„	29	R. v. Hoek,	„	„ „ „ 300 bal^{n} Java rijst	31	„	5170	20

DEBITEUREN. 10

1872. Jan.	15	C. Karp,	Leiden.	Voor mijne traite.	10	*f*	1872	40
„	20	M. Reep,	alhier.	„ „ „	16	„	1564	20

11 **D. VAN PELL, Kassier, alhier.** 11

1872. Januari	6	Voor à deposito ontvangen.	6	*f*	10000	—
„	15	„ remise op C. Karp, Leiden	11	„	1872	40
„	20	„ eene assignatie op M. Reep, alhier	17	„	1564	20

1872. Januari	12	Voor mijne kwitantie N°. 1.	9	*f*	3850	40

12 **ONKOSTEN.** 12

1872. Januari	7	Voor	6	*f*	12	—
„	29	„	34	„	421	42
„	31	„	38	„	721	50

1872. Januari	10	Voor	7	*f*	12	—
„	18	„	13	„	76	40
„	22	„	19	„	72	75
„	23	„	25	„	27	50
„	25	„	26	„	40	25
„	30	„	35	„	145	50
„	30	„	36	„	720	48

13 **INTEREST.** 13

1872. Januari	19	Voor 2/m. rente	16	*f*	15	80
„	29	„ 49/d. disconto.	32	„	30	29

1872. Januari	11	Voor 2/m. rente	7	*f*	15	12

14 **L. SCHULZ, te Bremen Z/R.** 14

1872. Januari	18	Voor hem gez. factuur over 10 vaten N.-A. tabak.	13	*f*	2933	92

1872. Januari	22	Voor mijne traite TLd. 1544.12	21	*f*	2933	92

15 **PROVISIE.** 15

1872. Januari	19	Voor courtage van 1000 gezouten kalfsvellen . .	15	*f*	20	90

1872. Januari	18	Voor op 10 vaten N.-A. tabak	13	*f*	57	52
„	25	„ provisie op 20 last haver	26	„	48	—
„	30	„ „ 100 vaten tabak	36	„	317	32

16 **GOEDEREN van**

1872. Januari	21	Voor onkosten	18	*f*	120	70
„	25	„ overschr. van onk., prov. en netto prov. . .	26	„	2279	30

17 **GOEDEREN onder**

1872. Januari	22	Voor geconsigneerd 1000 gezouten kalfsvellen .	19	*f*	4253	45

18 **WISSELS in**

1872. Januari	22	Voor eene traite op Bremen N°. 1 . .	21	Tld. 1544	12	*f*	2933	92

19 **GEACCEPTEERDE**

1872.						

20 **F. REUTER,**

1872. Januari	27	Voor geaccepteerd terug ontv. traite	27	*f*	2191	05

21 **BODEMERIJ.**

1872. Januari	27	Voor verband op het Schip „Unie" kapt. P. Ruif .	30	*f*	1800	—

F. REUTER. 16

1872. Januari	23	Voor 20 last haver	25	*f*	2400	—

J. HALL, te Londen. 17

1872.						

vreemd Geld. 18

1872.								

WISSELS. 19

1872. Januari	27	Voor eene traite van F. Reuter, te Keulen . . .	27	*f*	2191	05
„	27	„ mijne promesse aan S. Roelofs, albier . . .	29	„	12520	85
„	30	„ 2 traites van F. Wills, te Londen	37	„	29502	66

te Keulen Z/R. 20

1872. Januari	25	Voor het netto provenu van 21 last haver . . .	26	*f*	2191	05

21

1872.						

22 **TABAK voor halve rekening met**

1872. Januari	29	Voor mijne helft in 100 vaten tabak	33	*f* 14751	33

23 **F. WILLS,**

1872. Januari	30	Voor geaccept. terug ontv. traite. .	37	Lst.1250	2/3	*f* 14751	33

24 **GOEDEREN in**

1872. Januari	30	Voor 100 vaten tabak	36	*f* 31731	50

25 **F. WILLS,**

1872. Januari	30	Voor geaccepteerd terug ontvangen traite . . .	37	*f* 14751	33

26 **HUISHOUDING.**

1872. Januari	31	Voor	38	*f* 150	72

F. WILLS, te Londen. 22

1872. Januari	30	Voor ½ in het netto prov. van 100 vaten tabak .	36	*f* 15346	85

te Londen M/R. 23

1872. Januari	29	Voor ½ der mij gez. fact. over 100 v^n. tab.	33	Lst.1250	2/3	*f* 14751	33

COMPAGNIE. 24

1872. Januari	29	Voor 100 vaten tabak	35	*f* 31731	50

te Londen Z/R. 25

1872. Januari	30	Voor ½ in het netto prov. van 100 vaten tabak .	36	*f* 15346	85

26

1872.					

De leerling zal nu wel in staat zijn met behulp van de daarbij gevoegde ophelderingen en uitleggingen de Memoriaalposten over de maanden Februari en Maart in het Journaal en Grootboek over te brengen.

Gekocht van S. Nievelder, alhier, 25 vaten Surinaamsche suiker, bedragende volgens Inkoopboek fol. 2.	f 3241	25		
Contant 1 %.	„ 32	41	f 3208	84
2.				
Betaald aan S. Nievelder, alhier, in mijne assignatie op D. van Pell, kassier alhier			f 3208	84
3.				
Getrokken een wissel op R. Potter te Gorcum, op zicht, aan de order van D. van Pell, alhier.			f 2427	50
(De koopman verkoopt zijne schuldvordering op R. Potter aan D. van Pell, zonder van dezen het geld daarvoor te ontvangen.)				
4.				
Ontvangen van R. Janssen alhier, voor leverantie op den 30sten Jan. jl.			f 31877	—
5.				
Verkooprekening ontvangen van J. Hall te Londen over 1000 gezouten kalfsvellen, bedragende het netto provenu	Lst. 372	8/7		
	à 11	90	f 4431	91
(Om dezen post behoorlijk te boeken zegt de koopman: J. Hall heeft voor mijne rekening verkocht. Toen ik hem de goederen zond, mocht ik hem niet debiteeren, omdat hij ze				

slechts in bewaring ontving; maar nu hij ze verkocht heeft, wordt hij mij schuldig in plaats van den persoon die de goederen heeft gekocht." — Zoo als men zich herinneren zal, heeft de koopman zich voor deze goederen, toen ze naar Londen geconsigneerd werden, een afzonderlijk hoofd gegeven.)				
5.				
Vernegotieerd aan G. Faasse alhier, een wissel op Bremen, TLd. 1544.12 à 1.92 gl. N°. 1.			f 2964	81
R.M. 4972.75 à 59.62				
6.				
Betaald aan S. Raalte alhier, voor de traites van F. Wills te Londen, groot Lst. 2500.4/6 à 11,80 gl. . .			f 29502	66
(Om in dezen post den debiteur te kunnen vinden, herleze men wat in de aanteekening onder den post van den 27sten Januari is gezegd. Men zal dan inzien, dat S. Raalte moet worden aangemerkt als de onbekende houder van de traites van F. Wills, die op den 30sten Januari de crediteur van den koopman geworden, en toen onder het hoofd Geaccepteerde Wissels gecrediteerd is. Wat de boeking aangaat, blijft de koopman S. Raalte als den onbekenden crediteur beschouwen, die nu debet wordt, omdat hij, tegen overgave van den wissel, het bedrag ontvangt.)				

41 6 Februari.

Ontvangen van G. Faasse alhier .			*f* 2964	81
7.				
Gekocht van W. Perk alhier, 50 balen katoen, bedragende volgens Inkoopboek fol. 3.	*f* 5428	72		
Contant 1 %	„ 54	29	*f* 5374	43
8.				
Getrokken op J. Hall te Londen, voor mijne rekening, aan de order van D. van Pell, alhier, Lst. 372.8/7 à 11.91 gl.			*f* 4435	63
10.				
Verkocht aan C. van Loos te Rotterdam, 50 vaten Surinaamsche suiker, volgens Verkoopboek fol. 3	*f* 6778	40		
Onkosten.	„ 8	20		
Courtage ½ %.	„ 33	89	*f* 6820	49
(Zie de aanteekeningen onder de posten van 10 en 19 Januari blz. 52 en 68).				
11.				
Factuur gezonden aan R. Steinbach te Hamburg, over 50 vat. Surin. suiker, bedragende.	*f* 6660	40		
Onkosten.	„ 18	72		
Provisie 1 ½ %.	„ 101	40	*f* 6780	52
(Zie de aanteekening onder den post van 18 Januari, bladz. 66).				

12 Februari. 42

Ontvangen van P. Auerbach te Bremen, om voor zijne rekening te verkoopen: 40 vaten Maryland tabak. Hierop betaalde ik heden aan onkosten.			*f* 88	50
(Men herleze de aanteekening onder den post van 21 Januari.)				
13.				
Op prolongatie gegeven aan T. Mast, alhier, à 3 %. Op onderpand van 10 oblig. Rusland Hope & Co. 5 %. In mijne kwit. N°. 3. op D. v. Pell alhier	*f* 3000	–		
Uit de kas.	„ 2000	–	*f* 5000	–
(De koopman ontvangt 10 oblig. Rusland die hij na afloop van den tijd der prolongatie en na terug ontvangst van het geleende geld, tegen de waarde van 5000 gl. waarop ze nu geschat zijn, zal moeten teruggeven. De effecten blijven dus buiten de boeking, maar hij debiteert T. Mast onder het hoofd Prolongatie voor het ontvangen geld, en crediteert D. v. Pell en zich zelven voor het bedrag dat elk hunner geeft.)				
13.				
Afgegeven aan W. Perk alhier, mijne assignatie op D. van Pell alhier.			*f* 5374	43

Verkocht aan L. Zorg alhier, 10 stuks $2^1/_2$ % N. W. S. ieder groot 1000 gl. à 57 %.	f 5700	–		
1/m., 14/d. interest.	„ 30	56		
			f 5730	56
welk bedrag hij mij betaalde.				
(De bezitting van den koopman ondergaat eene verandering, zonder dat eenig ander persoon, wat de boeking betreft, in de zaak betrokken is. Het bedrag der effecten en de interest worden in het Grootbook bij elkander genomen. Zie den post van 1 Januari.)				
15.				
Gefourneerd aan D. van Pell, kassier, alhier			f 7000	–
(Daar de kas van den koopman overvloedig gevuld is, besluit hij weder eene som aan den kassier van Pell in bewaring te zenden. Zie de aanteekening behoorende bij den post van 6 Januari.)				
16.				
Geconsigneerd aan F. Reuter te Keulen.				
12/4 kisten thee	f 1428	50		
Onkosten.	„ 37	42		
Provisie 2 % . . . . , . .	„ 29	32		
			f 1495	24
(In bovenstaanden post berekent de koopman provisie, alsof hij eene partij				

goederen voor rekening van F. Reuter had ingekocht en hem daarvan nu factuur zond. In aanmerking nemend dat in dezen post de koopman debiteur en crediteur is, zal men toestemmen dat het volstrekt geen kwaad kan, wanneer de koopman zich voor 29.32 gl. onder zeker hoofd debiteert en voor datzelfde bedrag onder een ander hoofd credit wordt. Maar men vraagt terecht welk nut het kan hebben dat de koopman eene denkbeeldige winst boekt. Om het antwoord op deze vraag te vinden, herinnere men zich dat het hoofd waaronder de koopman deze goederen brengt, en dât met eene andere, aan J. Hall geconsigneerde, partij goederen overeenkomt, den koopman zelven vertegenwoordigt, en dat de daarop te boeken som den inkoopprijs der goederen voorstelt, maar nu zoo hoog gesteld dat zij gelijk staat met hetgeen de koopman er voor zou ontvangen, indien hij deze goederen voor F. Reuter had ingekocht. Wanneer hij later van F. Reuter eene verkooprekening ontvangt, zal hij aannemen dat hij deze goederen aan F. Reuter heeft verkocht en zich onder het vroeger aan die goederen gegeven hoofd crediteeren, zoodat hij dan met een oogopslag kan zien of het voordeeliger is voor F. Reuter in te koopen, dan wel goederen aan hem te consigneeren.)

Gekocht van S. Akker, alhier, 300 kisten rozijnen, om door mij te worden verkocht voor gemeenschappelijke rekening met H. Joosten en K. Zandheuvel, beide alhier.

De rozijnen bedragen	*f* 2814	75		
Onkosten door den verkooper berekend	„ 45	66	*f* 2860	41
Het $^1/_3$ bedraagt 953.47 gl.				

(Deze post bevat een voorbeeld van een handel in compagnie waarbij de koopman met den inkoop der goederen belast is, terwijl de latere verkoop hem tevens is opgedragen. Wat de boeking in zulk een geval betreft, zij opgemerkt, dat de inkoop en de verkoop in alle opzichten nauwkeurig uit elkander gehouden worden. Men heeft bij den inkoop dus slechts aan dezen alleen te denken, en niet aan hetgeen er verder met deze goederen gebeuren zal. De zaak komt dan op het volgende neder: De koopman koopt 300 kisten rozijnen voor 2860.41 gl., waarvan een derde 953.47 gl. bedraagt. Een derde heeft hij ingekocht voor rekening van Joosten, en een derde voor rekening van Zandheuvel, en deze beide personen worden elk hun derde debet, ofschoon de koopman, volgens overeenkomst met hen, al de goederen onder zich behoudt. Het overige derde is voor rekening van den koopman, en daarom debiteert hij daarvoor zich zelven; maar in plaats van dit onder het gewone

hoofd Goederen te doen, geeft hij zich voor dit artikel het afzonderlijke hoofd Rozijnen voor derde rekening met Joosten en Zandheuvel. Aan de compagnons behoeven geen afzonderlijke hoofden te worden gegeven. Men heeft voor hen uitgegeven of zal voor hen uitgeven, en ze worden derhalve onder het hoofd Diverse Debiteuren debet. — De onkosten in dezen post worden onder den inkoopprijs berekend.)

18.

Bevonden bij het opmaken der kas dat er een te kort is van.	*f* 3	35

(Het spreekt van zelf dat de koopman tot het neerschrijven van een post als bovenstaande eerst overgaat wanneer alle pogingen om de fout te ontdekken, die dikwijls in de kleinere uitgaven zal schuilen, vruchteloos zijn gebleven. Maar dan ook moet de boeking plaats hebben; want de kas moet naar waarheid worden opgemaakt.

De zaak kan zeer gemakkelijk gevonden worden, wanneer men, in overeenstemming met hetgeen op bladz. 38 geleerd is, den kapitalist en den koopman als afzonderlijke personen beschouwt, waarbij natuurlijk de kapitalist de hoofdpersoon is, en de koopman niets meer dan een beheerder. Nu kan hij van een beheerder niet meer verwachten, dan dat hij de zaak zooveel in hem is zal behartigen

en dat hij ter goeder trouw handelt. Maar hij kan hem niet verantwoordelijk stellen voor de mogelijke verliezen, evenmin als hij hem de te behalen winsten zou laten behouden. Om nu het hier bestaande verschil, dat dadelijk uit den weg geruimd moet worden, te herstellen, staat de kapitalist den koopman toe aan te nemen dat hij een bedrag van 3.35 gl. van den koopman terug heeft ontvangen, zoodat de kapitalist die som debet, en de koopman datzelfde bedrag onder het hoofd Kassa credit wordt. Als dit geschied is, sluit de kas. Men kan echter op de rekening Kapitaal, de voornaamste in het Grootboek, zulk een kleine som niet brengen; daarom wordt nu naast de rekening Huishouding nog eene tweede voorloopige rekening voor den kapitalist geopend; deze rekening heet Verlies en Winst en op deze wordt de kapitalist gedebiteerd. Ingeval er te veel in kas is wordt het verschil even gemakkelijk hersteld, door aan te nemen dat de koopman op dat oogenblik zooveel van den kapitalist ontvangt als het te veel bedraagt. De kas wordt dan debet en Verlies en Winst credit.					
18.					
Ontvangen van H. Joosten, alhier.				f 953	47

Ontvangen van K. Zandheuvel, alhier,				
eene remise op Rotterdam N°3.25 Febr.	f 1050	—		
waarop ik hem terugbetaalde . . .	„ 96	53		
			f 953	47
(Men merke hier op, dat de koopman den wissel, ten bedrage van 1050.— gl., ontvangt, maar dat K. Zandheuvel niet meer dan 1050−96,53 gl. geeft, terwijl de koopman zelf weder de gever van de 96.53 gl. is.)				
19.				
Remise ontvangen van R. Steinbach te Hamburg, voor zijne rekening, in:				
1 wissel op Londen N°. 2 à 11.90 gl.	Lst. 120	10	f 1433	95
1 „ „ Rotterdam N°. 4, 4 Maart.	f 1572	40		
1 „ „ Dordrecht „ 5, 10 „	„ 1400	—		
1 „ „ hier „ 6, 17 „ .	„ 1250	—		
1 „ „ Groningen „ 7, 2 April.	„ 974	60		
			„ 5197	—
			f 6630	95
(Het bijvoegsel „voor zijne rekening" duidt aan dat het in dezen post vermelde het gevolg is van iets dat de koopman vroeger voor R. Steinbach heeft gedaan.)				

49 20 Februari.

Verdisconteerd aan S. A k k e r alhier, ter voldoening van leverantie op 17 dezer,				
1 wissel op Rotterdam N°. 4, 4 Maart.	*f* 1572	40		
1 „ „ Dordt „ 5, 10 „	„ 1400	–		
	f 2972	40		
disconto 3 %.	„ 3	87		
	f 2968	53		
Hierop betaalde hij mij terug . . .	„ 108	12		
			f 2860	41
(De volle waarde, of de prijs op den vervaldag, der wissels is hier het uitgangspunt. Door die wissels nu reeds te gelde te maken, ontvangt de koopman van S. Akker g e b r u i k van geld. Zie de aant. op bladz. 102).				
20.				
Verkocht aan R. M o l te Venlo, 25 vaten Surinaamsche suiker bedragende volgens Verkoopboek fol. 4 .	*f* 3371	13		
Onkosten.	„ 8	14		
Courtage ½ %.	„ 16	86		
			f 3396	13
21.				
Geassureerd aan C. B r u i n, alhier, 14000.– gl. op diverse goederen van Samarang naar Rotterdam à 2 %.	*f* 280	–		
Polis.	„ 1	–		
			f 281	–
(C. B r u i n heeft eene partij goederen uit Samarang te wachten. Hij wenscht de zekerheid te hebben dat de waarde van die goederen voor hem niet verloren zal gaan. Hij kan die				

21 Februari. 50

zekerheid bekomen, indien eene soliede maatschappij of een solied persoon belooft hem de waarde te zullen uitbetalen, indien de goederen mochten verloren gaan. De kooman is bereid die belofte aan te gaan, en diensvolgens teekent hij eene acte (polis), waarbij hij zich hiertoe verbindt. Hij heeft voor die belofte zooveel van B r u i n te vorderen, als de premie, percentsgewijze berekend, bedraagt, en dit percent hangt van den afstand tusschen plaats van afzending en bestemming, van het seizoen, en van den meer of minder goeden staat van het. schip af, waarin de goederen geladen zijn. Indien een solied persoon belooft aan een ander op zeker tijdstip 14000.– gl. te zullen betalen, is die belofte, het disconto buiten rekening gelaten, 14000. – gl. waard. Wanneer hij echter aanneemt die som te betalen, i n d i e n z e k e r e g o e d e r e n m o c h t e n v e r g a a n, heeft die belofte niet meer de waarde van 14000.– gl., maar slechts zooveel als de kansrekening voor die bijzondere gevallen heeft gevonden. De zaak zoodanig beschouwend bevindt men dat C. B r u i n debet is voor het ontvangen, en de koopman credit voor het geven der schriftelijke belofte of verbintenis. Gaat men nog een stap verder en beschouwt men die schriftelijke belofte als eene koopwaar, dan kan men zeggen dat de koopman deze belofte voor 281 gl. verkoopt, terwijl de inkoopsprijs zal afhangen van het lot

10

der goederen. Komen zij behouden aan, dan is de inkoopsprijs n i e t s, en de 281 gl. zuivere w i n s t. Vergaan daarentegen de goederen, of worden ze aanmerkelijk beschadigd, dan zal de inkoopsprijs zeer veel, wellicht de volle 14000.– gl. bedragen, en het v e r l i e s dus ook zeer belangrijk zijn. Het hoofd dat de koopman zich voor deze soort van zaken geeft, heet A s s u r a n t i e.)				
22.				
Gekocht van W. P e r k, alhier, 12 kisten Indigo, bedragende volgens Inkoopboek fol. 4.	*f* 4712	50		
Contant 1 %.	„ 47	13		
	f 4665	37		
Onkosten door den verkooper berekend.	„ 6	–	*f* 4671	37
23.				
Afgegeven aan W. P e r k, alhier, mijne assignatie op D. van P e l l, alhier			*f* 4671	37
(Zie de aanteekening onder den post van 20 Januari.)				
24.				
Ontvangen van C. Bruin alhier . .			*f* 281	–
24.				
Ter inkasseering gegeven aan den kassier D. van P e l l, alhier, 1 wissel op Rotterdam N°. 3 per 25 Februari			*f* 1050	–

Gezonden aan L. S c h u l z, te Bremen, 10 vaten Maryland tabak, om aldaar door hem voor halve rekening met mij te worden verkocht, bedragende volgens Inkooprekening van 11 Januari.	*f* 1512	40		
Onkosten tot a/b.	„ 32	50		
Provisie 2 %	„ 30	90	*f* 1575	80
De helft bedraagt 787.90. gl.				
(De hier opgegeven onkosten zijn die welke de koopman sedert den inkoop tot op het tijdstip waarop de tabak aan boord (a/b.) is gebracht, heeft betaald. De provisie is niet, zoo als in den post van 16 Februari, eene soort van contrôle op het netto provenu, maar, – althans voor de helft die F. S c h u l z in den inkoopsprijs moet betalen, – eene wezenlijke winst. Gelijk F. S c h u l z, de compagnon des koopmans, later provisie voor den verkoop zal berekenen, mag de koopman voor de moeite van den inkoop provisie in rekening brengen. Eene consignatie in compagnie, gelijk boven, verschilt van een inkoop van de eene helft der partij voor rekening van een ander, en eene gelijktijdige consignatie van de andere helft voor eigen rekening, slechts wat de berekening van den in- en verkoop betreft. Bij eene consignatie in compagnie neemt men den geheelen inkoop, voegt daarbij al de onkosten en de provisie, en deelt de uitkomst door het getal aanwijzende het aantal compagnons. Bij een gelijktijdigen				

inkoop van de eene helft voor rekening van een ander, en consignatie van de andere helft voor eigene rekening, wordt daarentegen elk der beide partijen afzonderlijk berekend, en kan dus het bedrag der beide deelen verschillen. Wat de boeking aangaat is het verschil uiterst gering. L. S c h u l z ${}^{z}/_{R}$ wordt zijne helft debet, en de koopman debiteert zich (zie de aanteekening onder den eersten post van 22 Januari) voor de andere geconsigneerde helft, onder het hoofd T a b a k v o o r h a l v e r e k e n i n g o n d e r F. S c h u l z, en duidt door de woorden v o o r h a l v e r e k e n i n g alleen aan dat de berekening van den verkoop, gelijk met die van den inkoop het geval geweest is, in verband met die van het aandeel des compagnons zal staan.)

26.

Gekocht van W. K n o o p, alhier, 100 balen bruine peper, bedragende volgens Inkoopboek fol. 4.				
de peper	f 1940	22		
onkosten	„ 8	50		
courtage ½ %	„ 9	70	f 1958	42

27.

Vernegotieerd aan P. R o g g e, alhier, 1 wissel op Londen N°. 2 à 11.87⁵ gl.	L 120	10	f 1430	94

Ontvangen van R. S c h u i f alhier, voor rekening van R. S t e i n b a c h, te Hamburg.			f 149	57

(Wie hier ontvangt, is duidelijk genoeg. Om te vinden wie de gever is, passe men den vierden regel (blz. 3) toe; en komt men tot het resultaat dat een persoon in het buitenland wonende de crediteur is, dan dient men nategaan tot afdoening van w e l k e schuld de 149.57 gl. betaald wordt.)

28.

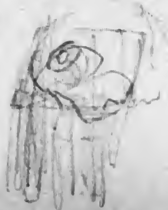
Afgegeven aan den kassier D. v a n P e l l, alhier, mijne assignatie op P. R o g g e alhier			f 1430	94

28.

Verkocht aan P. G e r r i t s te Rotterdam, 40 vaten Maryland tabak, zijnde de partij van P. A u e r b a c h te Bremen, bedragende volgens Verkoopboek fol. 5.	f 6572	50		
Contant 1 %.	„ 65	73		
	f 6506	77		
Onkosten.	„ 20	40		
			f 6527	17

(Men gaat in dezen post, bij uitzondering, niet van den prijs op tijd, maar van de contante waarde, vermeerderd met de onkosten, dus van 6527.17 gl. uit. De koopman verkoopt à contant en draagt nu ook de opbrengst à contant op de voor-

loopige rekening van Auerbach over. Mocht hij met Auerbach overeengekomen zijn, dat deze over de opbrengst der tabak eerst een bepaalden tijd na den verkoop zal beschikken, dan zal hij bij het opmaken der verkooprekening den prijs op 6572.50 gl., dus hooger, moeten stellen, en dan zal dat meerdere het gebruik van geld voorstellen, hetwelk de koopman van Auerbach geniet.)				
28.				
Verkooprekening ontvangen van F. Reuter te Keulen over 12/4 kisten thee, door hem voor mijne rekening verkocht, en waarvan het netto provenu bedraagt. . . . . . . is	Thl.902 à 35 gl.	6	*f* 1578	85
(Men lette op de woorden „voor mijne rekening". — 35 gl. is de prijs dien men op dezen dag voor elke 20 thaler die op een wissel staan, zou kunnen bedingen, anders gezegd: de koers op Keulen is 35 gl.)				
29.				
Betaald aan onkosten in deze maand volgens onkostenboek.			*f* 148	52
Idem voor het huishouden . . .			„ 200	—
			f 348	52

Verkocht aan N. Pluim, alhier, 300 kisten rozijnen, voor derde rekening met Joosten en Zandheuvel alhier, bedragende volgens verkoop rekeningboek fol. 6.				
de rozijnen.	*f* 3072	50		
onkosten aan N. Pluim berekend.	„ 13	82		
courtage ½ %	„ 15	36	*f* 3101	68
2.				
Betaald aan A. Paling, alhier. .			*f* 4200	—
(Zie de aanteekening onder den post van 2 Januari).				
2.				
Getrokken op L. Schulz, Bremen, voor zijne rekening, aan de order van D. v. Pell alhier op zicht à *f* 1.91	Tld.412	37	*f* 787	90
(De koopman verkoopt zijn schuldvordering op L. Schulz te Bremen, aan D. van Pell, alhier, zonder van dezen het geld voor dien verkoop te ontvangen.)				
2.				
Ontvangen van W. de Graaf, alhier, op order en voor rekening van R. Gerrits, te Rotterdam. . . .			*f* 6527	17
3.				
Getrokken op F. Reuter, te Keulen, voor mijne rekening, aan eigen order, N°. 3, 2/m. dato, à 35 gl.	Tld.902	6	*f* 1578	85

Verkooprekening opgemaakt voor P. Auerbach, te Bremen, over 40 vaten Maryland tabak, voor zijne rekening verkocht, bedragende het netto provenu.	f 6363	62		
onkosten op 12 Febr. geb. f 88,50. onkosten bij den verkoop	„ 21	80		
provisie à 2% van 6572.50 gl. . .	„ 98	58		
			f 6484	–

(Bij het opmaken der verkooprekening waarvan bovenstaande post het gevolg is, heeft de koopman den bruto verkoopprijs op tijd 6572,50 gl. tot punt van uitgang genomen, en bij het opstellen van den post is hij van 6572,50 – 88,50 gl. = 6484, – gl, uitgegaan. Dit laatste schijnt in strijd met hetgeen in de aanteekening behoorende bij den post van 25 Januari, bladz. 90, gezegd is, waar de koopman het debet van de voorloopige rekening van F. Reuter van diens credit aftrekt, terwijl hij hier niet 6506,77 gl. maar van 6572,50 gl. met 88,50 gl. vermindert. Dit verschil is het gevolg van de conditiën van betaling. De koopman heeft de voorloopige rekening van P. Auerbach bij den verkoop voor de contante waarde gecrediteerd, omdat de verkoop à contant plaats had. Wenschte Auerbach nu ook contante betaling, dan zou de koopman in bovenstaanden post van de contante waarde uitgaan; maar nu Auerbach eerst over 2 maanden zijn geld verlangt, heeft deze aanspraak op den prijs op tijd.)

Verkocht aan M. Reep, alhier, 300 balen rijst, bedragende volgens Verkoopboek fol. 6	f 5510	32		
Contant 1 %.	„ 55	10		
	f 5455	22		
Onkosten aan M. Reep berekend .	„ 8	65		
			f 5463	87
6.				
Gekocht van K. Scharp, alhier, 10 ps. brandewijn, bedragende volgens Inkoopboek fol. 6.	f 1460	30		
de vaten.	„ 10	–		
courtage 1 %.	„ 14	60		
			f 1484	90
7.				
Afgegeven aan D. van Pell, alhier, mijne assignatie op M. Reep alhier.			f 5463	87
8.				
Verkooprekening opgemaakt over 300 kisten rozijnen, verkocht voor derde rekening met H. Joosten en K. Zandheuvel, alhier, bedragende volgens Verkooprekeningboek fol. 3.				
de onkosten	f 38	30		
⅓ in het netto prov. voor H. Joosten.	„ 1011	40		
⅓ „ „ „ „ „ K. Zandheuvel.	„ 1011	40		
⅓ „ „ „ „ „ mij. . . .	„ 1011	40		
			f 3072	50

(Men zij indachtig dat de verkoop der goederen niet met den inkoop in verband staat, zoodat men hier, volgens hetgeen in de aanteekening

behoorende bij den post van 2 Januari gezegd is, weder het begin eener zaak heeft. Joosten en Zandheuvel worden als medeverkoopers dus als Crediteuren aangemerkt.)				
9.				
Betaald aan de navolgenden, ter voldoening van het hun komende ⅓ in het netto provenu van 300 kisten rozijnen,				
aan H. Joosten alhier, in mijne kwit. N°. 3. op D. van Pell alhier	f 1011	40		
aan K. Zandheuvel, alhier, per kassa	„ 1011	40	f 2022	80
9.				
Geconsigneerd aan J. Hall, te Londen,				
10 ps. brandewijn, bedragende . .	f 1460	30		
Onkosten .	„ 53	75	„ 1514	05
10.				
Ontvangen van J. Saalman, alhier, voor lev. 10 Januari			f 1292	50
10.				
Verkooprekening ontvangen van L. Schulz te Bremen, over 10 vaten Maryland tabak, door hem voor halve rekening met mij verkocht,				
bedragende het netto provenu . .	Tld. 889	54		
is voor mijne helft Tld. 444.63. . .	à f 1	90	f 845	26

Verkocht aan N. Stroom, te Enschede,				
25 balen katoen, bedragende . . .	f 2912	15		
Contant 1 %.	„ 29	12		
	f 2883	03		
Onkosten.	„ 14	62	f 2897	65
11.				
Vernegotieerd aan P. Dorp, alhier, een wissel op Keulen N°. 3 à ~~1.77 gl.~~	Thl. 902	6	f 1596	89
11.				
Gekocht van S. Rijp, alhier,				
10 kisten indigo				
bedragende volgens Inkoopboek fol. 6.	f 4128	32		
Contant 1 ½ %.	„ 61	92	f 4066	40
12.				
Ontvangen van P. Dorp, alhier. .			f 1596	89
12.				
Geaccepteerd eene traite van P. Auerbach te Bremen, voor zijne rekening, o/K. Berg aldaar, 2/m. dato, groot			f 6363	62
(Omtrent het bijvoegsel „voor zijne rekening" zie de aanteekening onder den post van 19 Februari.)				

Remise ontvangen van N. Stroom te Enschede, in 4 wissels				
op Rotterdam N°. 8, 15 Maart. . .	f 791	35		
„ hier „ 9, 14 „ .	„ 573	21		
„ „ „ 10, 14 „ .	„ 1038	75		
„ Dordrecht „ 11, 17 „ .	„ 400	—		
			f 2803	31

13.

Ontvangen van T. Mast, alhier, voor rente van prolongatie *f* 5000.– 1/m. à 3%.			f 12	50

(Ofschoon Mast geeft, moet hij niet gecrediteerd worden. Er is eene maand verloopen, sedert hij de prolongatie gesloten heeft, hij heeft dus het geld van den koopman eene maand in gebruik gehad en is daarom eene maand interest van 5000.– gl. à 3% 's jaars schuldig; maar dewijl hij die som op den dag dat hij ze debet wordt, betaalt, is hij evenveel debet als credit en kan hij dus buiten de boeking blijven. De koopman crediteert zich onder het hoofd Prolongatie, waar het gedeelte zijner bezitting voorkomt, dat hem dezen interest verschaft.)

13.

Ontvangen van W. Terp, alhier, voor rekening van N. Stroom te Enschede			f 94	34

(W. Terp is slechts een tusschenpersoon.)

Geëndosseerd aan S. Rijp, alhier, ter voldoening van leverantie 11 dezer.				
1 wissel op hier N°. 6, 17 Maart.	f 1250	—		
1 „ „ „ „ 8, 15 „ .	„ 791	35		
1 „ „ Rotterdam „ 9, 14 „ .	„ 573	21		
1 „ „ hier „ 10, 14 „ .	„ 1038	75		
1 „ „ Dordrecht „ 11, 17 „ .	„ 400	—		
	f 4053	31		
en aan hem betaald	„ 13	09		
			f 4066	40

15.

Bevonden dat er te veel in kas is.			f 2	74

(Men zie de aanteekening onder den post van den 18 Februari, bladz. 141.)

15.

Verkocht aan W. Brink, alhier, 10 kisten indigo,				
bedragende volgens Verkoopboek fol. 6.	f 4246	05		
Contant 1 ½ %.	„ 63	69		
			f 4182	36

Het bedrag heden per kassa ontvangen.

16.

Getrokken op L. Schulz, te Bremen, voor mijne rekening,				
een wissel 2/m. dato, order L. Wijt, alhier	Tld. 444	63		
à 59,4	à f 1	90		
			f 845	26

Het bedrag heden per kassa ontvangen.

Geassureerd aan N. Stroef, alhier, 8000.— gl. op eene partij goederen, geladen in het schip „Zeemeeuw" van hier naar Batavia à 2½ % . .	f 200	—		
Polis.	„ 1	—		
			f 201	—
19.				
Gekocht van W. Perk, alhier, 20 kisten China thee, bedragende volgens Inkoopboek fol. 6.	f 2150	60		
Onkosten.	„ 18	32		
			f 2168	92
19.				
Betaald aan W. Perk, alhier, voor lev. van 19 Januari.			f 4201	60
20.				
Gekocht van J. Roos, alhier, 400 kisten kandij, bedragende volgens Inkoopboek fol. 6.	f 2274	08		
Onkosten.	„ 30	—		
Courtage ½ %.	„ 11	37		
			f 2315	45
voor welk bedrag ik hem heden eene promesse gaf.				
20.				
Factuur gezonden aan F. Reuter, te Keulen, over 25 balen katoen, voor zijne rekening gekocht en hem per Rijnspoor gezonden, bedragende				
de katoen	f 2714	36		
onkosten	„ 78	20		
commissie à 2 %.	„ 55	85		
			f 2848	41

Verkocht aan K. Eik alhier, 100 balen bruine peper, bedragende volgens Verkoopboek fol. 6	f 1860	20		
Contant 1 %.	„ 18	60		
			f 1841	60
voor welk bedrag ik heden aan D. van Pell eene assignatie op K. Eik heb afgegeven.				
21.				
Gekocht van de Nederlandsche Handelmaatschappij, alhier, 200 balen Java koffie, bedragende volgens Inkoopboek fol. 7	f 7132	82		
Veilingskosten 1 %.	„ 71	33		
	f 7204	15		
Contant 1½ %.	„ 108	06		
			f 7096	09
(De veilingskosten worden onder den inkoop gerekend.)				
22.				
Factuur ontvangen van G. Wilson te Londen, over 500 balen Java rijst, om alhier door mij voor halve rekening met hem te worden verkocht.				
De factuur bedraagt	Lst. 295	1/2		
Is voor mijne helft	Lst. 147	$^{10}/_{7}$		
gesteld.	à f 11	92	f 1759	28
23.				
Ontvangen van N. Stroef alhier.			f 201	—

Geconsigneerd aan H. Staub te Hamburg, 400 kisten kandij, om aldaar voor halve rekening met mij te worden verkocht, bedragende volgens Factuurboek fol. 3.				
de kandij	f 2274	08		
onkosten tot a/b	„ 42	72		
Commissie 2 %.	„ 45	58	f 2362	38
De helft bedraagt f 1181.19.				
23.				
Gedisponeerd bij D. van Pell, alhier, kwit. N°. 4 over			f 7000	–
24.				
Betaald aan de Nederlandsche Handelmaatschappij, alhier, voor lev. 21 dezer			f 7096	09
25.				
Geïntervenieërd voor rekening van L. Schulz te Bremen, zijne traite op H. Krap, alhier, dd. 24 Jan. 2/m. dato	f 3000	–		
Protestkosten.	„ 6	–		
	f 3006	–		
Provisie ½ %.	„ 15	03	f 3021	03
(J. Krap is niet in staat dezen wissel, door L. Schulz op hem getrokken, te betalen. Hij heeft daarvan aan den trekker kennis gegeven				

en om een zeker uitstel verzocht. De laatste houder doet intusschen op den vervaldag den wissel protesteeren, dat is, hij laat Krap schriftelijk voor een notaris verklaren dat hij dezen wissel niet betaalt, met vermelding der redenen waarom hij zulks niet doet. Als er nu niets gedaan werd om het te voorkomen, zou de laatste houder van den wissel, nadat deze al of niet geprotesteerd is, aan den voorlaatsten houder van wien hij den wissel gekocht of in betaling genomen heeft, terugzenden, tegen vergoeding van het daarvoor betaalde geld. De voorlaatste houder zou hetzelfde doen met dengeen die vóór hem eigenaar van den wissel was, en zoo zou de wissel denzelfden weg teruggaan dien hij gekomen was, tot dat de eerste houder den wissel weder aan L. Schulz teruggaf, tegen betaling der vroeger door dezen voor den wissel ontvangen som. L. Schulz wenscht om verschillende redenen een eenvoudiger en korter weg in te slaan. Hij verzoekt den koopman, wiens boeken hier gehouden worden, den wissel en de protestkosten aan den laatsten houder te betalen, en voor het bedrag, vermeerderd met de provisie die de koopman hiervoor mag berekenen, een wissel op hem te trekken. Aan het eerste gedeelte van dit verzoek heeft de koopman blijkens bovenstaanden post voldaan. Het zal duidelijk zijn, dat men hier met L. Schulz te Bremen Z/R te doen heeft, en dat

de koopman hier twee verschillende zaken heeft te boeken, namelijk het betalen des wissels met protestkosten en het werk daaraan verbonden, waarvoor hij ½ % provisie in rekening brengt.				
26.				
Betaald aan den kargadoor R. Vlug alhier, voor vracht enz. van 500 balen Java rijst uit Londen. . . .			f 84	65
(Men herleze de aanteekening behoorende bij den post van 30 Jan., bladz. 108.)				
27.				
Betaald aan H. Storm alhier, de traite van F. Reuter te Keulen dd. 27 Jan.			f 2191	05
(Men zie het slot van de aanteekening behoorende bij den post van 27 Jan. bl. 94.)				
27.				
Getrokken op L. Schulz te Bremen, voor zijne rekening, order D. v. Pell, alhier, 2/m dato ~~TLd. 1581.49 à 1.91 gl.~~ 5056,12 RM à 59.75			f 3021	03
27.				
Betaald aan S. Kreeft, alhier, voor mijne promesse aan S. Roelofs, dd. 27 Jan., in mijne kwitantie N°. 5. op D. v. Pell, alhier			f 12520	85

Remise ontvangen van F. Reuter te Keulen, voor zijne rekening, in				
1 wissel op Londen N°. 4, à f 11.92⁵.	Lst. 100	—	f 1192	50
1 „ „ hier „ 12, 15 April.	f 621	50		
1 „ „ Rotterdam „ 13, 20 „ .	„ 490	—		
1 „ „ „ „ 14, 2 Mei .	„ 500	—		
			„ 1611	50
			f 2804	—
28.				
Advies ontvangen van G. Wilson te Londen, dat hij op mij heeft getrokken twee wissels, 8/d. zicht, order C. Watts.				
Lst. 147.10/7 a f 11.92⁵	f 1759	28		
„ 147.10/7 „ „ 11.92⁵	„ 1759	28		
			f 3518	56
(Zie de aanteekening onder den post van 27 Januari, bladz. 94, in het midden.)				
29.				
Betaald aan W. Perk, alhier, voor leverantie 29 Januari,				
in mijne kwitantie N°. 6 op D. van Pell, alhier	f 1000	—		
per kassa	„ 428	50		
			f 1428	50

MEMORIAAL.

69 29 Maart.

Verkocht aan L. Breet, alhier, 500 balen Java rijst, zijnde de partij voor halve rekening met G. Wilson te Londen en bedragende volgens Verkoopboek fol. 7.	*f* 4088	75		
Contant 1 %.	„ 40	89		
	f 4047	86		
Courtage ½ %.	„ 20	44		
			f 4068	30
(Men herleze de aanteekening behoorende bij den post van 28 Febr., bl. 149).				
29.				
Gekocht van W. Burg, alhier, 100 pakken portorico tabak, bedragende volgens Inkoopboek fol. 7.	*f* 9114	18		
Courtage ½ %.	„ 45	57		
			f 9159	75
29.				
Verkooprekening opgemaakt over 500 balen Java rijst, door mij voor halve rekening met G. Wilson te Londen verkocht, bedragende				
de onkosten.	*f* 112	72		
mijne provisie à 1 %.	„ 40	48		
½ van het netto prov. voor G. Wilson.	„ 1947	33		
½ „ „ „ „ „ mij .	„ 1947	33		
			f 4047	86
30.				
Vernegotieerd aan B. Struik, alhier, een wissel op Londen N°. 4 en daarvoor à *f* 11.92⁵ per kassa ontvangen.			*f* 1192	50

MEMORIAAL.

30 Maart. 70

Verdisconteerd aan D. v. Pell, alhier, 3 wissels				
op hier 15 April N°. 12.	*f* 621	50		
„ Rotterdam 20 „ „ 13.	„ 490	—		
„ „ 2 Mei „ 14.	„ 500	—		
	f 1611	50		
Disconto 4 %.	„ 4	20		
			f 1607	30
30.				
Verkooprekening ontvangen van J. Hall te Londen, over 10 ps. brandewijn, door hem voor mijne rekening verkocht.				
Het netto provenu bedraagt . . .	£ 134	5		
Gesteld.	à *f* 11	90		
			f 1597	58
31.				
Getrokken op J. Hall te Londen, voor mijne rekening, £ 134.5 2/m. dato order R. Post alhier, en daarvoor à *f* 11.90 ontvangen.			*f* 1597	58
31.				
Betaald in deze maand aan				
onkosten.	*f* 637	21		
uitgaven voor het huishouden. . .	„ 260	—		
			f 897	21

71 31 Maart.

Betaald voor reparatie aan mijn huis, sedert 1 Januari jl.			*f* 45	70

(De koopman debiteert zich onder het hoofd Vaste Goederen voor de kosten van onderhoud sedert 1 Januari, en boekt de betaling der daarop betrekking hebbende rekeningen onder het hoofd Kassa.)

31.

Crediteere Vaste Goederen				
voor drie maanden huur van het woonhuis.	*f* 200	–		
voor drie maanden huur van het pakhuis	„ 50	–		
			f 250	–

(Ofschoon het huis en het pakhuis door den koopman zelf bewoond en gebruikt worden, en dus niemand eigenlijk huur geeft of ontvangt, moet deze toch in rekening gebracht worden, daar anders dit deel der bezitting, vertegenwoordigende eene som van 12000 gl., schijnbaar geen rente zou opleveren. Het gebruik van het huis, of de daarvoor verschenen huur, brengt hij daarom op de debetzijde van de rekening Huishouden, die, zoo als gezegd is, den kapitalist voorstelt; terwijl het gebruik van het pakhuis, of de huur daarvan, als de handelszaak betreffende, op het debet van de rekening Onkosten geboekt wordt. Hij zelf heeft dat huis en pakhuis in gebruik gegeven, en daarom crediteert hij zich voor de som der beide huren onder het hoofd Vaste Goederen.)

31 Maart. 72

De Interest van mijn kapitaal in drie maanden à 5 % bedraagt . .			*f* 870	86

(Indien de koopman het kapitaal waarmede hij handel drijft, van een ander in leen had, zoodat de geldschieter en de koopman werkelijk twee verschillende personen waren, zou hij aan den leener voor het gebruik van dat kapitaal een zekeren interest moeten betalen, en nemen wij aan dat die som à 5 % 's jaars was voorgeschoten, dan zou de rente van het kapitaal in drie maanden het boven uitgetrokken bedrag beloopen. Deze som stelt dus voor wat het bovenstaande kapitaal tegen 5 % in drie maanden zou kunnen opbrengen, indien men het in gebruik aan een ander afstond. Nu heeft de koopman wel met zijn eigen geld gehandeld, maar hij wenscht toch dat zijne boeken zullen aantoonen, welk voordeel zijn kapitaal zou hebben opgeleverd, indien hij geen handel gedreven, maar zijn geld slechts tegen bovenstaanden interest had belegd. Hij treedt daarom als kapitalist op, om interest van zijn kapitaal te eischen. In zijne hoedanigheid van koopman is hij de rente van dat kapitaal onder het hoofd Interest debet, en als kapitalist ditzelfde bedrag onder het hoofd Kapitaal credit.)

Over te schrijven van Huishouding op Kapitaal de uitgaven ten behoeve van het huishouden sedert 1 Januari jl.	*f*	810	72

(Deze post staat in verband met den voorgaanden. De koopman heeft daar den kapitalist gecrediteerd voor het in gebruik geven van het kapitaal, en is zelf het bedrag der rente onder het hoofd Interest debet geworden. Maar de kapitalist heeft moeten leven, en dat heeft hij ten koste van de handelszaak gedaan; daar het geld voor zijn huishouden blijkens den laatsten post van iedere maand uit de handelskas genomen is, en hij bovendien in het huis gewoond heeft, dat hij bij het begin van den handel aan den koopman heeft overgedragen. Gelijk de kapitalist voor het in gebruik geven van het kapitaal gecrediteerd is, wordt hij nu ook de huishoudelijke uitgaven debet. Volgens den vorigen post heeft hij 870.86 gl. tot vermeerdering van het vermogen bijgedragen; volgens dezen laatsten is door hem 810.72 gl. uit de kas van den koopman genoten, zoodat hij dus zuiver slechts 60.14 gl. tot vermeerdering van het vermogen heeft toegebracht.

Komt er nu nog eene vermeerdering van vermogen bij, dan zal die geheel en al aan de handelszaak te danken zijn, en hij zal dus kunnen zien welk zuiver voordeel deze hem heeft opgeleverd.)

(De volgende drie posten worden voorloopig niet geboekt).

	Verloren op de navolgende rekeningen sedert 1 Januari jl.:						
*	Onkosten.	*f*	657	53			
*	Interest		753	02			
*	Scheepsaandeelen		500				
	Tabak van P. Auerbach		65	73			
					f	1976	28

31.

	Gewonnen op de navolgende rekeningen, sedert 1 Januari jl.	*f*					
	Woonhuis en Erve		204	30			
	Effecten		142	43			
	Goederen.		2345	17			
	Provisie		444	39			
	Goederen onder J. Hall, Londen . .		261	99			
**	Wissels in vreemd geld		45	92			
	Tabak in ½ met F. Wills, Londen.		595	52			
	J. Hall, Londen M/R, koersverschil.		3	72			
	Thee onder F. Reuter, Keulen . .		63	61			
	Rozijnen in ⅓ met Joosten en Zandheuvel.		57	93			
	Tabak in ½ onder L. Schulz, Bremen.		57	36			
	Rijst in ½ met G. Wilson, Londen.		188	05			
					f	4430	39

31.

***	**Mijne zuivere winst** sedert 1 Januari jl. bedraagt	*f*	2453	50

DE BALANS.

Calculatiën, behoorende bij de balans van 1 April 1872.

Wanneer het werk zoover gevorderd is, dat wil zeggen, wanneer al de memoriaalposten behalve de laatste drie, in het Journaal en Grootboek zijn overgebracht, maakt de koopman een staat van dat gedeelte zijner bezittingen op hetwelk onder zijne eigene berusting is, met vermelding van de waarde der verschillende deelen. Daaronder behooren ten eerste zijne vaste goederen en de scheepsaandeelen of schepen die hij mocht bezitten. Van huizen wordt gewoonlijk 1 of 2% 's jaars afgeschreven, omdat die, in gewone omstandigheden, langzamerhand in waarde afnemen. Schepen verminderen nog sneller in waarde, en worden daarom jaarlijks een vrij aanzienlijk bedrag lager gesteld. In de onderstaande Calculatiën is het huis van den koopman tegen dezelfde waarde opgenomen die er op 1 Januari voor gesteld werd, in de onderstelling, dat de waarde daarvan in drie maanden tijds niet verminderd is. — De artikelen waarin de koopman handel drijft en die aan rijzing en daling onderhevig zijn, nemen de tweede plaats op de Calculatiën in. Hij neemt van elk artikel, ook van de effecten, den voorhanden voorraad op, en vergelijkt de uitkomsten met die welke zijne boeken aangeven. Ingeval de uitkomsten verschillen, wordt de fout zoo mogelijk opgespoord, en zoo men ze niet vinden kan, op dezelfde wijze als zulks met de kas vroeger plaats vond, hersteld. Vervolgens berekent hij de waarde van elk artikel tegen den prijs van den dag waarop hij zijne boeken afsluit, dus hier

tegen dien van 31 Maart. Velen die voor de eerste maal eene balans opmaken, kunnen zich niet vereenigen met het gebruik, om bij die berekeningen den prijs van den dag aan te nemen. Zij willen liever den prijs behouden dien de koopman voor elke partij goederen bij inkoop heeft betaald. Als de prijs op den laatsten dag hooger is, zeggen ze, krijgt men op deze wijze eene denkbeeldige vermeerdering, en is de prijs der goederen gedaald, niets anders dan eene denkbeeldige vermindering van bezitting. Zij komen hiervan echter terug, zoodra zij inzien, dat eene balans, zal zij zuiver zijn, volkomen met eene liquidatie gelijk moet staan; dat wil zeggen, dat de koopman zich bij het opmaken van elke balans moet voorstellen, dat hij ophoudt zaken te doen; dat hij weder particulier wordt, en daarom al zijne handelsartikelen verkoopt. Eerst dan kan hij zeggen, dat op zekeren dag zijne zuivere bezitting zóó en zóó veel bedroeg, als hij al de artikelen die eene veranderlijke waarde hebben, tegen den prijs taxeert waarvoor hij ze op dien dag zou kunnen verkoopen. Het is hem te doen om den waren stand zijner zaken aan het einde van elk jaar te kennen, en daarom kan hij niet anders handelen. Is men hiervan doordrongen, dan wordt het ook spoedig duidelijk, dat die vermeerdering of vermindering van het vermogen niet zoo denkbeeldig is als zij wel lijkt. Dit geldt echter niet voor geconsigneerde, nog onverkochte goederen; daar men van den marktprijs der artikelen op de plaats waar zij verkocht moeten worden, bij het opmaken der Calculatiën niets zekers weet. Deze worden daarom tegen den prijs geschat waartegen men ze bij de afzending heeft berekend, en behoeven niet in de Calculatiën te worden opgenomen. — Verder brengt de koopman op de Calculatiën de berekening van de sommen die buitenlandsche

personen M/R bij het opmaken der balans van hem te vorderen hebben of aan hem verschuldigd zijn. Indien de koopman op den dag der afsluiting die schuld wilde afdoen, of over het hem toekomende bedrag wilde beschikken, zou hij daartoe in het eerste geval een wissel moeten koopen, en in het tweede een wissel moeten verkoopen, en die wissel zou in beide gevallen tegen den koers van den dag worden verhandeld. Van daar dat de koopman dergelijke sommen op de Calculatiën tot Hollandsch geld herleidt. In de onderstaande Calculatiën komt geen geval van dien aard voor. — Vervolgens vermeldt hij in zijne Calculatiën de premiën van assurantie op schepen of goederen die de plaats hunner bestemming nog niet bereikt hebben. Hij trekt daarvoor het volle bedrag der premie uit, om te zorgen dat niet als een voordeel worde aangemerkt, wat niet met zekerheid als zoodanig kan worden beschouwd. — Eindelijk schat hij zoo nauwkeurig mogelijk de onkosten die hij nog verschuldigd is, alsmede de courtage die verschillende makelaars van hem te vorderen hebben, — en daarmede is de lijst der berekeningen afgeloopen.

Als we onderstellen dat de koopman de volgorde aanneemt waarin de verschillende deelen der bezitting in het Grootboek voorkomen, zullen zijne Calculatiën, na bijvoeging der te berekenen onkosten en commissie, zijn als volgt:

Calculatiën behoorende bij de balans van 1 April 1872.

VASTE GOEDEREN.				
Een woonhuis en erve, getaxeerd op.			*f* 12000	—
SCHEEPSAANDEELEN.				
¼ aandeel in het schip „de Hoop", getaxeerd op.			*f* 17500	—

EFFECTEN.				
10 certificaten 2½ % N. W. S. elk groot *f* 1000.— à 55 ½ %	*f* 5550	—		
3/m. interest	„ 61	87	*f* 5611	87
WISSELS IN HOLLANDSCH GELD.				
Een wissel op Groningen, No. 7 . .			*f* 974	60
GOEDEREN.				
12 kisten indigo	*f* 4712	50		
20 kisten China thee, bedragende .	„ 2036	50		
200 balen Java koffij. „ .	„ 7308	57		
100 pakken portorico tabak, „ .	„ 9114	18	*f* 23171	75
INTEREST.				
17/d interest à 3% van *f* 5000.—, zijnde de prolongatie van T. Mast.			*f* 7	08
ASSURANTIE.				
Premie op de goederen van Bruin, die nog onderweg zijn	*f* 281	—		
Idem van N. Stroef	„ 201	—	*f* 482	—
ONKOSTEN.				
Ik bereken aan onkosten over de afgeloopen drie maanden nog schuldig te zijn.			*f* 114	25
PROVISIE.				
Nog niet verrekend makelaarsloon .			*f* 380	—

HET OPMAKEN DER PROEFBALANS.

Nadat de Calculatiën gereed zijn, kan de koopman tot het opmaken der Proefbalans overgaan. Hij gebruikt daartoe een staat in het Balansboek, die op de volgende wijze is ingericht. Twee bladzijden schrijfformaat naast elkander zijn door eenige perpendiculaire lijnen in de volgende kolommen verdeeld: op de linker bladzijde eene smalle, eene zeer breede en eene weder smallere kolom. De eerste dient tot opname van de achtereenvolgende folio's uit het Grootboek, de tweede voor de namen der op die folio's te vinden rekeningen, en de derde voor de woonplaats der personen, wier rekeningen op de balans komen. Op de rechter bladzijde zijn vier geldkolommen, elk voor guldens en centen ingericht, en bovendien door dunne lijntjes in nauwe kolommetjes afgedeeld, om de cijfers van denzelfden rang juist onder elkaar te krijgen. Boven de eerste twee kolommen te zamen staat Proefbalans, en bovendien iets lager boven de eerste kolom Debet en boven de tweede Credit. De derde en vierde geldkolom hebben te zamen tot opschrift Saldo's, de derde kolom draagt bovendien het afzonderlijk hoofd Debet, en de vierde Credit.

De Proefbalans heeft ten doel, op eene ordelijke, nette en duidelijke wijze aan te toonen, dat de som van al de debetzijden van het Grootboek gelijk aan die der creditzijden is, en om dit doel te bereiken, gaat de koopman op de volgende wijze te werk. Hij plaatst het cijfer 1 in de eerste kolom van de Proefbalans, in de tweede het woord Kassa, in de derde een streepje; hij telt de debetzijde van de rekening Kassa in het Grootboek op en stelt het

bedrag in de eerste geldkolom. Eveneens handelt hij met de creditzijde, terwijl hij de som in de tweede of creditkolom schrijft. Hij gaat nu over tot fol. 2, 3, enz. en handelt met alle rekeningen op dezelfde wijze, zorg dragende, dat wanneer op eene debet- of creditzijde in het Grootboek niets voorkomt, zulks in de debet- of creditkolom der Proefbalans door een streepje worde aangeduid, omdat hij anders dikwijls bij vergissing het debet of credit van eene volgende rekening een regel te hoog stelt. Als hij dit met al de rekeningen in zijn Grootboek heeft gedaan, telt hij de debet-, alsmede de creditkolom der Proefbalans op, en vindt hij voor beide hetzelfde bedrag, dan besluit hij daaruit dat al de posten uit het Journaal nauwkeurig in het Grootboek zijn overgebracht. Komt hij tot verschillende uitkomsten, en heeft hij al de debet- en creditzijden in het Grootboek nogmaals opgeteld, en ook de debet- en creditkolom overgeteld, zonder eene rekenfout te ontdekken, dan schiet er niets anders over dan post voor post in het Journaal op nieuw na te gaan, en te onderzoeken of elk debet- en elk creditbedrag daaruit behoorlijk in het Grootboek gekomen is. Dit noemt men pointeeren, omdat men bij het in orde bevinden van elk paar getallen, een potloodstip vóór het juiste getal in het Grootboek zet. Onder dat werk worden natuurlijk de fouten onmiddellijk hersteld. Blijft er, na het pointeeren, op eene rekening in het Grootboek nog een getal over. waarvoor geen stip staat, en blijkt het dat dit getal overcompleet is, dan wordt de fout hersteld door op de tegenoverstaande zijde het bedrag te brengen en de betrokken kolom op de Proefbalans met dat bedrag te vermeerderen. Komt de koopman tot den gewenschten uitslag, dan zal elk der beide geldkolommen zijner Proefbalans de in onderstaand model opgegeven som opleveren.

Folio.	NAMEN DER REKENINGEN.		Woonplaats.	PROEF-BALANS. Debet.	PROEF-BALANS. Credit.	SALDO'S. Debet.	SALDO'S. Credit.
				f	f	f	f
1	Kassa		—				
2	Vaste Goederen		—				
3	Scheepsaandeelen		—				
4	Effecten		—				
5	Wissels in Hollandsch geld		—				
6	Goederen		—				
7	Kapitaal		—				
8	W. Perk		alhier.				
9	Diverse Crediteuren						
	R. van Hoek	f	″				
	W. Knoop	″	″				
	K. Scharp	″	″				
	W. Burg	″	″				
10	Diverse Debiteuren						
	C. van Loos	f	Rotterdam.				
	R. Moll	″	Venlo.				
	N. Pluim	″	alhier.				
	L. Breet	″	″				
11	D. van Pell		″				
12	Onkosten		—				
13	Interest		—				
14	L. Schulz, Z/R		Bremen.				
15	Provisie		—				
16	Goederen van F. Reuter		—				
17	″ onder J. Hall, Londen		—				
18	Wissels in vreemd geld		—				
19	Geaccepteerde wissels		—				
20	F. Reuter Z/R		Keulen.				
21	Bodemerij		—				
22	Tabak voor halve rekening met F. Wills te Londen.		—				
23	F. Wills M/R		Londen.				
24	Goederen in compagnie		—				
25	F. Wills Z/R		″				
26	Huishouding		—				
27	J. Hall M/R		″				
28	R. Steinbach Z/R.		Hamburg.				
29	Tabak van P. Auerbach		—				
30	Prolongatie		—				
31	Thee onder F. Reuter, Keulen.		—				
32	Rozijnen voor 1/3 met Joosten en Zandheuvel		—				
33	Verlies en Winst		—				
34	Assurantie		—				
35	Tabak in 1/2 onder F. Schulz, Bremen		—				
36	F. Reuter M/R		Keulen.				
37	P. Auerbach Z/R.		Bremen.				
38	L. Schulz M/R		″				
39	Nederlandsche Handelmaatschappij.		alhier.				
40	Rijst voor halve rekening met G. Wilson, Londen.		—				
41	G. Wilson M/R		Londen.				
42	H. Staub Z/R		Hamburg.				
43	Kandij voor halve reken. onder H. Staub, Hamburg.		—				
44	G. Wilson Z/R		Londen.				
				f 618099 66	f 618099 66	f 101402 52	f 101402 52

Ik wensch u hier te doen opmerken, dat de Proefbalans eene gewijzigde en verkorte voorstelling van het Grootboek is. In plaats dat de rekeningen, gelijk in het Grootboek, folio voor folio op elkander volgen, staan zij hier regel voor regel onder elkaar, en voor de specifieke getallen op elke zijde van de verschillende rekeningen vindt men hier het gezamenlijk bedrag van elke zijde. — Daar de koopman later bij het opmaken der Nota van Verlies en Winst en der Wezenlijke Balans het verschil tusschen de debet- en de creditzijde van elke rekening in zijn Grootboek moet kennen, trekt hij die verschillen op denzelfden staat waar zijne Proefbalans voorkomt, en wel in de vroeger genoemde kolommen voor de Saldo's, uit. Waar het debet op de Proefbalans grooter dan het credit is, zet hij het saldo in de debetkolom, en waar het credit het debet overtreft, plaatst hij het saldo in de creditkolom. In de optelling van die beide kolommen heeft hij een middel om te zien, of al de saldo's zuiver zijn, dat is, of hij geen fout in het aftrekken gemaakt heeft. De beide kolommen moeten namelijk hetzelfde bedrag opleveren; want daar bij elke aftrekking de beide kolommen van de Proefbalans met een zelfde getal (het kleinste der twee getallen die men van elkander aftrekt) verminderd worden, en de twee kolommen der Proefbalans gelijke sommen hebben, zal ook de som van al de resten in de eerste kolom der Saldo's gelijk aan die der resten in de tweede kolom moeten zijn. Men kan zich hiervan spoedig overtuigen, door eenige kleine getallen als die eener Proefbalans te beschouwen en daarop deze bewerking toe te passen, b. v.

21	8	13	—
12	9	3	—
9	25	—	16
42	42	16	16

VERLIES EN WINST.

Nadat de Proefbalans in gereedheid is gebracht, is de beurt aan de Nota van Verlies en Winst, welke dient om een overzicht van de geleden verliezen en de genoten winsten te geven. Verlies is het bedrag dat een voorwerp bij verkoop minder opbrengt dan het bij inkoop heeft gekost, of het bedrag dat een voorwerp bij eene latere taxeering minder waard is dan bij eene vroegere. Wie iets voor 100 gl. koopt, en verplicht is het voor 90 gl. te verkoopen, verliest 10 gl. Wie een schip ter waarde van 60000 gl. bezit, verliest 5000 gl. wanneer hij het later op 55000 gl. moet taxeeren. Wanneer men ten behoeve van een voorwerp, hetzij om het voor het gebruik geschikt te houden, als b. v. een huis, een schip; hetzij om het in veiligheid te brengen en behoorlijk te bewaren, gelijk koopwaren, iets ontvangt, b. v. reparatie, uitrusting, vervoer, berging, enz., wordt dit als verlies beschouwd, omdat het voorwerp daardoor geene meerdere waarde gekregen heeft, maar integendeel gelijk we bij de inleiding tot de Calculatiën gezien hebben, ondanks het onderhoud, jaarlijks in waarde vermindert. Zulke

zaken welke bij inkoop een zeker bedrag kosten, en die, op zich zelven, niets opleveren, kan men mede als verlies aanmerken. W i n s t daarentegen is 1°. wat een voorwerp bij verkoop meer oplevert dan men er bij inkoop voor heeft betaald; 2°. wat een voorwerp bij eene latere schatting meer waard gerekend wordt dan bij eene vroegere, en 3°. het voordeel dat een voorwerp oplevert, doordien men het aan anderen in gebruik afstaat of zelf in gebruik heeft. Wie iets inkoopt voor 100 gl. en het voor 110 gl. verkoopt, wint 10 gl. Wie een stuk land heeft, dat vroeger 5000 gl. waard was, en dat nu op 6000 gl. getaxeerd wordt, wint 1000 gl. Wie van een huis eene huur van 600 gl. trekt, staat het gebruik van het huis voor 600 gl. af, en wint, of geniet aan interest, 600 gl.

Voor elk deel der bezitting dat de koopman bij het begin van den handel van den kapitalist ontvangt, wordt hij, onder het eene of andere hoofd, d e b e t, en wel tegen de waarde waarop het bij het openen der boeken geschat wordt. Bij elken inkoop wordt hij mede onder het eene of andere hoofd d e b e t. Zoo is hij voor het huis debet geworden onder het hoofd V a s t e G o e d e r e n, en zoo heeft hij zich ook, zoo dikwijls hij iets kocht, hier of daar gedebiteerd. Ontvangt hij iets ten behoeve van een voorwerp, zoo d e b i t e e r t hij zich onder het hoofd, voor dat voorwerp aangewezen, als b. v. onder het hoofd S c h e e p s-a a n d e e l e n, voor zijn deel in de uitrusting van het schip „de Hoop", en onder het hoofd V a s t e G o e d e r e n voor de reparatiën aan het huis. Voor de koopwaren maakt hij hierop in zooverre eene uitzondering, dat hij hetgeen ten behoeve van deze ontvangen wordt, onder het afzonderlijke hoofd O n k o s t e n brengt; maar het ontvangene wordt hij toch al weder d e b e t. Ontvangt hij moeite en kennis van anderen bij den in- of verkoop van goederen, zoo d e b i t e e r t hij zich onder het hoofd P r o v i s i e, enz. Omgekeerd, geeft hij aan den kapitalist iets van het vroeger ontvangene terug, dan wordt hij de waarde van het teruggegevene c r e d i t. Bij elken verkoop wordt hij het bedrag van den verkoopprijs op de rekening waarop het verkochte voorwerp geboekt is, b. v. op G o e d e r e n, E f f e c t e n, enz., c r e d i t. Doet hij voor anderen eenig werk, dan c r e d i t e e r t hij zich onder het hoofd P r o v i s i e voor het bedrag dat hij daarvoor berekent. Brengt hij op de rekening van anderen die zaken over waarvoor hij zelf onder het hoofd O n k o s t e n debet geworden is, zoo c r e d i t e e r t hij zich onder datzelfde hoofd voor den prijs waartegen hij ze weer aan anderen in rekening brengt.

Uit een en ander volgt 1°. dat in de boeken het verlies en de winst moeten gezocht worden op de zoogenaamd o n p e r s o o n l ij k e rekeningen, dat is, die welke den koopman voorstellen [1]); en 2°. dat op die rekeningen, als er w i n s t is behaald, deze wordt gevonden, door de debetzijde van de creditzijde af te trekken, en bij geleden v e r l i e s, dit laatste door omgekeerd de debetzijde met de creditzijde te verminderen. Bij sommige van die rekeningen, zoo als b. v. G o e d e r e n, moet men dan echter onderstellen, dat de overblijvende goederen tegen den prijs van den dag verkocht zijn, en daarom de waarde van de onverkochte goederen, tegen den prijs die in de Calculatiën daarvoor uitgetrokken is, bij de creditzijde voegen. Bij andere, b. v. V a s t e G o e d e r e n, heeft men met de waarde van het voorwerp zelf, en met de huur die het opgeleverd heeft, te doen. De eerste staat op de Calculatiën,

1) Eene enkele uitzondering hierop wordt later vermeld.

de tweede op de rekening in het Grootboek. Alvorens hier dus af te trekken, is het noodig de waarde waarop het voorwerp bij de Calculatiën geschat is, bij de verschenen huur op te tellen. Bij nog andere, eindelijk, b. v. Effecten, moet in aanmerking genomen worden, dat de waarde van het voorwerp zelf en de verschenen huur of rente op de Calculatiën te zamen genomen zijn. Men ziet dus, dat het zaak is bij het zoeken van de winst of het verlies met oordeel te werk te gaan.

Onder de onpersoonlijke rekeningen zijn er echter een paar die uit haar aard noch winst noch verlies opleveren, als er goed boek gehouden is. De eerste is de rekening Kassa. Wèl heeft de koopman eenmaal een verlies, en eenmaal eene winst in zijne kas gehad, maar toen was de kas niet in orde, en heeft hij telkens een post moeten boeken, om de ontdekte fout te herstellen, en zoodra dit geschied was, duidde de rekening Verlies en Winst, in plaats van Kassa, het geleden verlies of de genoten winst aan. Sommigen vinden dit zeer vreemd: als ze ergens winst verwachten, dan is het juist op de rekening Kassa, omdat het geld van elken verkoop, en dus ook de winst immers, in de kas komt. En toch is deze opvatting onjuist. Wat er met de kas, of het geld dat er in is en in komt, gebeurt, kan op de rekening Kassa niet tot eene aanduiding van winst of verlies leiden, en waar dit in een enkel geval zou kunnen voorkomen, wordt dit niet op de rekening Kassa, maar elders, aangewezen. Immers een gulden wordt tegen dezelfde waarde ontvangen en uitgegeven, en taxatie op verschillende tijden komt ook niet te pas; want een gulden is altijd een gulden. Wanneer de koopman bij contante betaling, of op andere wijze, zijn geld aan anderen in gebruik geeft, en dit gebruik dus

voordeel afwerpt, boekt hij deze winst niet onder het hoofd Kassa, maar onder Interest. Krijgt hij daarentegen bij contante betaling, of dergelijke, geld van anderen in gebruik, dan wordt ook dit verlies niet onder het hoofd Kassa, maar onder Interest, geboekt. „Maar", houden zij vol, „de winst is toch bij de ontvangst van de gelden voor de verkochte goederen in de kas gekomen, en dus is de winst in de kas." Het antwoord luidt: Dit is niet eens zeker; want de koopman kon wel eens een wederkeerigen koop of eene ruiling hebben gesloten, en dan komt de winst niet in de kas, maar bevindt zij zich in de goederen die hij in ruil heeft ontvangen. Maar al komt de winst in de kas, dan is ze wellicht spoedig daarna er weder uit, wanneer de koopman andere goederen inkoopt. Het kan zelfs gebeuren, dat de boeken eene groote winst aanduiden, terwijl de kas zoo goed als ledig is, omdat voor de winst weder nieuwe artikelen zijn gekocht. Eindelijk zien zij dit in, en dan bemerken zij tevens, dat ze tot dusver twee vragen met elkaar hebben verward, namelijk 1°. Op welke artikelen heb ik winst behaald, en hoeveel? en 2°. Waar kan ik die winst, hetzij in geld of in goed, met de hand tasten?

Eene andere rekening waarop in den regel geen winst of verlies wordt aangewezen, is Wissels in Hollandsch geld, omdat deze wissels bij ontvangst en wederuitgaaf steeds tegen hetzelfde bedrag geboekt worden. Als de wissel op den vervaldag wordt uitgegeven, spreekt dit van zelf; en heeft er eene verdisconteering plaats, dan nog crediteert de koopman zich op de rekening Wissels in Hollandsch geld voor het volle bedrag van den wissel, terwijl de persoon die den wissel koopt, voor de contante waarde, en de koopman zelf onder het hoofd Interest voor het disconto debet wordt.

De persoonlijke rekeningen, dat is, die welke andere personen dan den koopman voorstellen, duiden noch winst noch verlies aan. Is het debet op zulk eene rekening grooter dan het credit, dan doet het verschil het bedrag kennen dat de persoon wiens rekening het is, nog aan den koopman moet betalen. Overtreft het credit daarentegen het debet, dan is het verschil datgene wat die persoon van den koopman nog te vorderen heeft. Zijn debet en credit eindelijk even groot, dan blijkt daaruit, dat de koopman op het oogenblik waarop de balans opgemaakt wordt, van dien persoon niets te vorderen heeft, en hem ook niets verschuldigd is. Om dit goed te begrijpen, herleze men de posten die op bladz. 33 gejournaliseerd zijn en hetgeen daar omtrent de Winst gezegd is. Eéne soort van persoonlijke rekeningen maakt hierop eene uitzondering, namelijk die van buitenlandsche personen M/R. Op die rekeningen wordt, zoo als vroeger reeds is opgemerkt, in vreemd en in Hollandsch geld boek gehouden, en nu kan het gebeuren, dat het vreemde geld op beide zijden gelijk is, terwijl in het Hollandsche geld verschil bestaat. Is het debet in zulk een geval grooter dan het credit, dan wijst het verschil, volgens het boven gezegde, aan. hoeveel die persoon nog aan den koopman schuldig is. Maar die vreemde persoon heeft alleen in de munt van zijn land boek gehouden, en weet van geen verschil. Hij heeft b. v. eene partij goederen ter waarde van £ 100. — gezonden, en daarvoor een wissel van £ 100. — getrokken. Die persoon zal dus het verschil dat hij, volgens de boeken van den koopman, ten gevolge van verandering in den koers, schuldig is, niet betalen, en derhalve zal de koopman dit verschil verliezen. Omgekeerd zal de koopman eene winst behalen, wanneer in zulk een geval het credit van het Hollandsch geld grooter

dan het debet is, en de buitenlandsche persoon dus, volgens de boeken, nog eene vordering op den koopman heeft.

Hier doet zich de vraag voor: Kan het niet gebeuren, dat personen, van wie de koopman wezenlijk eene zekere som te vorderen heeft, niet kunnen betalen wat zij schuldig zijn, en is dit bedrag dan geen verlies? Deze vraag moet bevestigend beantwoord worden; maar een dergelijk verlies wordt geboekt, zoodra de koopman het lijdt, en de rekening van den betrokken persoon wijst dit verlies bij het opmaken van de balans niet aan. Om hiervan een voorbeeld te geven, onderstellen wij dat A. aan den koopman 1000 gl. debet is, en dat dus op de debetzijde van de rekening van A. 1000 gl. staat. Nu failleert die persoon, en bij het akkoord tusschen hem en zijne crediteuren wordt bepaald, dat hij 70 % van zijne schulden zal betalen. Wanneer de koopman tot dit akkoord toetreedt, wordt zijne schuldvordering op dien persoon, van 1000 gl. op 700 gl. verminderd, en hij moet aannemen, dat hij op dat tijdstip 300 gl. van den gefailleerde ontvangt. Maar eigenlijk ontvangt hij niets. Hij debiteert dus al weder den kapitalist, onder het hoofd Verlies en Winst, alsof deze het bedrag van 300 gl. rechtstreeks van den gefailleerde had ontvangen. De gefailleerde persoon wordt voor de 300 gl. gecrediteerd, alsof hij ze betaald had, en zijne rekening staat dus met elke andere persoonlijke rekening gelijk. Het boek van den koopman sluit nu weder, even als zulks vroeger met de kas het geval was, toen hij daar door een te kort een verlies leed. A is hem 300 gl. minder debet dan vroeger, maar daarentegen heeft hij in den kapitalist een even groot debiteur en zal hij dezen, bij de verantwoording, zooveel minder behoeven te betalen.

De Nota van Verlies en Winst bestaat, gelijk men hieronder ziet, uit eene linker en eene rechter afdeeling, de eerste voor het verlies, de tweede voor de winst. Wij zullen ze samen opmaken, en gaan daartoe folio voor folio in het Grootboek of op de Proefbalans na. Komen we aan een verlies, dan schrijven we dat op de linkerzijde, terwijl we elke winst op de rechterzijde vermelden.

NOTA

VAN

VERLIES en WINST.

Fol.	NAMEN DER REKENINGEN.	Bedrag. Guld.	Ct.	Fol.	NAMEN DER REKENINGEN.	Bedrag. Guld.	Ct.
3	Scheepsaandeelen .			2	Vaste Goederen		
12	Onkosten			4	Effecten		
13	Interest			6	Goederen		
29	Tabak van P. Auerbach			15	Provisie		
				17	Goederen onder J. Hall, Londen.		
				18	Wissels in vreemd geld . . .		
				22	Tabak in $\frac{1}{2}$ met F. Wills, Londen.		
				27	J. Hall, Londen M/R, koersverschil		
				31	Thee onder F. Reuter, Keulen .		
				32	Rozijnen in $\frac{1}{3}$ met Joosten en Zandheuvel		
				35	Tabak in $\frac{1}{2}$ onder Schulz, Bremen		
				40	Rijst in $\frac{1}{2}$ met G. Wilson. . .		
		f 1976	28			f 4430	39

Fol. 1. De rekening Kassa gaan wij op grond van hetgeen op bladz. 182 gezegd is, voorbij.

Fol. 2. Vaste Goederen. Het verlies bedraagt f 45,70, en de winst f 250,—. De zuivere winst is f 204,30. Wij schrijven op de rechterzijde | 2 | Vaste Goederen f 204|30|. Het huis zelf is, volgens de Calculatiën, niet van waarde veranderd.

Fol. 3. Scheepsaandeelen. De f 3750,75 op de debetzijde is verlies, en er staat geen winst tegenover, daar het schip nog niet terug is, en de koopman dus niet weet, welk voordeel het schip aan vrachten heeft opgeleverd. Hij besluit echter deze som thans niet als verlies, maar als eene bezitting te beschouwen, die nog hare volle waarde heeft. Wanneer het schip later binnen zal zijn en eene zekere som aan vrachten zal hebben opgeleverd, zullen de kosten van uitrusting van het deel der vrachten dat den koopman ten deel valt, worden afgetrokken om de winst te vinden, en zoodoende zal, gelijk billijk is, het tijdperk dat de winst geniet, ook het verlies dragen. — Maar op de Calculatiën is het schip zelf op f 17500,— geschat, zoodat de waarde 500 gl. minder geworden is. Deze 500 gl., die verlies is, brengen wij op de linkerzijde der Nota.

Fol. 4. Effecten. De debetzijde stelt voor de waarde der effecten en coupons op 1 Januari, de creditzijde de waarde der afgeknipte coupons, den verkoopprijs van de helft der effecten, met de waarde van de daarbij behoorende loopende coupons. Voegen wij bij de laatste twee bedragen de waarde op de Calculatiën voor de overblijvende effecten en coupons uitgetrokken, en trekken wij hiervan het debet af, dan vinden wij de winst, die wij op de rechterzijde van de Nota schrijven.

Fol. 5. Wissels in Hollandsch geld levert noch winst noch verlies op.

Fol. 6. Goederen. Het debet op de Proefbalans wijst de som van de inkoopsprijzen der verschillende goederen, het credit de som der verkoopprijzen van het daarvan verkochte gedeelte aan. Deze laatste som, vermeerderd met de waarde die op de Calculatiën voor de overblijvende goederen is berekend, geeft het geheele bedrag van al de verkoopprijzen. Hiervan het debet afgetrokken, blijft er eene rest, die wij als winst op de rechterzijde plaatsen.

Fol. 7. Gelijk vroeger gezegd is, stelt de rekening Kapitaal den kapitalist voor, die een zeker bedrag van den koopman heeft te vorderen, en een ander bedrag aan hem verschuldigd is. Deze rekening kan dus als eene persoonlijke beschouwd worden, en wij gaan haar daarom voorbij.

Fol. 8—11. Deze rekeningen vertegenwoordigen personen buiten de zaak, en op deze is dus het onder fol. 7 gezegde mede toepasselijk.

Fol. 12. Onkosten. Het debet van deze rekening bedraagt *f* 2148,12, terwijl hierbij volgens de Calculatiën nog *f* 114,25 moet gevoegd worden. Dit maakt samen *f* 2262,37. Deze som, met de *f* 1604,84, die de koopman aan anderen in rekening heeft gebracht, verminderd, blijft er een nadeelig saldo, dat als verlies op de linkerzijde der Nota komt.

Fol. 13. Interest. De debetzijde is verlies, de creditzijde winst. Nadat bij deze laatste de 7,08 gl. gevoegd is, die op de Calculatiën staat uitgedrukt, trekken wij het credit van het debet af en vinden een verlies dat wij op de linkerzijde van de Nota schrijven.

Fol. 14. L. Schulz, Z/R, Bremen. Zie fol. 7.

Fol. 15. Provisie. Het debet is verlies, terwijl de Calculatiën een verlies van *f* 380, als onbetaald makelaarsloon, bevatten. Dit laatste bij het debet gevoegd, en de komende som afgetrokken van het credit, geeft tot resultaat de winst, die wij op de rechterzijde der Nota brengen.

Fol. 16. Goederen van F. Reuter is eene voorloopige rekening, waarvan het geheele bedrag op eene andere is overgebracht.

Fol. 17. Goederen onder J. Hall, Londen. Deze rekening vertegenwoordigt den koopman voor eenige bijzondere goederen. De inkoopsprijs met inbegrip der onkosten staat op de debet-, de verkoopprijs op de creditzijde. Het verschil is winst, en komt dus op de rechterzijde der Nota.

Fol. 18. Wissels in vreemd geld. Deze rekening staat volkomen met de rekening Goederen gelijk. De inkoop, — de som tegen welke de koopman de wissels ontvangen heeft, — is op de debetzijde, de verkoop, — de prijs tegen welken hij ze weder heeft uitgegeven, — op de creditzijde geboekt. En daar al de wissels verkocht zijn, behoeven wij slechts het debet van het credit af te trekken, om de winst te vinden.

Fol. 19. Geaccepteerde Wissels, en fol. 20, F. Reuter, Keulen Z/R, die vreemde personen voorstellen, kunnen geen winst of verlies opleveren.

Fol. 21. Bodemerij. Daar het schip de plaats zijner bestemming nog niet bereikt heeft, is van den bodemerijbrief slechts bekend de som waarvoor hij ontvangen, waarvoor hij als het ware gekocht is, en van winst of verlies kan dus nog geen sprake zijn.

Fol. 22. Tabak voor halve rekening met F. Wills, Londen. Zie fol. 17.

Fol. 23. De rekening F. Wills te Londen M/R zou alleen winst of verlies kunnen opleveren, indien er koersverschil ware.

Fol. 24. Goederen in compagnie. Zie fol. 16.

Fol. 25. F. Wills, Londen, Z/R. Zie fol. 7.

Fol. 26. Huishouding behoort onder de voorloopige rekeningen. Het saldo is op Kapitaal overgebracht.

Fol. 27. J. Hall, Hamburg M/R. Het debet en het credit van het vreemde geld zijn gelijk. Van het Hollandsch geld bedraagt het credit meer dan het debet, en dit meerdere is, volgens hetgeen in de inleiding tot de Nota van Verlies en Winst gezegd is, winst.

Fol. 28. J. Steinbach, Hamburg Z/R. Zie fol. 7.

Fol. 29. Tabak van P. Auerbach. Ofschoon op dit folio eene voorloopige rekening voorkomt, en de overschrijving van het netto provenu, de onkosten en de provisie heeft plaats gehad, sluit de rekening niet. Eene herlezing van de aanteekeningen onder de posten van 28 Februari en 3 Maart in het Memoriaal zal doen zien, dat de koopman *f* 65.73 meer heeft overgeschreven, dan er volgens de creditzijde te verrekenen viel, omdat hij aan Auerbach den prijs op tijd van de verkochte goederen moest verantwoorden. Zoo als de zaak nu ligt, is Auerbach op zijne voorloopige rekening 65.73 gl. meer debet dan credit, die hij echter niet zal betalen, en die daarom verlies is. De koopman is hieronder zeer getroost, want hij weet, dat dit verlies twee maanden gebruik van geld voorstelt, dat hij van den kooper der tabak gehad heeft.

Fol. 30. Prolongatie. Deze rekening stelt een persoon buiten de zaak voor. Zie fol. 7.

Fol. 31. Thee onder F. Reuter. Zie fol 17.

Fol. 32. Rozijnen voor derde rekening met H. Joosten en K. Zandheuvel. Deze rekening vertegenwoordigt den koopman weder voor eene bijzondere partij goederen. De debetzijde duidt den inkoop, de creditzijde den verkoop aan. Hetgeen het credit meer bedraagt dan het debet, is winst.

Fol. 33. Verlies en Winst. Wij slaan deze rekening over, om redenen die spoedig zullen blijken.

Fol. 34. Assurantie. Geen der beide schepen kan nog de plaats zijner bestemming bereikt hebben, waarom dan ook de beide bedragen op de Calculatiën zijn gebracht. De koopman beschouwt het bedrag van het credit, in dit tijdperk, niet als winst, maar wil den afloop afwachten. Wat hij doet om dit in zijne boeken aan te toonen, zal bij de Wezenlijke Balans aan het licht komen.

Fol. 35. Tabak voor halve rekening onder L. Schulz. Deze rekening behandelen wij als die op fol. 32.

Fol. 36. F. Reuter, Keulen M/R. Zie fol. 23.

Fol. 37. P. Auerbach, Bremen Z/R. Zie fol. 7.

Fol. 38. L. Schulz, Bremen M/R. Met deze rekening is het gesteld als met die op fol. 23.

Fol. 39. De Nederlandsche Handelmaatschappij. Deze staat gelijk met de rekeningen die vreemde personen vertegenwoordigen.

Fol. 40. Rijst voor halve rekening met G. Wilson. Zie fol. 32.

Fol. 41. G. Wilson, Londen M/R. Zie fol. 23.

Fol. 42. H. Staub, Hamburg Z/R. Zie fol. 17.

Fol. 43. Kandij voor halve rekening onder H. Staub. De koopman heeft nog geen bericht van den verkoop der kandij. Volgens hetgeen in de inleiding tot de Calculatiën is opgemerkt, kan er dus van geen winst of verlies sprake zijn.

Fol. 44. G. Wilson, Londen Z/R. Zie fol. 7.

Wanneer al de verliezen en al de winsten, behalve die welke in het Grootboek op de rekening Verlies en Winst voorkomen, op de Nota zijn gebracht, worden de beide geldkolommen opgeteld, en daarmede is de Nota gereed. Welk nut heeft de koopman nu verder van deze nota? Zij doet hem zien dat hij op verschillende deelen zijner bezittingen te zamen 1976,28 gl. heeft verloren; met andere woorden dat hij verschillende zaken heeft ontvangen, die bij verkoop minder hebben opgebracht dan ze bij inkoop hebben gekost; andere die thans bij verkoop minder zouden opbrengen dan zij bij 't begin van het jaar waard waren, en nog andere die niets zullen opleveren. Nu hij van zijn beheer zal ontheven worden, behoeft hij echter die verliezen niet langer te dragen; maar mag ze op de rekening van den kapitalist die alles eigenlijk aangaat, overdragen. Hij kan al deze verliezen op dezelfde wijze beschouwen als het verlies of tekort dat destijds in de kas gevonden werd: al hetgeen hij op verschillende rekeningen volgens de Nota van Verlies en Winst meer debet dan credit is, stelt waarden voor die hij heeft ontvangen en die hij dus nog moest bezitten, maar die hij niet meer heeft. Om de verliezen over te dragen, wordt ook nu de kapitalist weder op zijne voorloopige rekening Verlies en Winst voor de som van al die bedragen gedebiteerd, alsof hij dat alles van den koopman ontvangt; terwijl deze laatste op de verschillende rekeningen waarop verlies geleden is, wordt gecrediteerd. Deze rekeningen worden daardoor, evenals vroeger de kas, in orde gebracht en vereenvoudigd; want nu blijft daarop niets meer over dan hetgeen de koopman werkelijk heeft, zoodat hij nu alleen dit later nog aan den kapitalist behoeft over te dragen, om geheel van zijne verantwoordelijkheid ontlast te zijn. De kapitalist ten wiens laste

het verlies nu gekomen is, zal later zooveel minder van den koopman ontvangen als het verlies bedraagt, en dus, zoo als het behoort, het verlies lijden. Ten overvloede zij dit door een eenvoudig voorbeeld toegelicht. Neem aan dat de geheele bezitting van een anderen kapitalist in eenige duizend cigaren ter waarde van 300 gl. bestaat. Hij draagt die aan den koopman over, die dus onder het hoofd Goederen voor 300 gl. gedebiteerd wordt, terwijl Kapitaal voor hetzelfde bedrag credit is. Onderstel nu verder dat na eene week de kapitalist rekenschap van den koopman vraagt, en dat deze mededeelt dat hij voor de cigaren niet meer dan 290 gl. heeft kunnen bedingen, en dat dit geld in de kas ontvangen is. Het stilzwijgend akkoord tusschen den kapitalist en den koopman is, dat deze laatste niet aansprakelijk zal zijn voor het verlies en ook geen aanspraak zal kunnen maken op de winst, en dat na het tijdstip der verantwoording de boeken des koopmans zullen aanduiden dat hij aan niemand iets schuldig is en van niemand iets heeft te vorderen. Toen hij de cigaren verkocht, is hij onder het hoofd Goederen 290 gl. credit geworden, terwijl de kooper 290 gl. debet werd. Bij de betaling ontving de koopman onder het hoofd Kassa, terwijl de kooper van de cigaren voor 290 gl. gecrediteerd werd. Met dezen laatste is de zaak dus afgedaan. Nu staat echter op de rekening Goederen 300 gl. in het debet en 290 gl. in het credit, zoodat men daaruit zou moeten besluiten dat de koopman minstens nog voor 10 gl. cigaren onder zich heeft. Hoe wordt de zaak nu vereffend? Men neemt aan dat de kapitalist de waarde van 10 gl. ontvangt en dat de koopman hem die geeft, waardoor Kapitaal 10 gl. debet en Goederen 10 gl. credit wordt. Volgens de rekening Kapitaal had de Kapitalist 300 gl. van den

koopman te vorderen, maar nu hij daarentegen 10 gl. aan den koopman schuldig wordt, is zijne vordering nog slechts 290 gl., en deze 290 gl. wordt hem in werkelijkheid door den koopman overgedragen, waarbij dan K a p i t a a l debet, en K a s s a credit wordt. Nu duiden de rekeningen alles aan wat men maar verlangen kan. Uit de rekening K a p i t a a l blijkt dat de kapitalist met 300 gl. is begonnen; dat hij heeft moeten aannemen dat hij 10 gl. ontving, omdat die verloren waren, en de koopman van dat verlies ontlast moest worden; dat hij daarna van den koopman nog 290 gl. in geld heeft ontvangen, dus niets meer van dezen te vorderen heeft, en eindelijk dat hij zelf op dat oogenblik 290 gl. bezit, dus 10 gl. achteruitgegaan is. De rekeningen van den koopman duiden aan dat deze niets meer schuldig is en ook niets meer heeft te vorderen; want op de rekening G o e d e r e n heeft hij voor 300 gl. ontvangen, en voor 290 gl. + 10 gl. = 300 gl. gegeven. Eveneens is op de rekening K a s s a zijn debet en credit gelijk 290 gl.

Na deze uitweiding keeren wij tot onze eigene boeken terug. De koopman brengt het verlies van de Nota in het Memoriaal over, door den met * geteekenden post op bladz. 196 te boeken. Deze wordt dan, op grond van de bovenstaande uitlegging, als volgt in het Journaal, en van daar in het Grootboek overgebracht:

• 33		**Verlies en Winst** voor overname van het verlies.	*f* 1976	28	*f*	
• 3	aan	**Scheepsaandeelen** voor overschrijving van het verlies			*f*	
• 12	aan	**Onkosten** voor overschrijving van het verlies			„	
• 13	aan	**Interest** voor overschrijving van het verlies			„	
• 29	aan	**Tabak van P. Auerbach** voor overschrijving van het verlies			„	

We hebben in den vorigen post gezien dat het verlies niet ten laste van den koopman mag blijven, en dat hij ook geene aanspraak kan maken op de w i n s t. De rechterzijde van de Nota duidt aan dat de behaalde winst 4430,39 gl. bedraagt, voortspruitende uit verschillende deelen der bezitting die bij verkoop hooger bedrag hebben opgeleverd dan zij bij inkoop gekost hebben, of thans meer waard zijn dan ze vroeger waren. Die geheele som is in werkelijkheid ontvangen, en de bedragen waaruit zij bestaat, werden op de rekeningen waarop winst verkregen is, gevonden door het debet van het credit af te trekken. Het is duidelijk dat als de koopman verklaart dat de bezitting met 4430.39 gl. is toegenomen, de kapitalist dan dat meerdere van den koopman heeft te vorderen. Daarom wordt de kapitalist op zijne voorloopige rekening V e r l i e s e n W i n s t gecrediteerd, en de koopman op de verschillende rekeningen, waar w i n s t is behaald, elk voor haar bedrag, gedebiteerd. Ook deze post draagt tot vereffening der zaken tusschen den koopman en den kapitalist bij; want op de rekeningen die winst aanduiden, wordt door deze boeking het verschil dat ten gevolge van winst tusschen D e b e t en C r e d i t bestond, weggenomen, terwijl de rekening V e r l i e s e n W i n s t

het geheele bedrag aanwijst dat de kapitalist tengevolge van behaalde winst van den koopman heeft te vorderen. De koopman schrijft nu den met ** geteekenden memoriaalpost op bladz. 169 in zijn Memoriaal, brengt hem op de wijze gelijk hieronder is aangewezen, in het Journaal, en van daar in het Grootboek over.

31 Maart.

2		**Vaste Goederen** voor overschrijving der winst .	f		f		
4		**Effecten** voor overschrijving der winst .	„				
6		**Goederen** voor overschrijving der winst .	„				
15		**Provisie** voor overschrijving der winst .	„				
17		**Goederen onder J. Hall,** Londen voor overschrijving der winst .	„				
18		**Wissels in vreemd geld.** voor overschrijving der winst .	„				
22		**Tabak in ½ met F. Wills,** Londen voor overschrijving der winst .	„				
27		**J. Hall**, Londen M/R voor overschrijving der winst .	„				
30		**Prolongatie** voor overschrijving der winst .	„				
31		**Thee onder F. Reuter,** Keulen voor overschrijving der winst .	„				
32		**Rozijnen in ⅓ met Joosten en Zandheuvel** voor overschrijving der winst .	„				
35		**Tabak in ½ onder F. Schulz** Bremen. voor overschrijving der winst .	„				
40		**Rijst in ½ met G. Wilson,** Londen voor overschrijving der winst .	„				
33	aan	**Verlies en Winst** voor overname der winst . .			f	4430	49

Nadat de laatste twee posten in het Grootboek overgebracht zijn, valt er ten opzichte van het verlies en de winst niets meer te doen, dan de bedragen die nu op de voorloopige rekening Verlies en Winst staan, op de eigenlijke rekening van den kapitalist, dat is op Kapitaal over te brengen. Volgens hetgeen vroeger omtrent het overschrijven van een zeker bedrag van eene rekening op eene andere geleerd is, zou men nu voor het debet der Verlies en Winst rekening Kapitaal moeten debiteeren en eerstgenoemde rekening moeten crediteeren; en voor het credit der Winst en Verlies rekening omgekeerd deze laatste moeten debiteeren en Kapitaal crediteeren. Maar indien men het zoo deed, had men de voorloopige rekening Verlies en Winst wel kunnen weglaten en de verliezen en winsten onmiddellijk op Kapitaal kunnen boeken. Wij hebben de voorloopige rekening Verlies en Winst ingesteld, om door hare tusschenkomst op de rekening kapitaal alleen de zuivere winst te kunnen brengen, en dit doen wij op de volgende wijze. Wij vinden op de rekening Verlies en Winst dat de kapitalist wegens verlies *f* 3.35 + *f* 1976,28 = *f* 1979,63 debet, en wegens genoten winst *f* 2.74 + *f* 4430,39 = *f* 4433,13 credit is. Hij is dus *f* 2453,50 meer credit dan debet, of heeft zuiver *f* 2453,50 gewonnen. Dit meerdere bedrag, dit credit-saldo, of deze zuivere winst, wordt nu op Kapitaal overgeschreven door Verlies en Winst voor *f* 2453,50 te debiteeren en Kapitaal voor dat zelfde bedrag te crediteeren. Om dit te bewerkstelligen wordt de met *** geteekende post op bladz. 169 in het Memoriaal geschreven, en van daar op onderstaande wijze in het Journaal overgebracht:

31 Maart.

33		**Winst en Verlies** voor overschrijving der zuivere winst	*f*	2453	50		
7	aan	**Kapitaal** voor overname der zuivere winst				*f* 2453	50

Wezenlijke Balans.

Nadat ook deze laatste post in het Grootboek is gebracht, neemt de koopman de rekening Kapitaal voor zich en onderzoekt wat het eindresultaat is van hetgeen nu op die rekening staat. Hij bevindt dat de kapitalist volgens de creditzijde van hem te vorderen heeft *f* 69668.90 voor het bedrag dat deze hem bij het begin van den handel heeft gegeven; vervolgens *f* 870,86 wegens interest van dat kapitaal gedurende drie maanden, en eindelijk *f* 2453,50 voor de behaalde winst, te zamen *f* 72993.26. Daarentegen is de kapitalist hem schuldig *f* 3850.40 voor de schuld aan W. Perk die door den koopman overgenomen is, en *f* 810.72 wegens gelden door den koopman ten behoeve der huishouding verstrekt, totaal *f* 4661.12. Door het debet van het credit af te trekken, bevindt hij dat de kapitalist op dit oogenblik *f* 68332,14 van hem heeft te vorderen, en nu wil hij door een Staat aantoonen dat al wat hij bezit en wat hij van anderen heeft te vorderen, juist voldoende is om al zijne schulden af te betalen en ook den kapitalist het juiste bedrag van

f 68332,14 uit te betalen; met andere woorden, dat hetgeen hij onder zich heeft en van anderen heeft te vorderen, juist even veel bedraagt als hetgeen hij aan anderen, de kapitalist medegerekend, verschuldigd is. Deze staat heet de Wezenlijke Balans, en om dien naar behooren te kunnen opmaken, dient men op het volgende te letten.

Op vele rekeningen in het Grootboek is òf het bedrag der debetzijde òf dat der creditzijde hooger geworden, dan het bij het opmaken der Proefbalans was. De winsten en verliezen zijn overal vereffend. Wat de debetzijden van de rekeningen, die den koopman zelven voorstellen, nu nog meer bedragen dan de creditzijden, duidt eene bezitting van den koopman aan, geschat tegen de waarde die zij thans heeft. Zoo is b. v. op Vaste Goederen het debet nu *f* 12000 meer dan het credit, en dit is de waarde van het huis des koopmans. Het verschil tusschen debet en credit op de rekening Kassa is hetzelfde gebleven, daar hier geen verandering ten gevolge van winst of verlies ontstaan is. Het meerdere debet is dus hier het geld dat de koopman op dit oogenblik in kas heeft. Ook op Goederen, en in het algemeen op de rekeningen van de artikelen waarin de koopman handel drijft, en waarvan de overgebleven voorraad in de Calculatiën tegen den prijs van den dag is berekend, wijst het meerdere debet eene bezitting van den koopman aan; want op de debetzijden van die rekeningen staan thans de inkoopsprijzen, benevens de winsten op al de goederen, hetzij bij werkelijken verkoop of bij taxatie; op de creditzijden, de verkoopprijzen van de verkochte goederen; en nadat deze laatsten, of het credit, van de eersten, of het geheele debet, afgetrokken zijn, moet dus de waarde van de onverkochte goederen overblijven. Men kan echter deze waarde gemakkelijker vinden op de Calculatiën.

Evenzoo is op de persoonlijke rekeningen het debetsaldo bezitting voor den koopman; daar dit saldo aanduidt wat de betrokken personen bij het opmaken der balans aan den koopman schuldig zijn, of van dezen onder zich hebben. Waar de creditzijde van andere personen daarentegen een hooger bedrag aanwijst, dan de debetzijde, duidt dit verschil eene schuld aan, welke de koopman aan die personen heeft, en onder deze laatsten bekleedt de kapitalist eene voorname plaats. Onder deze soort moeten ook geteld worden de rekeningen Onkosten, Provisie en Assurantie, waar het credit meer beloopt dan het debet. Bij de eerste twee is dit meerdere credit ontstaan, doordien de koopman bij het bepalen van het verlies of de winst op die rekeningen, de ongelden en het makelaarsloon die nog onbetaald waren, en die in de Calculatiën opgenomen zijn, heeft opgeteld, zonder ze echter op de debetzijden van die rekeningen te brengen; zoodat daar, na overschrijving van het verlies of de winst, het credit nog juist zooveel meer bedraagt, als vroeger denkbeeldig bij de debetzijde is opgeteld. Deze credit-saldo's moeten op beide rekeningen worden beschouwd als vorderingen van personen, die geen hoofd in het Grootboek krijgen en die daarom slechts gecrediteerd zijn onder een hoofd, dat althans met den aard van hetgeen zij geleverd hebben, overeenkomt. Met de Assurantie is het anders gesteld. Bij het opmaken van de Nota van Verlies en Winst is er reeds op gewezen, dat de ontvangen premiën niet als winst kunnen worden aangemerkt, omdat er nog geen bericht van de behouden aankomst der geassureeerde goederen is ontvangen. Er bestaat echter ook geene bijzondere reden om aan verlies te denken. Daarom neemt de koopman aan, dat de geassureerden elk eene pretentie van het juiste bedrag hunner premie op

hem hebben, en daar de geassureerden vroeger juist zooveel hebben betaald, is er dan noch winst, noch verlies. Komt er in het volgende tijdperk bericht, dat de goederen behouden aangekomen zijn, dan zullen achtereenvolgens de crediteuren vervallen, en de premiën zullen winst worden. Een en ander samengenomen, zal het nu duidelijk zijn, dat de bruto bezitting of het actief van den koopman gevonden wordt, door de saldo's van al de rekeningen, waar het debet meer beloopt dan het credit, bij elkander te voegen, en dat zijn passief, vermeerderd met hetgeen den kapitalist toekomt, wordt voorgesteld door de som van al de saldo's der rekeningen, waar het credit meer beloopt dan het debet. Bedraagt de som der debet-saldo's juist evenveel als die der credit-saldo's, dan is de zaak in orde; want dan is het actief juist toereikend om aan alle vreemde personen uittebetalen wat zij van de zaak te vorderen hebben, en bovendien aan den kapitalist overtedragen, wat de rekening Kapitaal op dit oogenblik als diens zuivere bezitting aanwijst.

De inrichting van de Wezenlijke Balans komt, blijkens volgend model, met die der Proefbalans overeen.

Folio.	NAMEN DER REKENINGEN.	Woonpl.	Debet.		Credit.	
1	Kassa	—				
2	Vaste Goederen. . . .	—				
3	Scheepsaandeelen . . .	—				
4	Effecten	—				
5	Wissels in Hollandsch geld .	—				
6	Goederen	—				
7	Kapitaal	—				
8	W. Perk	alhier.				
9	Diverse Crediteuren *f* . .					
	R. van Hoek	„				
	W. Knoop	„				
	K. Scharp	„				
	W. Burg	„				
10	Diverse Debiteuren *f* . .					
	C. van Loos	Rotterdam				
	R. Mol	Venlo.				
	N. Pluim	alhier.				
	L. Breet	„				
11	D. van Pell.	„				
13	Interest	—				
12	Onkosten	—				
15	Provisie	—				
19	Geaccepteerde Wissels . .	—				
20	F. Reuter $^{Z}/_{R}$	Keulen.				
21	Bodemerij	—				
25	F. Wills $^{Z}/_{R}$	Londen.				
30	Prolongatie	—				
34	Assurantie	—				
42	H. Staub $^{Z}/_{R}$	Hamburg.				
43	Kandij voor halve rekening onder H. Staub, Hamburg. .	—				
44	G. Wilson $^{Z}/_{R}$	Londen.				
			f 102231	78	*f* 102231	78

Bij het opmaken der Wezenlijke Balans raadpleegt de koopman het Grootboek, de Proefbalans en de Calculatiën, die elk het hunne bijdragen, om hem de gewenschte saldo's te doen vinden. Wij zullen hem bij zijn werk volgen.

Fol. 1. Kassa. Deze rekening heeft sedert het opmaken der Proefbalans geene verandering ondergaan. Het saldo der Proefbalans schrijft hij dus in de debet-kolom.

Fol. 2. Vaste Goederen. Hier wordt het debet-saldo uit het Grootboek, of ook, wat op hetzelfde neerkomt, de waarde van het huis uit de Calculatiën, in de debet-kolom der Wezenlijke Balans opgenomen.

Fol. 3. Scheepsaandeelen. Zie fol. 2.

Fol. 4. Effecten. Het debet-saldo, of de waarde der Effecten, in de Calculatiën vermeld, wordt op de Wezenlijke Balans gebracht.

Fol. 5. Wissels in Hollandsch geld. Als fol. 4.

Fol. 6. Goederen. Als fol. 4.

Fol. 7. Kapitaal. Het credit-saldo van de rekening in het Grootboek wordt in de kolom der Wezenlijke Balans geplaatst.

Fol. 8. W. Perk. Het credit-saldo van de Proefbalans komt op de Wezenlijke Balans.

Fol. 9. Div. Crediteuren. Het credit-saldo van de Proefbalans komt op de Wezenlijke Balans, benevens eene specificatie der Crediteuren.

Fol. 10. Div. Debiteuren. Het debet-saldo van de Proefbalans, alsmede eene specificatie der Debiteuren, komt op de Wezenlijke Balans.

Fol. 11. D. v. Pell. Het credit-saldo der Proefbalans komt op de Wezenlijke Balans.

Fol. 12. Onkosten. Het credit-saldo dezer rekening duidt een Crediteur van *f* 114,25 aan, welk bedrag in de credit-kolom der Wezenlijke Balans wordt geschreven.

Fol. 13. Interest. Op deze rekening is een debet-saldo van 7.08 gl., welk bedrag T. Mast op 31 Maart aan den koopman schuldig is, en dat dus in het debet der Wezenlijke Balans wordt gebracht.

Fol. 14. L. Schulz $^{Z}/_{R}$. Het debet en het credit zijn hier volgens de Proefbalans gelijk. Er komt dus niets op de Wezenlijke Balans.

Fol. 15. Provisie. Zie fol. 12.

Fol. 16. Goederen van F. Reuter. Het debet is volgens de Proefbalans gelijk aan het credit.

Fol. 17. Goederen onder J. Hall. De winst is op Verlies en Winst overgeschreven. Beide zijden zijn nu gelijk.

Fol. 18. Wissels in vreemd geld. Zie fol 17.

Fol. 19. Geaccepteerde wissels. Het credit-saldo wordt in de credit-kolom der Wezenlijke Balans geboekt.

Fol. 20. F. Reuter Z/R. Het debet-saldo komt in de debet-kolom der Wezenlijke Balans.

Fol. 21. Bodemerij. De waarde van den Bodemerijbrief wordt in de debet-kolom geplaatst.

Fol. 22. Tabak in ½ met F. Wills. Zie fol. 17.

Fol. 23. F. Wills M/R. Debet en credit zijn gelijk.

Fol. 24. Goederen in Compagnie. Debet en credit zijn gelijk.

Fol. 25. F. Wills Z/R. Het credit-saldo komt in de credit-kolom.

Fol. 26. Huishouding. Debet en credit zijn gelijk.

Fol. 27. J. Hall M/R. Zie fol. 17.

Fol. 28. R. Steinbach Z/R. Debet en credit zijn gelijk.

Fol. 29. Tabak van P. Auerbach. Het verlies is op Verlies en Winst overgeschreven. Beide zijden bedragen nu evenveel.

Fol. 30. Prolongatie. Als fol. 8.

Fol. 31. Thee onder F. Reuter. Als fol. 17.

Fol. 32. Rozijnen in ⅓, enz. Als fol. 17.

Fol. 33. Verlies en Winst. Het credit-saldo is op Kapitaal overgeschreven.

Fol. 34. Assurantie. Het credit wordt, gelijk boven gezegd is, als eene vordering van een persoon beschouwd, en daarom in de credit-kolom geplaatst.

Fol. 35. Tabak in ½ onder L. Schulz. Zie fol 17.

Fol. 36. F. Reuter M/R. Het debet is gelijk aan het credit.

Fol. 37. P. Auerbach Z/R. Als boven.

Fol. 38. L. Schulz M/R. Als boven.

Fol. 39. De Nederl. Handelm. Als boven.

Fol. 40. Rijst in ½ met G. Wilson. Zie fol. 17.

Fol. 41. G. Wilson M/R. Debet en credit zijn gelijk.

Fol. 42. H. Staub Z/R. Het debet wordt in de debet-kolom geplaatst.

Fol. 43. Kandij in ½ onder H. Staub. Als boven.

Fol. 44. Het credit-saldo wordt van de Proefbalans in de credit-kolom der Wezenlijke Balans overgebracht.

De kolommen worden nu opgeteld, en daar zij dezelfde som opleveren, houdt de koopman zich overtuigd, dat hij goed boek gehouden heeft.

Het afsluiten en weder openen van de rekeningen in het Grootboek.

Wanneer de Wezenlijke Balans naar behooren is opgemaakt en sluit, heeft de koopman de zekerheid dat zijne boeken in orde zijn; maar het staat alleen in het Balansboek te lezen, en hij verlangt dat ook zijn Grootboek zal doen zien hoe de toestand aan het einde van het tijdperk is. Tot dat einde verbeeldt hij zich dat hij zijne zaken gaat liquideeren, en dat daartoe al de crediteuren, ook de kapitalist, ontvangen wat zij van hem te vorderen hebben, en dat dit gezamenlijk bedrag gegeven wordt door hem en de personen die nog schuld aan de zaak hebben. De eerstgenoemden staan op de creditzijde der Wezenlijke Balans en de laatsten op de debetzijde

daarvan. Om zijn doel te bereiken kan hij twee wegen inslaan. Hij kan zich namelijk een persoon denken die tusschen hem en den kapitalist instaat en die van dezen laatste in last heeft de zaak te liquideeren. Dezen persoon geeft hij dan in het Grootboek eene rekening onder den naam van Balans, en nu laat hij de Balans eerst alles wat hij zelf onder zich heeft en wat anderen schuldig zijn, in ontvang nemen. Hij moet dan een post in het Memoriaal schrijven, waarin hij verklaart wat er volgens de Wezenlijke Balans voorhanden is en welke schuldvorderingen er zijn, en dezen post moet hij in het Journaal brengen. De Balans wordt voor het ontvangen van de bezittingen en schuldvorderingen debet, en de koopman alsmede de Debiteuren worden gecrediteerd. Deze post komt dan in het Grootboek. Vervolgens gaat de Balans aan het uitdeelen. Ieder die wat van de zaak te vorderen heeft, bekomt zijn aandeel, en de Balans houdt natuurlijk niets over. Om dit in het Grootboek te brengen, moet hij weder beginnen met het schrijven van een Memoriaalpost waarin hij al de Crediteuren ten laste der zaak, ook den kapitalist, vermeldt. Deze post wordt gejournaliseerd door al de crediteuren, ook Kapitaal, voor het ontvangen van hetgeen hun toekomt, te debiteeren, en de Balans voor het geven van het geheele bedrag te crediteeren. Als dit geschied is, bedraagt het debet en credit op alle rekeningen evenveel, zoodat de koopman aan niemand iets schuldig is en van niemand iets te vorderen heeft; met alle personen die met hem in betrekking stonden, zijn de zaken vereffend, en de Balans, die voor hetzelfde bedrag gedebiteerd en gecrediteerd is, duidt aan dat het voorhandene juist voldoende was om ieder het zijne te geven. Aan deze wijze van afsluiten van het Grootboek is veel werk ver-

bonden. Denk slechts aan de lange lijst van Debiteuren en van crediteuren die van de Wezenlijke Balans in het Memoriaal moeten worden overgeschreven, en uit dit boek weer in het Journaal moeten worden overgebracht, en voeg hierbij de rekening Balans, waar, als het goed zal zijn, op de debetzijde eene specificatie van al de Debiteuren en op de creditzijde eene lijst van al de crediteuren moet voorkomen. Daarom kiest de koopman een eenvoudiger weg, en sluit zijn Grootboek af zonder zijn Memoriaal en zijn Journaal te gebruiken en zonder de rekening Balans in het Grootboek te openen. Hij gaat weer van hetzelfde denkbeeld van liquidatie uit, maar zonder dien afgevaardigde van den kapitalist, de Balans, er bij te halen. De koopman en de Debiteuren brengen slechts al wat zij volgens de Wezenlijke Balans onder zich hebben of schuldig zijn bij elkander. Zij geven, en elk hunner heeft derhalve zooveel te vorderen, of is zooveel credit, als hij gegeven heeft, en te zamen zijn zij zooveel credit als de som van de debetzijde der Wezenlijke Balans bedraagt. Nu nemen de kapitalist en de andere Crediteuren die op de creditzijde der Wezenlijke Balans voorkomen, van hetgeen door den koopman en de overige Debiteuren bijeengebracht is, elk zooveel als hun volgens de Wezenlijke Balans toekomt, en te zamen juist zooveel als de creditzijde der Balans aanduidt. Zij ontvangen, elk is debet zooveel als hij ontvangt, en te zamen zijn ze evenzooveel debet als de creditzijde der Wezenlijke Balans aanwijst, en ook evenveel als de koopman en de andere debiteuren te zamen credit geworden zijn; want debet en credit der Wezenlijke Balans zijn gelijk. Hij debiteert daarom in het Grootboek allen die iets te vorderen hebben, de kapitalist medegerekend, voor het

bedrag hunner vordering, alsof ze die hadden ontvangen, en crediteert zich zelven en hen die schulden aan de zaak hadden, elk voor het bedrag dat hij onder zich heeft of schuldig is, alsof zij hetgeen onder hunne berusting was, hadden terug gegeven, of hunne schulden hadden aangezuiverd. Hij bereikt op deze wijze met veel minder moeite en toch geheel volgens de regelen der dubbele methode van Boekhouden zijn doel. Wanneer al deze bedragen in het Grootboek staan, zet de koopman de afsluiting voort door op al de rekeningen de sommen onder de debet- en de creditzijden te zetten, die natuurlijk gelijk zijn. Hij behoeft daartoe de rekeningen niet weer opnieuw op te tellen; hij vindt die sommen door bij de bedragen op de Proefbalans te voegen wat er later, tengevolge van de overschrijving der winst of van het verlies, of van het boeken der Wezenlijke Balans bijgekomen mocht zijn. In verreweg de meeste gevallen zal het hoogste bedrag op de Proefbalans de som van de debet- en van de creditzijde zijn.

De lijnen die bij de afsluiting getrokken worden, kan men uit de volgende drie modellen zien.

Als op beide zijden slechts één getal staat, kan de optelling achterwege blijven en de lijnen zijn:

	——	*f* 100	–		——	*f* 100	–

Staat op beide zijden meer dan één getal, maar is op beide een zelfde aantal lijnen beschreven, dan wordt er opgeteld, en trekt men de lijnen als volgt:

		f 80	–			*f* 40	–
		„ 50	–			„ 90	–
	——	„ 70	–		——	„ 70	–
	——	*f* 200	–		——	*f* 200	–

Is eindelijk het aantal beschreven regels ongelijk, dan trekt men de horizontale lijnen als hieronder, terwijl de schuine lijn, die aanduidt, dat op de regels waar ze doorgaat, niets stond toen ze getrokken werd, natuurlijk aan den kant valt, waar de onbeschreven regels zijn.

		f 31	–			*f* 65	–
		„ 78	–			„ 94	–
		„ 1536	–			„ 57	–
						„ 128	–
						„ 341	–
						„ 260	–
						„ 520	
						„ 100	
	——					„ 80	
	——	*f* 1645	–			*f* 1645	–

Wanneer deze lijnen getrokken, en de sommen neergeschreven zijn, is het Grootboek afgesloten. De waarde die er nu in staat, is gelijk nul, daar overal het debet gelijk aan het credit is. En dat moet ook zoo zijn; want, als vertegenwoordiger van den kapitalist, heeft de koopman met ieder afgerekend. Deze toestand duurt echter, even als bij het afsluiten van het k a s b o e k j e slechts een oogenblik; even als daar o p e n t hij zijn Grootboek terstond weder voor het volgende tijdperk. Hij doet ook dit zonder Memoriaal of Journaal, en wel op de volgende, weder denkbeeldige, wijze. Hij laat allen die bij het af-

sluiten van het Grootboek ontvangen hebben, het ontvangene terruggeven, en deelt het weer uit aan degenen die het bij die gelegenheid hebben gegeven. Natuurlijk is het bedrag dat door de Crediteuren teruggegeven wordt, even groot als het bedrag dat al de Debiteuren samen terug ontvangen; want die bedragen zijn volgens de Wezenlijke Balans gelijk. Hij debiteert dus elke rekening weder voor zooveel zij vóór het afsluiten debet was, en crediteert ook elke rekening die vóór de afsluiting een credit-saldo had, zorg dragend dat hij, evenals in het kasboekje, daarbij een dag verspringt. De geopende rekeningen zijn dan weder geheel in overeenstemming met den stand van zaken op den eersten dag van het nieuwe tijdperk, en de boeking is geheel volgens de regelen van de dubbele methode aangevangen. Hij kan nu de posten die er in het Memoriaal komen, weder in het Journaal en verder in het Grootboek overbrengen; kortom, het werk gaat weer zijn gewonen gang.

En thans, waarde lezer, neem ik afscheid van u. Ik hoop dat het mij gelukt is, u de boeking van de voornaamste gevallen die zich in den handel voordoen, naar de dubbele methode, uitteleggen, en u de Balans duidelijk te maken. Maar stel u met de verkregen kennis niet tevreden; er zijn nog andere gevallen die hier niet konden behandeld worden, en die ge nu door toepassing van het geleerde en eigen nadenken zult moeten verklaren. Ik durf vertrouwen dat ge hierin zult slagen, indien ge op den ingeslagen weg wilt voortgaan.

AANHANGSEL.

WISSEL

AMSTERDAM 15 *Januari* 1872. **Goed voor *f* 1872.40**

Op den 4 *Februari aanstaande gelieve UEd. te betalen voor dezen mijnen Wissel aan den Heer* D. VAN PELL *te Amsterdam of order de Somma van* een duizend acht honderd twee en zeventig gl. veertig cents N. Ct. *de Waarde in rekening en stelt op rekening volgens advies.*

Den Heer C. KARP
te *Leiden.*

№ 1.

X.

Op alle wissels die de koopman zelf trekt, of die hij van anderen koopt of in betaling ontvangt, stelt hij het volgnummer waaronder zij in het Wisselboek voorkomen, dat de bijzonderheden en de geschiedenis van elken wissel bevat.

PROMESSE

***Goed voor f* 5640.20.**

Twee maanden na dáto neem ik ondergeteekende aan te betalen

aan den Heer X. *te Amsterdam* *of order de somma*

van *vijf duizend zes honderd veertig gulden en twintig cents N. Ct.*

De waarde in goederen genoten.

AMSTERDAM, den 18 Januari 1872.

Y.

ASSIGNATIE.

Den Heer M. REEP, *alhier.* *UEd. gelieve te betalen*

aan den Heer D. VAN PELL, *alhier* *of order de Somma*

van *vijftien honderd vier en zestig gulden en twintig cents N. Ct.*

Het zal UEd. valideeren volgens advies.

AMSTERDAM, den 20 Januari 1872.

***Zegge f* 1564.20.** X.

REKENING-COURANT voor den Heer B. SCHLOSS te Mannheim met X. te Amsterdam.

1872.			Vervaltijd.	Aantal dagen.	Producten.		
Januari	17	Voor factuur over 50 balen koffie .	17 Maart	284	5623	*f* 1980	20
„	25	„ „ „ 300 „ rijst . .	25 „	276	12644	„ 4580	72
Maart	10	„ interventie van een wissel met protest	10 „	291	1694	„ 581	91
April	22	„ expeditie van 20 last haver. .	22 April	249	351	„ 140	70
Mei	18	„ factuur over 10 vat. N.A. tabak	18 Juli	163	4782	„ 2933	92
Juni	24	„ betaald aan W. Kool, alhier .	24 Juni	187	281	„ 150	–
„	28	„ factuur over 25 balen katoen .	28 Aug.	123	3503	„ 2848	41
August.	12	„ „ „ 50 „ koffie .	12 Oct.	79	1620	„ 2050	60
Nov.	15	„ eene traite van W. Smith, Hull.	15 Nov.	46	678	„ 1473	80
Dec.	31	„ saldo interest à 5%				„ 16	29
					31176	*f* 16756	55
1873.							
Januari	1	Voor saldo				*f* 435	50

1872.			Vervaltijd.	Aantal dagen.	Producten.		
Maart	14	Voor eene remise op hier	20 Maart	281	13488	*f* 4800	–
„	30	„ „ „ „ Londen . . .	30 „	271	5989	„ 2210	40
Juni	25	„ „ „ „ hier	12 Juli	169	5070	„ 3000	–
August.	14	„ „ „ „ Rotterdam. .	1 Sept.	120	3290	„ 2741	85
October	3	„ mijne traite	12 Oct.	79	1620	„ 2050	60
Nov.	18	„ eene remise op hier	25 Nov.	36	546	„ 1518	20
Dec.	31	„ Saldo interest-getallen . . .			1173	–	–
„	31	„ „				„ 435	50
					31176	*f* 16756	55

AMSTERDAM, 31 December 1872.

S. E. & O.

X.

Bij het behandelen van eenige posten in dit werk is er op gewezen, dat de kooplieden hunne goederen verkoopen op voorwaarde, dat de betaling na zoo veel tijd zal plaats hebben als door het gebruik voor elk artikel is bepaald, tenzij de kooper of de verkooper vooraf andere voorwaarden stelt. Wanneer de kooper buiten 's lands woont, neemt hij om te betalen, meestal zijne toevlucht tot het remitteeren van wissels, en daarbij gebeurt het dan dikwijls dat deze niet juist op den dag vervallen, waarop hij zijne schulden moet afdoen. Hij zendt dan somtijds al vóór den vervaldag der schuld een gedeelte van het bedrag, en later het overige gedeelte, of soms ook wel in eens vóór den vervaldag der schuld meer dan hij te betalen heeft, ten einde het te veel gezondene te doen strekken tot vermindering van eene andere schuld, die hij intusschen heeft gemaakt, of tot vooruitbetaling op eene schuld die hij van plan is spoedig te maken. In dergelijke gevallen houden de kooplieden behalve het Grootboek nog een Rekeningcourant-boek voor degenen met wie zij eene loopende rekening hebben, of, zoo als men het noemt, in rekening-courant staan. Het gevolg van deze wijze van betalen is, dat de eene koopman dikwijls voor langer of korter tijd geld van den anderen in gebruik heeft, en daarom is men er op bedacht geweest, die van eene interestberekening te doen vergezeld gaan, waardoor elke vervroegde betaling interest oplevert, en elke te late betaling een verlies aan interest ten gevolge heeft. Zoo is men gekomen tot de rekening-courant met interest-berekening, waarvan hierboven een voorbeeld is gegeven. Men gaat hierbij van de onderstelling uit, dat elk persoon, A., die een zeker bedrag van een ander persoon, B., ontvangt, niet alleen dat bedrag schuldig is, maar ook van dat bedrag tot op een zeker tijdstip van afrekening (gewoonlijk het einde des

jaars) tegen een zeker percent interest moet betalen; en tevens dat A. voor elk bedrag dat hij aan B. geeft of betaalt, van het oogenblik waarop dit plaats heeft, niet alleen dat bedrag maar ook den interest tot op den tijd van afrekening tegen hetzelfde percent te vorderen heeft. B. v. als A. op den 1 Mei eene partij koffie voor 3000 gl. koopt van B., op voorwaarde dat hij die contant moet betalen, wordt hij de 3000 gl. debet en de interest van 3000 gl. tegen b. v. 5% 's jaars in 8 maanden of 240 dagen. Betaalt A. nu terstond, dan wordt hij 3000 gl. en den interest van 3000 gl. in 8 maanden of 240 dagen à 5% credit; zoodat A. niets van B., en B. niets van A. te vorderen heeft.

Koopt A. op 1 Januari van B. eene zekere partij tabak voor 1000 gl., die op 1 Maart betaald moet worden, dan is A. behalve de tabak ook den interest van 1000 gl. in 300 dagen (het jaar op 360 dagen en iedere maand op 30 dagen geteld) schuldig, en wanneer die tegen 5% 's jaars bepaald is, bedraagt hij $\frac{1000 \times 5 \times 300}{360} = 41.67$ gl. Betaalt A zijne schuld op 1 Maart, dan vindt men voor den interest dien hij in rekening brengt, hetzelfde bedrag, zoodat dan geen van beide eenig voordeel heeft. Vindt A echter goed, zijne schuld reeds op 1 Februari af te doen, dan heeft hij van B. den interest over 330 dagen te vorderen, en dan vinden wij daarvoor $\frac{1000 \times 5 \times 330}{36000} = 45,83$ gl. A geniet dus een voordeel van 4.16 gl. of den interest van 1000 gl. à 5% in 30 dagen. Bovenstaande rekening-courant is een uittreksel uit een Rekening-courant-boek zoo als het aan het einde van het jaar door X aan B. Schloss te Mannheim wordt afgezonden, voor wiens

rekening hij eenige zaken heeft gedaan. In de taal van het Grootboek heeft men dus te doen met B. Schloss te Mannheim $^z/_R$. Men ziet op de debetzijde al de sommen die B. Schloss te Mannheim op verschillende tijden, hetzij wegens ontvangen koopwaren of om andere redenen, debet geworden is. Verder zijn er twee kolommen voor datums, de eerste voor dien waarop de ontvangst heeft plaats gehad, de tweede voor den dag waarop de schuld moet worden afgedaan. Bij contante betaling zijn die datums dezelfde, bij verkoopen op tijd valt de tweede een, twee of drie maanden na den eersten. In dit laatste geval zou men dus kunnen zeggen: de eerste datum duidt aan, wanneer de koopman de goederen ontvangen heeft, en de tweede, wanneer de schuld ingaat; terwijl in het eerste geval de overeenstemming tusschen de datums te kennen geeft, dat de schuld terstond bij de ontvangst der goederen, of wat het ook zij dat men ontvangen heeft, begint te loopen. Nu kan men voor elken post den interest dien Schloss tot het einde des jaars debet is, uitrekenen. Voor den eersten post vindt men van 1 April tot het einde des jaars $9 \times 30 = 270$ dagen, in Maart $30 - 17 = 13$ dagen, en daarbij 17 Maart zelf opgeteld, $= 14$ dagen, dus $270 + 14 = 284$ dagen. De centen die bij de geldsommen voorkomen, worden verwaarloosd, als zij minder dan 50 bedragen, en zijn ze 50 of hooger, dan wordt daarvoor het aantal guldens met eene eenheid verhoogd. De berekening van den interest voor den eersten post is dus à 5%

$$\text{Interest} = \frac{1980 \times 284 \times 5}{36000} \text{ gl., of}$$

$$\frac{19{,}80 \times 284 \times 1}{72} \text{ gl.} = \frac{19{,}80 \times 284}{72} \text{ gl.}$$

voor den tweeden

$$\text{Interest} = \frac{4581 \times 276 \times 5}{36000} \text{ gl., of}$$

$$\frac{45{,}81 \times 276 \times 1}{72} \text{ gl.} = \frac{45{,}81 \times 276}{72} \text{ gl.}$$

Zoo kan men den interest van elken post voorstellen door eene breuk die 72 tot noemer heeft, en de som van al de interesten vinden, door de tellers van de breuken op te tellen, en de som door 72 te deelen.

Wanneer de koopman aan het einde des jaars den interest van de bovenstaande rekening in het Rekening-courantboek wil uitrekenen, vindt hij daar op het debet en credit de eerste vier kolommen en de laatste kolom ingevuld. Zijn eerste werk is nu het invullen der vijfde kolom, waarin hij het aantal dagen stelt, voor welke in iederen debet- en creditpost de interest moet berekend worden. Wanneer hij hiermede gereed is, vermenigvuldigt hij elke geldsom op de debetzijde met het daarbij behoorende aantal dagen, deelt het product door 100, in overeenstemming met de deeling door 100 die de geldsommen in de bovenstaande voorbeelden hebben ondergaan, en plaatst de uitkomst in de zesde kolom. De afgeschrapte tiende en honderdste deelen worden verwaarloosd zoo zij minder dan 0,50 bedragen, en de eenheden worden éene eenheid hooger, zoo de afgeschrapte cijfers 0,50 of meer zijn. Vervolgens telt hij al deze producten op, en indien hij nu die som door 72 deelde, zou hij den interest à 5%, dien Schloss in het geheel debet is, bekomen. Hij voert echter die deeling niet uit, maar vermenigvuldigt ook elke geldsom op de creditzijde met het aantal dagen dat er bij behoort, en telt de producten op. De interest dien Schloss debet is, wordt nu voor-

rekening hij eenige zaken heeft gedaan. In de taal van het Grootboek heeft men dus te doen met B. Schloss te Mannheim Z/R. Men ziet op de debetzijde al de sommen die B. Schloss te Mannheim op verschillende tijden, hetzij wegens ontvangen koopwaren of om andere redenen, debet geworden is. Verder zijn er twee kolommen voor datums, de eerste voor dien waarop de ontvangst heeft plaats gehad, de tweede voor den dag waarop de schuld moet worden afgedaan. Bij contante betaling zijn die datums dezelfde, bij verkoopen op tijd valt de tweede een, twee of drie maanden na den eersten. In dit laatste geval zou men dus kunnen zeggen: de eerste datum duidt aan, wanneer de koopman de goederen ontvangen heeft, en de tweede, wanneer de schuld ingaat; terwijl in het eerste geval de overeenstemming tusschen de datums te kennen geeft, dat de schuld terstond bij de ontvangst der goederen, of wat het ook zij dat men ontvangen heeft, begint te loopen. Nu kan men voor elken post den interest dien Schloss tot het einde des jaars debet is, uitrekenen. Voor den eersten post vindt men van 1 April tot het einde des jaars 9 × 30 = 270 dagen, in Maart 30 − 17 = 13 dagen, en daarbij 17 Maart zelf opgeteld, = 14 dagen, dus 270 + 14 = 284 dagen. De centen die bij de geldsommen voorkomen, worden verwaarloosd, als zij minder dan 50 bedragen, en zijn ze 50 of hooger, dan wordt daarvoor het aantal guldens met eene eenheid verhoogd. De berekening van den interest voor den eersten post is dus à 5%

$$\text{Interest} = \frac{1980 \times 284 \times 5}{36000} \text{ gl., of}$$

$$\frac{19{,}80 \times 284 \times 1}{72} \text{ gl.} = \frac{19{,}80 \times 284}{72} \text{ gl.}$$

voor den tweeden

$$\text{Interest} = \frac{4581 \times 276 \times 5}{36000} \text{ gl., of}$$

$$\frac{45{,}81 \times 276 \times 1}{72} \text{ gl.} = \frac{45{,}81 \times 276}{72} \text{ gl.}$$

Zoo kan men den interest van elken post voorstellen door eene breuk die 72 tot noemer heeft, en de som van al de interesten vinden, door de tellers van de breuken op te tellen, en de som door 72 te deelen.

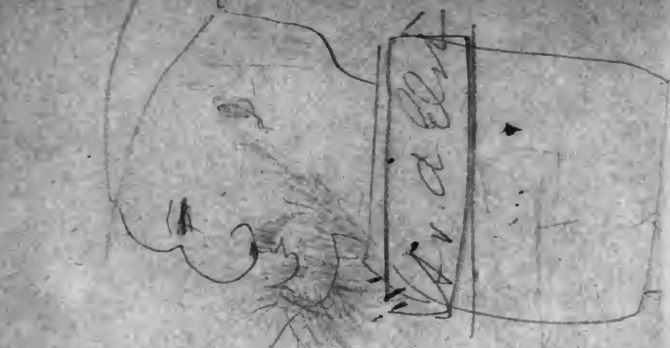
Wanneer de koopman aan het einde des jaars den interest van de bovenstaande rekening in het Rekening-courantboek wil uitrekenen, vindt hij daar op het debet en credit de eerste vier kolommen en de laatste kolom ingevuld. Zijn eerste werk is nu het invullen der vijfde kolom, waarin hij het aantal dagen stelt, voor welke in iederen debet- en creditpost de interest moet berekend worden. Wanneer hij hiermede gereed is, vermenigvuldigt hij elke geldsom op de debetzijde met het daarbij behoorende aantal dagen, deelt het product door 100, in overeenstemming met de deeling door 100 die de geldsommen in de bovenstaande voorbeelden hebben ondergaan, en plaatst de uitkomst in de zesde kolom. De afgeschrapte tiende en honderdste deelen worden verwaarloosd zoo zij minder dan 0,50 bedragen, en de eenheden worden éene eenheid hooger, zoo de afgeschrapte cijfers 0,50 of meer zijn. Vervolgens telt hij al deze producten op, en indien hij nu die som door 72 deelde, zou hij den interest à 5%, dien Schloss in het geheel debet is, bekomen. Hij voert echter die deeling niet uit, maar vermenigvuldigt ook elke geldsom op de creditzijde met het aantal dagen dat er bij behoort, en telt de producten op. De interest dien Schloss debet is, wordt nu voor-

gesteld door de breuk $\frac{31176}{72}$ gl., en de interest dien hij credit is, door $\frac{30003}{72}$ gl. Het verschil tusschen deze twee breuken, of $\frac{31176 - 30003}{72}$ gl., is de interest dien Schloss meer debet dan credit, en dus ten slotte debet is. Hij trekt de som der producten in het credit van de som der producten in het debet af, en deelt de rest 1173 door 72. De uitkomst is 16.29 gl. De rest 1173 plaatst hij als saldo onder de producten op de creditzijde, waardoor de beide producten-kolommen dan evenveel bedragen, en de 16.29 gl. brengt hij in het debet der rekening, daar Schloss die som aan interest schuldig is. Nu telt hij de geldkolom in het debet, en die in het credit op, trekt het credit van het debet af, en komt dan tot het resultaat dat B. Schloss op 31 December, nadat de interest verrekend is, een nadeelig saldo van 435.50 gl. heeft. Hij brengt die som als saldo op de creditzijde, alsof Schloss ze betaalde, en dan is de rekening, op de afsluiting na, gereed. Hij opent echter de rekening weder op 1 Januari door Schloss voor het verschuldigde te debiteeren, gelijk hierboven op de Rekening-courant, om een voorbeeld te geven, geschied is.

De afzender van de Rekening-courant stelt nu onder deze de dagteekening en de letters S. E. & O, (Salvo errore et omissione), welke beteekenen: met voorbehoud van vergissing en uitlating, en nadat hij ze geteekend heeft, is het werk afgeloopen.

Het zal duidelijk zijn, dat de deeler 72 verandert naar den percentvoet. Voor 3% is hij 120, voor 4% 90, voor 4½ % 80. Ook zal men inzien, dat de aftrekking der producten niet mag plaats hebben, wanneer voor het debet een andere percentvoet dan voor het credit is aangenomen, daar men alsdan tellers van breuken zou aftrekken, die verschillende noemers hebben.

Wanneer men bij eene Rekening-courant eenmaal een zeker tijdstip voor de afrekening heeft aangenomen, kan dit voor het loopende tijdvak niet meer veranderd worden, zoodat dan de afrekening ook werkelijk op het aangenomen tijdstip moet plaats hebben. Dit heeft aanleiding gegeven, dat sommige kooplieden in plaats van vooruit, achteruit rekenen. Zij nemen aan, dat elke som die in den loop van het jaar betaald wordt, op den 1 Januari had moeten betaald zijn. Men komt daarbij tot hetzelfde resultaat als bij de opgegevene wijze, en kan dan op elk tijdstip, waarop men verkiest, afrekenen. Wanneer de percenten afwisselen, zooals tegenwoordig met gelden à deposito dikwijls het geval is, moet men den interest van elk kapitaal in het bijzonder zoeken. In het voorbeeld hierboven gegeven, is de wijze gevolgd die onder kooplieden onderling het meest in gebruik is. Met de andere zullen wij ons niet verder bezig houden.

Bij H. W. VAN MARLE te Arnhem, verschijnt:

[illegible] ZANGONDERWIJS.

[illegible] DE DUITSCHE [illegible]

DOOR

HERM. BEN[illegible]

[illegible] Zang- en Toonkunst aan de [illegible] en aan de Muziekschool te Deventer.

34e Werk.

[illegible]

A. **V[illegible] antwoorden over de Zangkunst**, voor volksschol[illegible] [illegible] kweek- en normaalscholen voor onderwijz[illegible] en [illegible]. Volledige Methodiek van het zangon[illegible] [illegible] op beproefde kunst en wetenschap . . f [illegible]

B. **Het onderwijs in het zingen naar het gehoor.** Korte the[illegible] tisch-practische wenken voor een juiste behandeling van zangonderwijs in de eerste twee schooljaren. Ouderd[illegible] 6–8 jaren. Met 3 toonladders. . . . . . f [illegible]

C. **Handboekje voor de zingende jeugd.** Ouderdom 6–8 jaar „ [illegible]

D. **Gebruik der noot, bij het onderwijs in het zingen naar gehoor.** Korte theoretisch-practische wenken voor eene ju[illegible] behandeling van het zangonderwijs . . . . f [illegible]

E. **Het onderwijs in het zingen naar noten,** in volksscholen [illegible] en meer klassen, in de middelklassen van uitgeb[illegible] lagere scholen, zangscholen. Ouderdom 8–12 jaren, [illegible] . . . . f [illegible]

F. [illegible] **en Practische leergang** voor het sc[illegible] [illegible] naar [illegible] de gewone L[illegible] [illegible] Kostschool, Rijks [illegible] Kweek en Nor[illegible] school. Handleiding voor leerlingen van 8 jaar af. . f [illegible]

G. **Koorklassen studiën** [illegible] en hoogere [illegible] scholen . . . . f [illegible]

Afzonderlijke [illegible] . . . .

Liederbundel I. Eenstemmig . . . .

Liederbundel II. Tweestemmig . . . . . .

Liederbundel III. Driestemmig . . . . . .

Liederbundel IV. Vierstemmig . . . . . .

Snelpersdruk van H. C. A. Thieme te Nijmegen.

END OF
TITLE